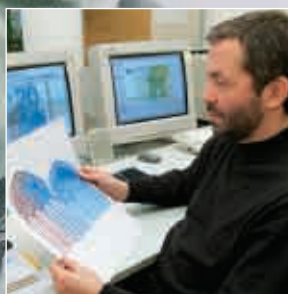

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜ-
ΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ

Ο ΔΡΟΜΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩ –
ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ
ΝΟΜΙΣΜΑ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩ – ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑ

**ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1		ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΩΝ	9	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	35
Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ	10	ΕΚΤΥΠΩΣΗ «ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ» ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ	36
Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ €	10	ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ	36
Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ	12	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΠΛΑΚΩΝ	37
ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ	12	ΣΕΙΡΑ ΜΗΔΕΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	38
		ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2		ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ	41
ΣΧΕΔΙΑΣΗ	17	ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ	42
Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ	18	ΕΚΤΥΠΩΣΗ	44
Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΧΡΗΣΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ	22	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ	48
Η ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	22	ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ	49
Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ Η ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	24		
Η ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ	28		
Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	30		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗ	51
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ	54
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ	55
ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ	56
ΠΡΟΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΠΡΟΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ	59
ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩ ΣΕ ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	60
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ	60
ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ	62
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	64
ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΣΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΞΙΑ	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ ΣΕ ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	69
ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΥΡΩ 2002	72
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	73
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	74
ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ	76
Ο ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ	78
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	79
ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ

83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

89

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩ – ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

πολλούς ανθρώπους σε ποικίλους τομείς, ιδίως στις τράπεζες και τα εμπορικά καταστήματα.

Οι υλικοτεχνικές προετοιμασίες για τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ξεκίνησαν ήδη το 1992, όταν κανείς δεν γνώριζε ποια μορφή επρόκειτο να έχουν και δεν είχε καν οριστικοποιηθεί το όνομα του νέου νομίσματος. Το θέμα του σχεδίου επιλύθηκε το 1996 όταν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, πρόδρομος της ΕΚΤ, επέλεξε τα τελικά σχέδια των τραπεζογραμματίων, έπειτα από διαγωνισμό. Το 1998, ξεκίνησε η πιλοτική διαδικασία εκτύπωσης. Ο εφοδιασμός των τραπεζών και των καταστημάτων με τραπεζογραμμάτια και κέρματα άρχισε τέσσερις μήνες πριν από την Ημέρα του Ευρώ (€-day), την 1η Ιανουαρίου 2002. Κατά την περίοδο αυτή, πραγματοποιήθηκαν οι αναγκαίες τροποποιήσεις σε εκατομμύρια μηχανήματα διάθεσης μετρητών και μηχανές πώλησης στη ζώνη του ευρώ.

Το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης – το ευρώ – γεννήθηκε την 1η Ιανουαρίου 1999. Τα τρία πρώτα χρόνια όμως της ύπαρξής του δεν ήταν παρά ένα «εικονικό» νόμισμα, το οποίο χρησιμοποιούσαν κυρίως οι τράπεζες και οι χρηματοπιστωτικές αγορές. Για τους περισσότερους ανθρώπους έγινε «πραγματικό» νόμισμα, απτό και ορατό, την 1η Ιανουαρίου 2002, την ημέρα εισαγωγής των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ. Σήμερα αποτελεί μέρος της καθημερινής ζωής πάνω από 300 εκατομμυρίων Ευρωπαίων πολιτών.

Η εισαγωγή των νέων τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε 12 ευρωπαϊκές χώρες – όπως άλλωστε και η ίδια η εισαγωγή του νομίσματος – αποτέλεσε ιστορικό γεγονός, για το οποίο χρειάστηκαν πολλά χρόνια επιμελούς σχεδιασμού και προετοιμασίας. Η έκδοση «Ο δρόμος προς το ευρώ – το δικό μας νόμισμα» αφηγείται την ιστορία του ευρώ με κάθε λεπτομέρεια, παρουσιάζει τη μακρά σειρά αποφάσεων και ενεργειών χάρη στις οποίες το νέο νόμισμα πέρασε από τα σχεδιαστήρια στην παραγωγή και από τις κεντρικές τράπεζες στα χέρια μας.

Υπήρξαν πολλές προκλήσεις – καθώς και δυσκολίες και κίνδυνοι – οι οποίες έπρεπε να αντιμετωπιστούν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις των χωρών της ζώνης του ευρώ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις μονάδες εκτύπωσης τραπεζογραμματίων, τα νομισματοκοπεία, καθώς και

Η επικοινωνία αποτέλεσε επίσης σημαντικό μέρος της προετοιμασίας. Κάθε πολίτης έπρεπε να εξοικειωθεί με τα χαρακτηριστικά του ευρώ και να μάθει πώς θα γινόταν η ανταλλαγή των παλαιών νομισμάτων με ευρώ. Η ενημέρωση στόχευε σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό και πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεοπτικών διαφημίσεων, ενημερωτικών εντύπων, του Διαδικτύου και άλλων διαύλων. Βασικό ρόλο διαδραμάτισε η Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002, την οποία διεξήγαγαν η ΕΚΤ και οι 12 εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του ευρώ. Οι κυβερνήσεις, οι δημόσιοι οργανισμοί, καθώς και εμπορικές και εθελοντικές οργανώσεις συνεργάστηκαν για να διασφαλίσουν ότι όλοι οι πολίτες θα λάμβαναν την απαραίτητη ενημέρωση.

Τελικά, η μετάβαση ήταν ομαλή και τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας, στη χώρα μας και στο εξωτερικό. Ελπίζω ότι θα βρείτε ευχάριστη την ανάγνωση αυτού του βιβλίου που περιέχει όλα όσα θα θέλατε να γνωρίζετε για το ευρώ.

Jean-Claude Trichet
Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΩΝ

Το κυβερνητικό κτίριο Limburg στο Μάαστριχτ όπου συνεδρίασε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ για τον εορτασμό της δέκατης επετείου της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία υπεγράφη το 1992.

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ

Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία το 2002, αλλά ο σχεδιασμός και η προετοιμασία για την εισαγωγή τους είχαν ξεκινήσει ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Στις 7 Φεβρουαρίου 1992, υπεγράφη στο Μάαστριχτ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στη Συνθήκη αυτή περιγράφονται οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), καθώς και των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών των 12 χωρών της ζώνης του ευρώ, όσον αφορά την έκδοση των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ. Σύμφωνα με τις διατάξεις της, η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμμάτων εντός της ζώνης του ευρώ, αλλά το δικαίωμα έκδοσής τους χορηγείται τόσο στην ΕΚΤ όσο και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ). Ωστόσο, καθώς η ΕΚΤ δεν διενεργεί συναλλαγές σε μετρητά, στην πράξη τα τραπεζογραμμάτια τίθενται σε κυκλοφορία από τις ΕθνΚΤ, οι οποίες είναι υπεύθυνες και για την απόσυρση, την επεξεργασία και την αποθήκευσή τους.

Τα τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία εμφανίζονται στις λογιστικές καταστάσεις της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ σύμφωνα με καθορισμένη κλειδα κατανομής, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία πραγματικά κυκλοφορούν. Στην ουσία, ο αριθμός των τραπεζογραμμάτων που κυκλοφορούν σε μια χώρα δεν μπορεί πλέον να προσδιοριστεί λόγω των μη καταγραφόμενων διασυννοριακών ροών μετρητών στη ζώνη του ευρώ, οι οποίες οφείλονται για παράδειγμα στον τουρισμό.

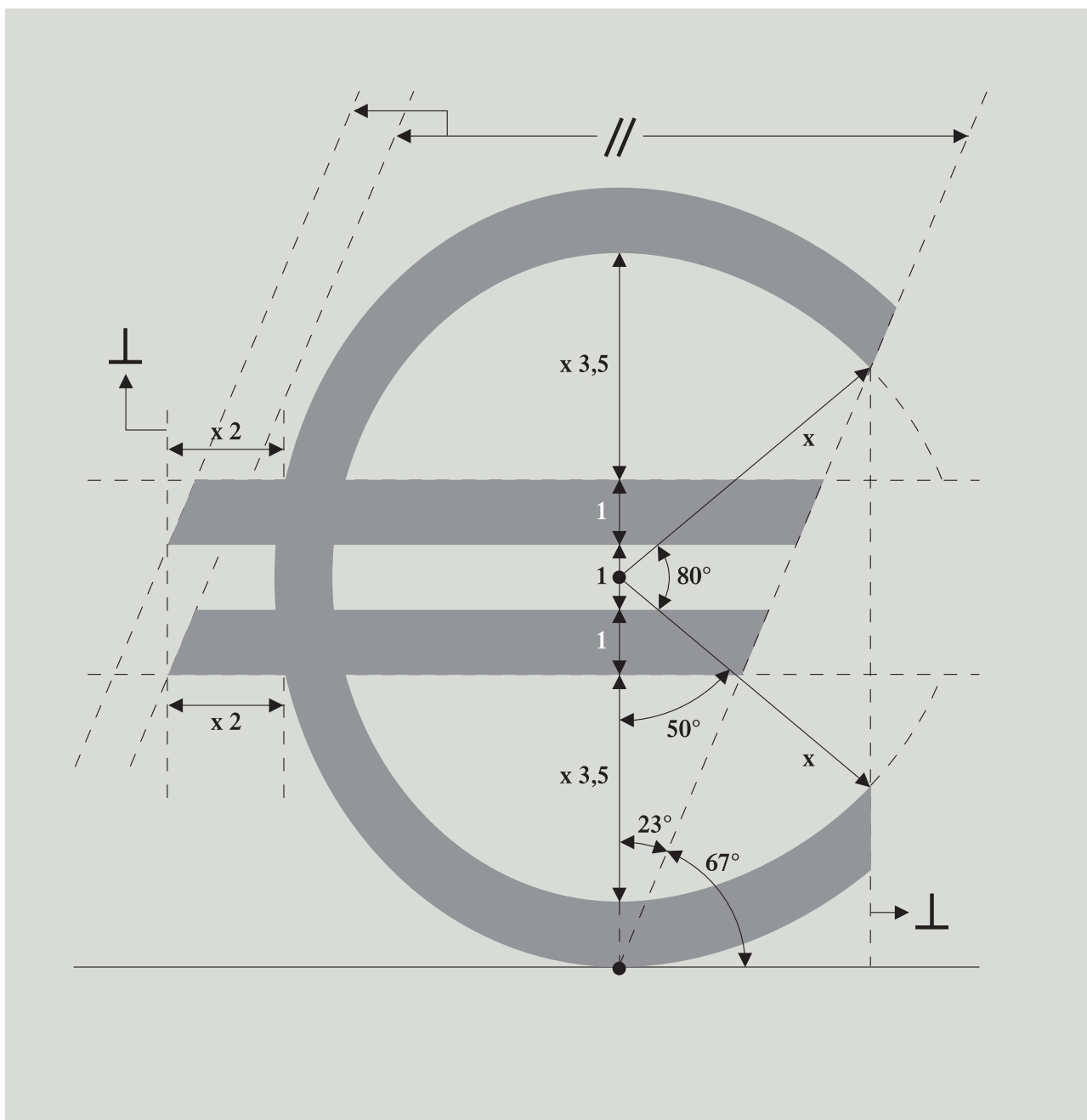
Οι εθνικές κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες για τα κέρματα ευρώ, η κυκλοφορία των οποίων όμως συντονίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες. Οι κυβερνήσεις της ζώνης του ευρώ είναι οι νόμιμοι εκδότες των κερμάτων ευρώ και, με αυτήν την ιδιότητα, φέρουν την ευθύνη για τα σχέδια και τα τεχνικά χαρακτηριστικά των κερμάτων, καθώς και για την κοπή τους. Η ΕΚΤ, ωστόσο, είναι υπεύθυνη για την έγκριση, σε ετήσια βάση, της ποσότητας κερμάτων ευρώ προς έκδοση. Ενεργεί επίσης ως ανεξάρτητος εκτιμητής της ποιότητας των εκδιδόμενων κερμάτων.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ €

Κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Μαδρίτη το Δεκέμβριο του 1995, οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν το όνομα του νέου νομίσματος: ευρώ. Άλλες προτάσεις απορρίφθηκαν λόγω των συσχετισμών τους με συγκεκριμένα κράτη. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονταν τα εξής: «δουκάτο», «ecu», «φιορίνι», «φράγκο» ή η χρήση του προθέματος ευρώ-στα υπάρχοντα ονόματα νομισμάτων – «ευρωμάρκο», για παράδειγμα. Συμφωνήθηκε ότι το όνομα θα έπρεπε να είναι όμοιο σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών αλφαβήτων, και να προφέρεται εύκολα. Θα έπρεπε, πρωτίστως, να είναι απλό και αντιπροσωπευτικό της Ευρώπης.

Επίσης, το νόμισμα έπρεπε να συνοδεύεται από ένα σύμβολο. Όπως και το όνομα, το σύμβολο έπρεπε να συνδέεται σαφώς με την Ευρώπη, να είναι εύκολο στη γραφή και ελκυστικό. Οι αρμόδιοι στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισαν έναν κατάλογο με τριάντα επιλογές, οι οποίες στη συνέχεια μειώθηκαν σε δέκα και αποτέλεσαν αντικείμενο δημοσκοπήσης. Από τον κατάλογο αυτόν προέκυψαν δύο πιθανά σύμβολα και η τελική επιλογή έγινε από τον τότε Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jacques Santer, και τον Yves-Thibault de Silguy, τον Επίτροπο που ήταν αρμόδιος για τα οικονομικά και νομισματικά θέματα την εποχή εκείνη.

Έμπνευση για το σύμβολο του ευρώ ήταν το ελληνικό γράμμα έψιλον, που συμβολίζει την κοιτίδα του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Το Ε είναι φυσικά και το πρώτο γράμμα της λέξης Ευρώπη. Οι δύο έντονες παράλληλες οριζόντιες γραμμές συμβολίζουν τη σταθερότητα του νομίσματος. Η επίσημη συντομογραφία του ευρώ, EUR, καταχωρήθηκε στο Διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης (ISO).

Το σύμβολο του ευρώ σύμφωνα με τα πρότυπα ISO. Οι δύο παράλληλες γραμμές έχουν ως σκοπό να προβάλλουν τη σταθερότητα του νομίσματος.

Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ

Το Νοέμβριο του 1994, το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI), προδρόμου της ΕΚΤ, αποφάσισε μια σειρά 1:2:5 για τις επτά ονομαστικές αξίες των τραπεζογραμμάτων ευρώ: €10 και €100, €20 και €200, €5, €50 και €500. Αυτή η σειρά είναι σύμφωνη με την κοινή διάκριση των ονομαστικών αξιών των περισσότερων νομισμάτων παγκοσμίως και αντιστοιχεί επίσης στη σειρά των κερμάτων ευρώ: 1 λεπτό/σεντ, 10 λεπτά/σεντ και 1 ευρώ· 2 λεπτά/σεντ, 20 λεπτά/σεντ και 2 ευρώ· 5 λεπτά/σεντ και 50 λεπτά/σεντ, όπως συμφωνήθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της ΕΕ (Ecofin).

Η απόφαση να εκδοθεί τραπεζογραμμάτιο πολύ υψηλής αξίας – 500 ευρώ – ελήφθη έπειτα από προσεκτική αξιολόγηση. Πριν από τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή, έξι από τις χώρες της ζώνης του ευρώ – η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες – είχαν εθνικά τραπεζογραμμάτια αξίας μεταξύ 200 και 500 ευρώ, των οποίων η χρήση παρουσίαζε αύξηση. Το 2000, για παράδειγμα, η ζήτηση για τραπεζογραμμάτια των 1.000 γερμανικών μάρκων (που αντιστοιχούσαν σε 511 ευρώ) ήταν 15 φορές μεγαλύτερη από ό,τι το 1975 και αντιστοιχούσε στο 34% της συνολικής αξίας των τραπεζογραμμάτων του γερμανικού μάρκου σε κυκλοφορία. Επιπλέον, σε χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σχετικά ασταθή νομισματικά καθεστώτα, όπου ο πληθωρισμός είναι υψηλός ή/και δεν υπάρχει μεγάλη εμπιστοσύνη στο τραπεζικό σύστημα, οι άνθρωποι συχνά έχουν στην κατοχή τους μετρητά σε νομίσματα χωρών με χαμηλό πληθωρισμό ως μέσο αποθήκευσης αξίας. Πριν από την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων ευρώ, αυτό γινόταν με τραπεζογραμμάτια υψηλής αξίας, όπως το τραπεζογραμμάτιο των 1.000 γερμανικών μάρκων.

Τρεις χώρες της ΕΕ – η Ελλάδα, η Ιταλία και η Αυστρία – χρησιμοποιούσαν τραπεζογραμμάτια πολύ χαμηλής αξίας (κάτω των 2 ευρώ) πριν από τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή. Ωστόσο, η έκδοση τραπεζογραμμάτων πολύ υψηλής αλλά και πολύ χαμηλής αξίας θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας σειράς τραπεζογραμμάτων με υπερβολικά πολλές ονομαστικές αξίες. Επίσης, θα σήμαινε ότι τα τραπεζογραμμάτια θα ήταν λιγότερο εύχρηστα και η διαχείριση και αποθήκευση τους πιο περίπλοκη. Συνεπώς, τα 2 ευρώ επιλέχθηκαν ως υψηλότερη ονομαστική αξία για τα κέρματα και

τα 5 ευρώ ως χαμηλότερη ονομαστική αξία για τα τραπεζογραμμάτια.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Μαδρίτη, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συμφώνησαν ότι η κυκλοφορία των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ θα ξεκινούσε, παράλληλα με την κυκλοφορία των εθνικών νομισμάτων, το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2002. Η ακριβής ημερομηνία, κάποια στιγμή μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 1999 και της 1ης Ιανουαρίου 2002, ήταν ανοικτή, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές προτιμήσεις των διαφόρων χρηστών μετρητών και το μακρό χρονικό διάστημα που ήταν αναγκαίο για την εκτύπωση των τραπεζογραμμάτων και την κοπή των κερμάτων.

Η ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 2002 παρουσίαζε πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Η περίοδος κατά τα τέλη του έτους αποτελεί περίοδο αιχμής για τη χρήση τραπεζογραμμάτων: η κυκλοφορία είναι κατά 10% περίπου υψηλότερη από το μέσο όρο επειδή τα Χριστούγεννα και οι πρώτες ημέρες του Ιανουαρίου αποτελούν κατά παράδοση περίοδο πωλήσεων και απογραφής για τις επιχειρήσεις λιανικής. Διάφορες άλλες ημερομηνίες εξετάστηκαν, αλλά τελικά συμφωνήθηκε ότι η 1η Ιανουαρίου 2002 ήταν η καταλληλότερη ημερομηνία, καθώς σηματοδοτούσε την έναρξη του ημερολογιακού έτους και ανταποκρινόταν στις προσδοκίες των εθνικών διοικήσεων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης αποφάσισε επίσης ότι το ευρώ έπρεπε να κυκλοφορήσει παράλληλα με τα εθνικά νομίσματα για μέγιστη περίοδο έξι μηνών, αν και στη συνέχεια συζητήθηκαν τα υπέρ και τα κατά της σύντμησης αυτής της περιόδου. Μια μικρότερη περίοδος θα μείωνε το κόστος της ταυτόχρονης διαχείρισης δύο νομισμάτων για τις τράπεζες, τις εμπορικές επιχειρήσεις και το κοινό, ενώ μια μεγαλύτερη περίοδος θα διευκόλυνε την προσαρμογή των μηχανημάτων αυτόματης πώλησης. Τελικά επιτεύχθηκε συμβιβασμός και αποφασίστηκε η σύντμηση της μεταβατικής περιόδου. Το Νοέμβριο του 1999, το Συμβούλιο Ecofin συμφώνησε ότι η περίοδος παράλληλης κυκλοφορίας θα διαρκούσε από τέσσερις εβδομάδες έως δύο μήνες. Οι τράπεζες θα συνέχιζαν να ανταλλάσσουν εθνικά νομίσματα με ευρώ και μετά τη λήξη της περιόδου αυτής, αλλά τα συγκεκριμένα νομίσματα δεν θα αποτελούσαν πλέον νόμιμο χρήμα.

Ορισμένα από τα εθνικά τραπεζογραμμάτια που αντικαταστάθηκαν από το ευρώ.

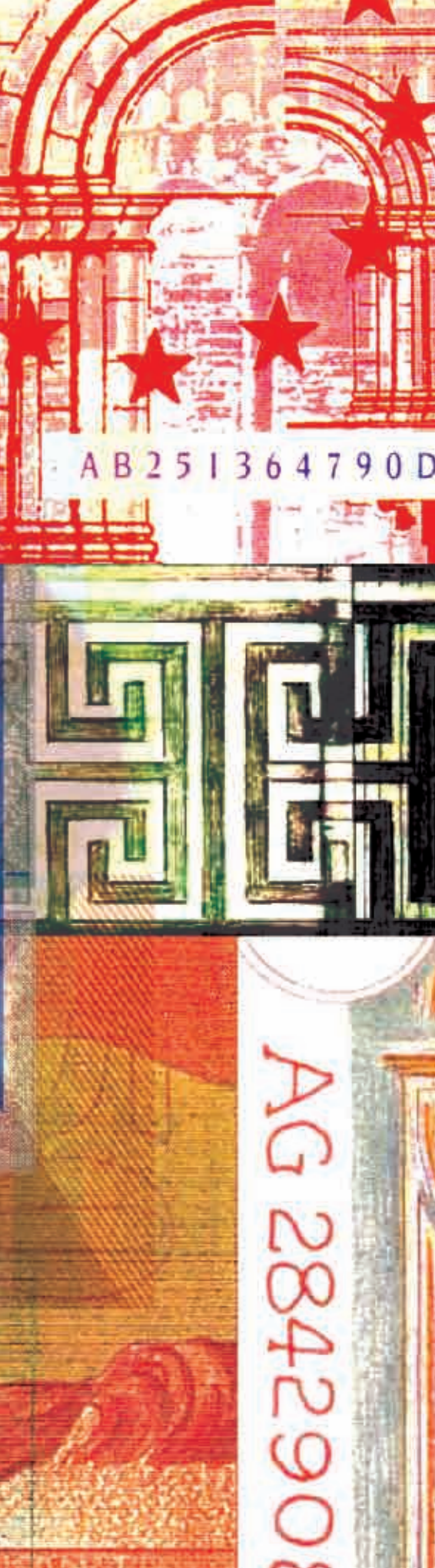

Οι αρχηγοί κυβερνήσεων στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης, 15–16 Δεκεμβρίου 1995.

Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Μαδρίτη, με τον Felipe González (αριστερά), τότε Πρωθυπουργό της Ισπανίας και προεδρεύοντα του Συμβουλίου, και τον Jacques Santer, τότε Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΧΕΔΙΑΣΗ

Σύνθεση με συμμετοχές στο διαγωνισμό σχεδίου για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Ο σημαντικότερος παράγοντας για τη σχεδίαση ενός τραπεζογραμμάτιου είναι η «ανθεκτικότητά» του έναντι της παραχάραξης. Αλλά ένα τραπεζογραμμάτιο – και ιδίως μια σειρά τραπεζογραμμάτων που προορίζονται για χρήση σε μεγάλη ομάδα χωρών – πρέπει επίσης να διαθέτει ελκυστική εμφάνιση. Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ έπρεπε να είναι αποδεκτά από όλους τους πολίτες της ζώνης του ευρώ, και όχι μόνο. Τα τραπεζογραμμάτια επρόκειτο να διασχίσουν τα ευρωπαϊκά σύνορα και να κυκλοφορήσουν σε μέρη με διαφορετικούς πολιτισμούς. Για το λόγο αυτό, έπρεπε να αποφευχθεί κάθε προκατάληψη λόγω εθνικότητας ή φύλου. Αυτή η αμερόληπτη προσέγγιση υιοθετήθηκε κατά την επιλογή του θέματος των σχεδίων. Τα τραπεζογραμμάτια έπρεπε επίσης να επιτρέπουν την ενσωμάτωση αισθητικά ελκυστικών σχεδιαστικών χαρακτηριστικών.

Το Νοέμβριο του 1994, το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος ζήτησε από την ομάδα εργασίας για τα τραπεζογραμμάτια να υποβάλει προτάσεις θεμάτων για τα σχέδια της σειράς τραπεζογραμμάτων ευρώ. Η ομάδα, στην οποία συμμετείχαν οι βασικοί αρμόδιοι για θέματα έκδοσης τραπεζογραμμάτων των εθνικών κεντρικών τραπεζών και οι γενικοί διευθυντές των εκτυπωτικών μονάδων των κεντρικών τραπεζών, συνεργάστηκε στενά με ένα εξωτερικό συμβουλευτικό όργανο, τη συμβουλευτική επιτροπή επιλογής θεμάτων, η οποία απαρτιζόταν από ειδικούς σε θέματα ιστορίας, τέχνης, ψυχολογίας, γενικού σχεδίου και σχεδίου τραπεζογραμμάτων.

Η συμβουλευτική ομάδα κλήθηκε, πρώτον, να προτείνει θέματα που θα δημιουργούσαν μια αίσθηση ενότητας ή δημιουργίας «οικογένειας» για τις επτά ονομαστικές αξίες των τραπεζογραμμάτων και, δεύτερον, να επιλέξει τα τρία καλύτερα θέματα και να τα βαθμολογήσει. Καθώς ο ευρωπαϊκός χαρακτήρας των τραπεζογραμμάτων έπρεπε να είναι γρήγορα και εύκολα αναγνωρίσιμος τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφασίστηκε ότι έπρεπε να απεικονίζουν τη σημαία ή/και τα αστέρια της ΕΕ. Αυτά τα σύμβολα χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο από τα διάφορα κράτη με διαφορετική

ιστορία που συμβιώνουν και συνεργάζονται στην ίδια ήπειρο. Αρχικά επιλέχθηκαν 18 θέματα, αλλά πολλά από αυτά επικεντρώνονταν σε στοιχεία με εμφανή εθνικό χαρακτήρα:

- Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης
- Ευρωπαϊκή κληρονομιά
- Αφηρημένο θέμα και ασφάλεια
- Σκοποί, ιδανικά και φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συλλογική μνήμη και πολιτιστικά επιτεύγματα της Ευρώπης
- Πανίδα, χλωρίδα και φυσικό περιβάλλον
- Μεγάλες ευρωπαϊκές προσωπικότητες που σχετίζονται με ένα γνωστό πεδίο
- Πτυχές της Ευρώπης (στοιχεία ζωτικής σημασίας για την ύπαρξη μιας ενωμένης Ευρώπης, π.χ. επικοινωνίες)
- Μεγάλα ευρωπαϊκά ποιήματα και αφηγήσεις
- Διάφορες προσωπογραφίες και στις δύο όψεις κάθε ονομαστικής αξίας
- Τοπία
- Πόλεις που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ιστορία, π.χ. πανεπιστημιούπολεις
- Μνημεία
- Μυθολογία (σκανδιναβική, γερμανική, ελληνική, ρωμαϊκή και κελτική)
- Ευρωπαϊκές γραφές και γραπτά έργα
- Χάρτες της Ευρώπης ανά τους αιώνες
- Οι «ιδρυτές» της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Κοσμολογία

Τελικά, η συμβουλευτική ομάδα πρότεινε τα ακόλουθα τρία θέματα:

- «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης»: η μία όψη του τραπεζογραμμάτιου θα απεικόνιζε προσωπογραφίες απλών ανδρών και γυναικών από ευρωπαϊκά έργα τέχνης διαφόρων εποχών. Η άλλη όψη θα απεικόνιζε αρχιτεκτονικούς ρυθμούς. Η ιδέα ήταν να επιλεγεί ένα θέμα που θα τόνιζε την κοινή πολιτιστική κληρονομιά των ευρωπαϊκών εθνών και θα μετέδιδε ένα σαφές ευρωπαϊκό μήνυμα σε όλο τον κόσμο. Εξάλλου, τα διασημότερα κτίρια ή μνημεία της Ευρώπης είναι πιο γνωστά από ό,τι οι ηγέτες της.

- «Ευρωπαϊκή κληρονομιά»: στη μία όψη του τραπεζογραμμάτιου θα απεικονίζονταν διάσημοι άνδρες και γυναίκες του παρελθόντος και στην άλλη επιτεύγματα σε τομείς όπως η μουσική, η ζωγραφική, η επιστήμη, η αρχιτεκτονική, η λογοτεχνία, η ιατρική και η παιδεία. Και τα επτά τραπεζογραμμάτια θα ενσωμάτωναν, στο φόντο, έναν χάρτη της Ευρώπης χωρίς σύνορα, χαρακτηριστικό που θα εναρμόνιζε την εμφάνιση της σειράς. Αυτό το θέμα ήταν ευρύτερο από το θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης», καθώς προέβλεπε την απεικόνιση επτά χωριστών γνωστικών πεδίων. Ωστόσο, η επιτυχής ισορροπία μεταξύ των χωρών αλλά και μεταξύ απεικονίσεων ανδρών και γυναικών πιθανώς θα ήταν δύσκολη.
- Το «Αφηρημένο θέμα και ασφάλεια», που στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Αφηρημένο/μοντέρνο σχέδιο», περιλάμβανε γεωμετρικά σχήματα και μη παραστατικά στοιχεία. Προσέφερε τη δυνατότητα σχεδιασμού με μεγάλο βαθμό ευελιξίας και θα διευκόλυνε την ενσωμάτωση πολλών χαρακτηριστικών ασφαλείας, όπως ολογράμματα και μελάνες μεταβλητού χρωματισμού. Επέτρεπε επίσης την υιοθέτηση πολύ διαφορετικών προσεγγίσεων, πράγμα που καθιστούσε αρκετά εύκολη την επίτευξη αμερόληπτων σχεδίων.

Τον Ιούνιο του 1995 το Συμβούλιο του ENI ενέκρινε δύο από τις τρεις προτάσεις: «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης» και «Αφηρημένο/μοντέρνο σχέδιο». Συμφωνήθηκε επίσης ότι οι μόνες λέξεις που θα εμφανίζονταν στα τραπεζογραμμάτια θα ήταν το όνομα του νομίσματος και τα αρχικά της ΕΚΤ στις διάφορες γλώσσες. Στη συνέχεια ανατέθηκε σε μια συμβουλευτική επιτροπή για την επιλογή χαρακτηριστικών να ορίσει τις περιόδους και τους σχετικούς αρχιτεκτονικούς ρυθμούς για το θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης»:

Περίοδος Ρυθμός

8^{ος} αιώνας π.Χ. - 4^{ος} αιώνας μ.Χ.
Κλασικός (ελληνικός και ρωμαϊκός)

11^{ος} και 12^{ος} αιώνας
Ρωμανικός

13^{ος} και 14^{ος} αιώνας
Γοτθικός

15^{ος} και 16^{ος} αιώνας
Αναγεννησιακός

1600-1750
Μπαρόκ και ροκοκό

1850-1914
Εποχή του σιδήρου και του γυαλιού

1930 έως σήμερα
Αρχιτεκτονική του 20ού αιώνα

Η ομάδα επέλεξε επίσης, για κάθε ρυθμό, χαρακτηριστικά μοτίβα σχεδίων για προαιρετική χρήση από τους σχεδιαστές. Τα περισσότερα μέλη της ομάδας συμπέραναν ότι ήταν σχεδόν αδύνατον να βρεθούν απολύτως ουδέτερα χαρακτηριστικά που θα ήταν – στην περίπτωση των προσωπογραφιών – ελκυστικά και αμερόληπτα ως προς τη χώρα και το φύλο. Για το λόγο αυτό, πολλές από τις προτάσεις σχεδίων παρέπεμπαν σε γλυπτά όπως η κεφαλή αγάλματος αθλητή (κλασική περίοδος, πρόταση για το τραπεζογραμμάτιο των 5 ευρώ) και η κεφαλή στον Καθεδρικό ναό της Πάρμα από τον Benedetto Antelami (ρωμανική περίοδος για το τραπεζογραμμάτιο των 10 ευρώ).

Την εποχή αυτών των συζητήσεων, η ενσωμάτωση συγκεκριμένων εθνικών στοιχείων στα σχέδια εξακολουθούσε να αποτελεί μια επιλογή. Θα προσδιόριζαν τη χώρα που εκδίδει τα τραπεζογραμμάτια. Ένα εθνικό στοιχείο, για παράδειγμα η προσωπογραφία ενός μονάρχη, θα μπορούσε να καλύψει έως το ένα πέμπτο της οπίσθιας όψης. Το υπόλοιπο μέρος κάθε τραπεζογραμματίου θα ήταν το ίδιο.

Καταρτίστηκαν φύλλα οδηγιών με τα κριτήρια που έπρεπε να πληρούν οι σχεδιαστές. Εκτός από το να είναι ελκυστικά, εύκολα αναγνωρίσιμα και ανθεκτικά έναντι της παραχάραξης, τα τραπεζογραμμάτια έπρεπε να ενσωματώνουν χαρακτηριστικά ασφαλείας σε συγκεκριμένες θέσεις, να έχουν συγκεκριμένα χρώματα και η ονομαστική τους αξία να δηλώνεται με αριθμούς με έντονη αντίθεση. Αυτές οι προδιαγραφές εκτείνονταν σε κείμενο 30 σελίδων και κάλυπταν κυρίως την τεχνική περιγραφή των χαρακτηριστικών ασφαλείας. Ορισμένα αποσπάσματα από το φύλλο οδηγιών για το θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης» παρατίθενται στις σελίδες 39 και 40.

Ορισμένοι σχεδιαστές χρησιμοποίησαν τον Έφηβο των Αντικυθήρων (κλασικό ελληνικό άγαλμα) ως μοτίβο για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ.

Τα σχέδια των τραπεζογραμμάτων ευρώ βασίζονται στο θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης».

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΧΡΗΣΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Η αλλαγή ενός στοιχείου της καθημερινής ζωής τόσο σημαντικού όσο τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα επηρεάζει τους πάντες. Τα άτομα με προβλήματα όρασης – που ανέρχονται σε περισσότερα από 7 εκατομμύρια στη ζώνη του ευρώ – επηρεάζονται ιδιαίτερα. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα συνεργάστηκε στενά με την Ευρωπαϊκή Ένωση Τυφλών από το 1995 και μετά όσον αφορά τόσο τη σχεδίαση όσο και το μέγεθος των τραπεζογραμμάτων. Αυτή η ευαίσθητη ομάδα του πληθυσμού έπρεπε, για προφανείς λόγους, να μπορεί να χειρίζεται τα τραπεζογραμμάτια με ευκολία. Από τη στιγμή που θα ήταν εφικτό για αυτούς, τότε θα ήταν εφικτό για όλους.

Κάθε τραπεζογραμμάτιο – είτε των 5 είτε των 500 ευρώ – έπρεπε να μπορεί εύκολα να αναγνωρίζεται από ανθρώπους με μειωμένη ή μηδενική όραση. Για παράδειγμα, οι διαφορές ύψους μεταξύ των μικρότερων, πιο συχνά χρησιμοποιούμενων ονομαστικών αξιών ήταν αρκετά ευδιάκριτες. Τα τραπεζογραμμάτια των 100, 200 και 500 ευρώ είχαν το ίδιο ύψος – γεγονός που διευκολύνει την αυτόματη επεξεργασία – αλλά επαναλαμβανόμενα ανάγλυφα σχέδια τοποθετήθηκαν στα τραπεζογραμμάτια των 200 και των 500 ευρώ για να τα ξεχωρίζουν.

Μεγάλοι αριθμοί με έντονους χαρακτήρες τοποθετήθηκαν σε συγκεκριμένη θέση σε ολόκληρη τη σειρά, και στις δύο όψεις, και χρησιμοποιήθηκαν χρώματα που δημιουργούσαν έντονες αντιθέσεις. Προέρχονται κυρίως από τον κύκλο χρωμάτων του Ελβετού ζωγράφου και καθηγητή τέχνης Johannes Itten (1888-1967). Τα χρώματα που επιλέχθηκαν για τις διαδοχικές ονομαστικές αξίες ελήφθησαν από αντίθετα τμήματα του κύκλου χρωμάτων και επομένως δημιουργούν έντονη αντίθεση μεταξύ τους. Το ίδιο ισχύει για τις ονομαστικές αξίες που έχουν κοινά ψηφία, όπως το κόκκινο τραπεζογραμμάτιο των 10 και το πράσινο των 100.

Η ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Όλες οι κεντρικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όρισαν σχεδιαστές (εκτός της Δανίας). Κάθε κεντρική τράπεζα μπορούσε να ορίσει έως τρεις σχεδιαστές. Όλοι όσοι επελέγησαν είχαν εμπειρία στη σχεδίαση τραπεζογραμμάτων και γνώριζαν ότι ο συνδυασμός ελκυστικών σχεδίων με αποτελεσματικά χαρακτηριστικά ασφαλείας αποτελεί πρόκληση. Κλήθηκαν να υποβάλουν προτάσεις σχεδίων για ολόκληρη τη σειρά των τραπεζογραμμάτων, απεικονίζοντας το ένα ή και τα δύο θέματα, εντός επτά μηνών. Κάθε πρόταση θα υποβαλλόταν στο Συμβούλιο του ENI σε έγχρωμο αντίγραφο αλλά χωρίς να προσδιορίζεται η τεχνική παραγωγής. Έτσι, ορισμένοι σχεδιαστές παρήγαγαν χειρόγραφα σχέδια ή σκίτσα και άλλοι παρήγαγαν σχέδια με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Συνολικά 29 σχεδιαστές ή ομάδες σχεδιαστών υπέβαλαν 27 προτάσεις με το «παραδοσιακό» θέμα και 17 με το «μοντέρνο» θέμα μέχρι τη λήξη της προθεσμίας του διαγωνισμού, τη 13η Σεπτεμβρίου 1996. Στη συνέχεια, αφού δόθηκε σε κάθε σειρά σχεδίων τυχαίος τριψήφιος αριθμός προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανωνυμία, όλες οι προτάσεις απεστάλησαν στο ENI. Σε όλα τα στάδια της επιλογής, το μοναδικό στοιχείο αναγνώρισης των προτάσεων σχεδίων ήταν ο αντίστοιχος αριθμός τους. Αυτό εξασφάλιζε ότι το Συμβούλιο του ENI και τα συμβουλευτικά όργανα θα αξιολογούσαν τις συμμετοχές αντικειμενικά, χωρίς να επηρεαστούν από τη χώρα ή την προέλευση.

Προς το τέλος του μήνα, μια επιτροπή αποτελούμενη από ανεξάρτητους ειδικούς σε θέματα μάρκετινγκ, σχεδίου και ιστορίας της τέχνης συνεδρίασε υπό την προεδρία του ENI, προκειμένου να επιλέξει τα πέντε καλύτερα σχέδια για κάθε θέμα. Τα σχέδια κρίθηκαν κυρίως με βάση τη δημιουργικότητα, την αισθητική, το ύψος, τη λειτουργικότητα, καθώς και το πώς θα γίνονταν αντιληπτά και αποδεκτά από την κοινή γνώμη.

Η επιτροπή συμφώνησε ότι ήταν ιδιαιτέρως σημαντικό τα τραπεζογραμμάτια να έχουν ευρωπαϊκό «ύφος». Αυτό εξηγεί επίσης γιατί οι προσωπογραφίες δεν συγκαταλέγονταν στα σχέδια που επέλεξε η επιτροπή: ακόμη και μια ελάχιστη ομοιότητα με ένα πραγματικό πρόσωπο θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως μεροληψία υπέρ κάποιου κράτους. Κατά τη διαδικασία επιλογής, η επιτροπή είχε τη δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις σχετικά με τις λεπτομέρειες των σχεδίων σε περιπτώσεις που μια σειρά σχεδίων ήταν γενικά αποδεκτή αλλά απαιτούσε τροποποιήσεις.

Η βαθμολόγηση έγινε σε τρεις φάσεις. Οι σειρές σχεδίων οι οποίες δεν είχαν την υποστήριξη ελάχιστου αριθμού μελών της επιτροπής απορρίφθηκαν. Το σχέδιο του Robert Kalina – το οποίο επρόκειτο να επιλεγεί από το Συμβούλιο του ENI δύο μήνες αργότερα – κατετάγη δεύτερο στην κατηγορία «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης». Η επιτροπή ανέφερε ότι *«αντιπροσωπεύει σαφώς το ευρωπαϊκό νόμισμα. Αν και βασίζεται σε μία μόνο βασική σχεδιαστική ιδέα, ξεχωρίζει λόγω της ενδιαφέρουσας και εύστοχης επιλογής των αρχιτεκτονικών στοιχείων. ... Η σαφέστατη διάκριση μεταξύ των ονομαστικών αξιών επιτυγχάνεται με την περίτεχνη χρήση των χρωμάτων και των έντονων αριθμών.»* Αρχικά, αυτή η σειρά σχεδίων επιλέχθηκε λόγω της βασικής της ιδέας και όχι της ελκυστικότητάς της. Όμως ο συνδυασμός της κρίσης της επιτροπής με τις αντιδράσεις του κοινού στο πλαίσιο σφυγμομέτρησης ανέδειξε το σχέδιο του Kalina ως πρώτη επιλογή.

Ο κατάλογος των τελικών υποψηφίων της επιτροπής ήταν:

Αφηρημένο/μοντέρνο θέμα

1. Klaus Michel και Sanne Jünger
2. Roger Pfund
3. Robert Kalina (Oesterreichische Nationalbank)
4. Maryke Degryse (Banque Nationale de Belgique/ Nationale Bank van België)
5. Terry Thorn (Harrisons & Sons)

Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης

1. Yves Zimmermann
2. Robert Kalina (Oesterreichische Nationalbank)
3. Ernst και Lorli Jünger
4. Inge Madlé (Joh. Enschedé)
5. Daniel και Johanna Bruun

Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ Η ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Και οι δέκα σειρές σχεδίων στον κατάλογο με τις τελικές επιλογές της επιτροπής παρουσιάστηκαν σε ευρύ δείγμα πληθυσμού τον Οκτώβριο του 1996 στις χώρες που θα συμμετείχαν κατά πάσα πιθανότητα στη ζώνη του ευρώ. Μια εταιρεία ερευνών αγοράς πραγματοποίησε, επί μία εβδομάδα, συνεντεύξεις με 1.896 ανθρώπους σχετικά με τα σχέδια. Οι ερωτηθέντες ήταν ηλικίας από 15 έως 86 ετών, με μέσο όρο ηλικίας τα 43 έτη. Από αυτούς, 787 είπαν ότι χρησιμοποιούσαν μεγάλο αριθμό τραπεζογραμμάτων στην καθημερινή τους εργασία.

Ένα μεγαλύτερο ποσοστό ερωτηθέντων (35%) προτίμησαν τα αφηρημένα/μοντέρνα σχέδια της Maryke Degryse από τα παραδοσιακά σχέδια του Robert Kalina (23%). Αλλά οι περισσότεροι ερωτηθέντες – 76% – ήταν της άποψης ότι τα τραπεζογραμμάτια του Kalina εξέφραζαν καλύτερα την ιδέα της «Ευρώπης». Ελάχιστοι μόνο είπαν ότι τους θύμιζαν συγκεκριμένη περιοχή ή χώρα. Η παραδοσιακή σειρά σχεδίων του Kalina ενέπνευσε την εμπιστοσύνη σε ποσοστό 60% των ερωτηθέντων. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με έρευνες, σε γενικές γραμμές, όσο περισσότερο αρέσει αμέσως ένα τραπεζογραμμάτιο τόσο περισσότερη εμπιστοσύνη εμπνέει.

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε 30 περίπου ερωτήσεις όσον αφορά τα εξής θέματα: αντίληψη, συναίσθημα και αποδοχή. Όλα τα σχέδια, με εξαίρεση τη σειρά του Roger Pfund και τη μοντέρνα σειρά της ομάδας Jünger, έγιναν αντιληπτά ως τραπεζογραμμάτια με την πρώτη ματιά. Αυτές οι δύο σειρές, καθώς και η σειρά του Terry Thorn, θύμιζαν στους ερωτηθέντες περισσότερο έργα τέχνης παρά μέσα πληρωμής.

Η δημοσκόπηση αποκάλυψε ότι στο σχέδιο του Robert Kalina:

- παρόλο που τα αρχιτεκτονικά σχέδια είναι το πρώτο στοιχείο που προσελκύει το βλέμμα, οι ερωτηθέντες δεν άργησαν να αντιληφθούν ότι η Ευρώπη ήταν το βασικό στοιχείο·
- η ευρωπαϊκή ταυτότητα που απεικονίζεται είναι πολλαπλή, μοναδική και δυναμική, και συνδυάζει το παρελθόν με το μέλλον της ηπείρου.

Παράλληλα με τη δημοσκόπηση, η ομάδας εργασίας του ENI για τα τραπεζογραμμάτια αξιολόγησε τις προτάσεις σχεδίων από τις ακόλουθες οπτικές γωνίες:

- παραγωγή, π.χ. αν το σχέδιο θα προκαλούσε προβλήματα κατά την παραγωγή με αποτέλεσμα την πρόσθετη φθορά/αλλοίωση ή/και την απότομη αύξηση του κόστους παραγωγής·
- ασφάλεια, π.χ. αν το σχέδιο ενσωματώνει κατάλληλα τα χαρακτηριστικά ασφαλείας και αν αυτά είναι συμβατά με το σχέδιο·
- αποδοχή από το κοινό, π.χ. αν μπορούν οι ονομαστικές αξίες να αναγνωριστούν εύκολα, μεταξύ άλλων και από τα άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι πρώτες προτάσεις σχεδίων τραπεζογραμμάτων συνήθως τροποποιούνται προκειμένου να ευθυγραμμιστούν με τις απαιτήσεις της εκτύπωσης, με αποτέλεσμα το τελικό σχέδιο να διαφέρει από τις προηγούμενες εκδοχές. Η ομάδας εργασίας για τα τραπεζογραμμάτια συμπέρανε ότι αν γίνονταν ορισμένες αλλαγές όλα τα επιλεγμένα σχέδια θα μπορούσαν να μετατραπούν σε εκτυπωμένα τραπεζογραμμάτια.

Το Δεκέμβριο του 1996, και τα 44 σχέδια – σε ανώνυμα έγχρωμα αντίγραφα – υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο του ENI σε σκουρόχρωμα πλαίσια από χαρτόνι. Το Συμβούλιο ενημερώθηκε για τη βαθμολογία της επιτροπής, τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης και τις τεχνικές παρατηρήσεις της ομάδας εργασίας για τα τραπεζογραμμάτια. Τα μέλη του Συμβουλίου γρήγορα ενέκριναν την παραδοσιακή σειρά σχεδίων του Robert Kalina. Έκριναν ότι το μήνυμα που μετέδιδε ήταν τόσο έντονο που οι περισσότεροι την κατέταξαν στην πρώτη θέση. Αυτή η απόφαση ανακοινώθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1996 σε δύο παράλληλες συνεντεύξεις Τύπου: μία στο ENI στη Φραγκφούρτη από τον πρόεδρο του ENI, Alexandre Lamfalussy, και μια δεύτερη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Δουβλίνο από τον διοικητή της ολλανδικής κεντρικής τράπεζας, Willem F. Duisenberg (ο οποίος χρίστηκε διάδοχος του Lamfalussy στο ENI και στη συνέχεια διορίστηκε στη θέση του πρώτου προέδρου της ΕΚΤ).

Επιτροπή ειδικών αξιολόγησε και βαθμολόγησε τις 44 σειρές σχεδίων το 1996.

Ορισμένα από τα προκριθέντα σχέδια για το «αφηρημένο/μοντέρνο» θέμα: €5 – Klaus Michel και Sanne Jünger, €10 – Roger Pfund, €20 – Robert Kalina, €50 – Maryke Degryse, €100 – Terry Thorn, €200 – Klaus Michel και Sanne Jünger, €500 – Terry Thorn.

Ορισμένα από τα προκρινθέντα σχέδια για το θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης»: €5 – Yves Zimmermann, €10 – Robert Kalina, €20 – Ernst και Lorli Jünger, €50 – Inge Madlé, €100 – Daniel και Johanna Bruun, €200 – Ernst και Lorli Jünger, €500 – Inge Madlé.

Η ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ

Τα σχέδια των κερμάτων ευρώ επιλέχθηκαν ταυτόχρονα με τα σχέδια των τραπεζογραμματίων ευρώ. Η επιλογή συντονίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κάθε κέρμα θα είχε μια «κοινή ευρωπαϊκή όψη» και μια «εθνική όψη».

Για την κοινή ευρωπαϊκή όψη, κάθε σχεδιαστής έπρεπε να προτείνει μια πλήρη σειρά κερμάτων βασιζόμενη σε ένα από τα ακόλουθα τρία θέματα:

- αρχιτεκτονικό και διακοσμητικό ύφος
- σκοποί και ιδανικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ευρωπαϊκές προσωπικότητες.

Το Μάρτιο του 1997, μια ευρωπαϊκή ομάδα, υπό την προεδρία του γενικού γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και απαρτιζόμενη από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες σε ευρύ φάσμα πεδίων (ειδικούς σε θέματα τέχνης, σχεδίου, νομισματολογίας, καθώς και εκπροσώπους των καταναλωτών), επέλεξε εννέα σειρές μεταξύ των 36 συμμετοχών. Οι διευθυντές των ευρωπαϊκών νομισματοκοπειών κλήθηκαν να εκτιμήσουν κατά πόσον οι προτάσεις σχεδίων ήταν εφικτές ως προς την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων. Τον Ιούνιο του 1997, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ επέλεξε τη νικήτρια σειρά, την οποία είχε σχεδιάσει ο Luc Luycx από το Βασιλικό Νομισματοκοπείο του Βελγίου. Τα σχέδιά του είχε προκρίνει και η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (64%) σε δημοσκόπηση που διεξήχθη σε ολόκληρη την Ευρώπη πριν από την τελική επιλογή.

Τα σχέδια για την κοινή όψη των κερμάτων παρουσιάζουν την ευρωπαϊκή ήπειρο με διαφορετικούς τρόπους και συμβολίζουν την ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα νησιά απεικονίζονται μόνο αν έχουν ένα ορισμένο μέγεθος, δηλ. πάνω από 2.500 τ.χλμ. για τα μεμονωμένα νησιά και πάνω από 5.000 τ.χλμ. για τα νησιωτικά συμπλέγματα.

Κάθε χώρα οργάνωσε τη δική της διαδικασία επιλογής σχεδίου για την εθνική όψη. Τα μόνα κοινά στοιχεία ήταν η ημερομηνία κοπής και τα 12 αστέρια που συμβολίζουν την ΕΕ.

Για ιστορικούς και συχνά συνταγματικούς λόγους, ο μονάρχης που βρίσκεται στην εξουσία απεικονίζεται στα κέρματα των χωρών με μοναρχικό καθεστώς. Τα σχέδια των κερμάτων των χωρών με δημοκρατικό καθεστώς τείνουν να παρουσιάζουν μεγαλύτερη συνέχεια. Για παράδειγμα, στην Ιρλανδία το μοτίβο της κελτικής άρπας επιλέχθηκε χωρίς διαγωνισμό σχεδίου.

Τα τρία ανεξάρτητα κράτη του Μονακό, του Αγίου Μαρίνου και της Πόλης του Βατικανού δεν έχουν δικά τους νομίσματα. Χρησιμοποιούν τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ. Βάσει ειδικών συμφωνιών με τη Γαλλία και την Ιταλία, οι οποίες ενεργούσαν εξ ονόματος της ΕΕ, δόθηκε σε αυτές τις χώρες η δυνατότητα να παράγουν και να εκδίδουν τα δικά τους κέρματα ευρώ σύμφωνα με τις κοινές προδιαγραφές.

Ο Luc Luycx από το Βασιλικό Νομισματοκοπείο του Βελγίου, σχεδιαστής της ευρωπαϊκής όψης των κερμάτων ευρώ, εν ώρα εργασίας στις Βρυξέλλες.

© Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Προκριθέντα σχέδια κερμάτων για την ευρωπαϊκή όψη

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Στο πλαίσιο της ανάλυσής της για τη δυνατότητα εκτύπωσης των προτεινόμενων σχεδίων τραπεζογραμμάτων, η ομάδα εργασίας για τα τραπεζογραμμάτια πρότεινε ορισμένες αλλαγές που ήταν αναγκαίες για τεχνικούς λόγους και αφορούσαν κυρίως τη θέση των χαρακτηριστικών ασφαλείας. Για παράδειγμα, η ταινία ασφαλείας ήταν ενσωματωμένη κατά μήκος του κατακόρυφου κεντρικού άξονα, που αποτελεί επίσης το βασικό σημείο όπου διπλώνεται το τραπεζογραμμάτιο. Καθώς η περιοχή όπου ενσωματώνεται η ταινία έχει ελαφρώς μικρότερη ανθεκτικότητα στη φθορά, η ταινία έπρεπε να τοποθετηθεί σε άλλο σημείο ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα να καταστραφεί το τραπεζογραμμάτιο από το δίπλωμα.

Πέρα από αυτές τις τεχνικές τροποποιήσεις, η ομάδα εργασίας για τα τραπεζογραμμάτια πρότεινε ορισμένες αλλαγές των αρχικών σχεδίων, οι οποίες θα τα έκαναν περισσότερο αποδεκτά από το κοινό. Αυτές οι αλλαγές αφορούσαν τα αρχιτεκτονικά στοιχεία, τον χάρτη της Ευρώπης και τη σημαία της ΕΕ. Συγκεκριμένα, οι γέφυρες, τα παράθυρα και οι πύλες έπρεπε να αναθεωρηθούν ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα παρέπεμπαν σε πραγματικές κατασκευές, καθώς κάτι τέτοιο θα προκαλούσε σχόλια για μεροληψία υπέρ συγκεκριμένων κρατών. Από την άλλη πλευρά, οι απεικονίσεις έπρεπε να αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της αντίστοιχης εποχής και να αναπαριστούν σωστά τη μηχανική δομή. Για παράδειγμα, μια γέφυρα σε ένα τραπεζογραμμάτιο, αν μεταφερόταν στον πραγματικό κόσμο, θα έπρεπε να είναι αρκετά γερή ώστε να αντέχει το βάρος των διερχόμενων οχημάτων ή ατόμων.

Η ιδέα της απεικόνισης ενός χάρτη της Ευρώπης ήταν ευπρόσδεκτη από το Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος. Ωστόσο, υπήρχε έντονη διάσταση απόψεων ως προς τον τρόπο υλοποίησης της ιδέας αυτής και, συγκεκριμένα, ως προς το είδος του χάρτη που θα προβαλλόταν. Μια επιλογή ήταν να χρησιμοποιηθούν χάρτες από διαφορετικές εποχές, οι οποίοι όμως, ορισμένες φορές, ήταν δύσκολο να αναγνωριστούν ως αναπαραστάσεις της Ευρώπης. Επιπλέον, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι επικεντρώνονταν στο παρελθόν της Ευρώπης και όχι στο μέλλον της. Συνεπώς συμφωνήθηκε να χρησιμοποιηθούν εικόνες βασισμένες σε φωτογραφίες από δορυφόρο.

Αφού έγιναν κάποιες προσαρμογές για τη βελτίωση της ευκρίνειας και της εκτύπωσης του χάρτη, εξετάστηκε η ακριβής γεωγραφική περιοχή που επρόκειτο να καλυφθεί και ο βαθμός λεπτομέρειας. Αποφασίστηκε να συμπεριληφθεί η γεωγραφική Ευρώπη, αλλά μόνο οι περιοχές ή τα νησιά έκτασης μεγαλύτερης των 400 τ.χλμ. Αυτό το όριο επιλέχθηκε επειδή η εκτύπωση όφσεντ μεγάλης κλίμακας δεν επέτρεπε την ομοιόμορφη εκτύπωση γραμμικής απεικόνισης περιοχής μικρότερης των 400 τ.χλμ. Επειδή τα τραπεζογραμμάτια ευρώ θα κυκλοφορούσαν και σε γειτονικά εδάφη εκτός της γεωγραφικής Ευρώπης, ο χάρτης έπρεπε να τοποθετηθεί κατά τρόπο ώστε να απεικονίζονται και αυτά. Έτσι, απεικονίστηκε η Βόρεια Αφρική, ώστε να συμπεριληφθούν τα ισπανικά εδάφη Ceuta και Melilla και τα Κανάρια Νησιά. Τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα της Γαλλικής Γουιάνας, της Γουαδελούπης, της Μαρτινίκας και της Ρεϋνιόν τοποθετήθηκαν σε μικρά πλαίσια.

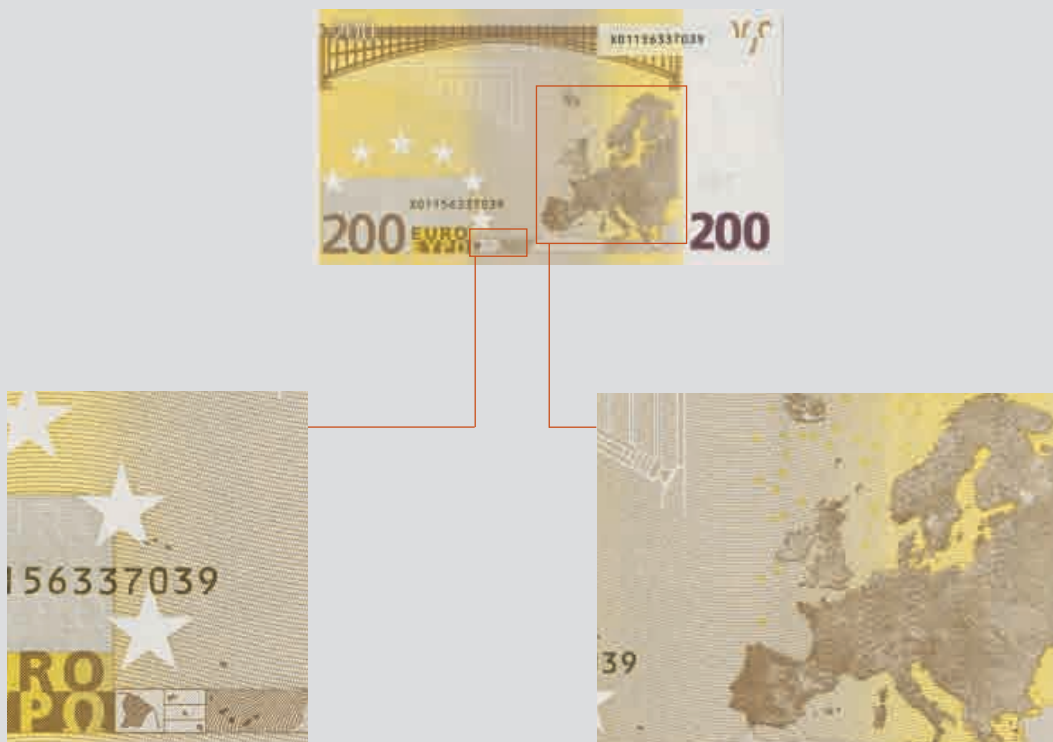
Τέλος, τα σχέδια έπρεπε να αναπαριστούν σωστά τη σημαία της ΕΕ, μπλε με κίτρινα αστέρια, στο πρόσθιο τμήμα των τραπεζογραμμάτων.

Τον Ιούλιο του 1997 δημοσιεύθηκαν τα αναθεωρημένα σχέδια, αλλά οι λεπτομέρειες των χαρακτηριστικών ασφαλείας δεν αποκαλύφθηκαν παρά μόνο στα τέλη Αυγούστου του 2001, προκειμένου να μην διαρρεύσουν πολύτιμες πληροφορίες στους παραχαράκτες σε πρώιμο στάδιο, οι οποίες θα τους επέτρεπαν να προετοιμάσουν αντίγραφα των χαρακτηριστικών ασφαλείας προτού τα τραπεζογραμμάτια τεθούν σε κυκλοφορία. Κατά συνέπεια, δημοσιεύθηκαν οι αποκαλούμενες «απομιμήσεις σχεδίων», στις οποίες αρκετά χαρακτηριστικά ασφαλείας και στοιχεία του σχεδίου παρουσιάζονταν αλλοιωμένα. Για παράδειγμα, τα ολογράμματα είχαν αντικατασταθεί από γραμμοκοσμήματα (διακοσμητικό σχέδιο με κύκλους ή δακτυλίους) και η σημαία της ΕΕ εμφανιζόταν σε γκριζο και άσπρο στην οπίσθια όψη των τραπεζογραμμάτων.

Τα εθνικά στοιχεία στα τραπεζογραμμάτια ευρώ απορρίφθηκαν τελικά επειδή, αν και πιθανώς θα συνέβαλλαν στη μεγαλύτερη αποδοχή των τραπεζογραμμάτων στην αντίστοιχη χώρα, θα μπορούσαν να έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα στις υπόλοιπες χώρες. Επιπλέον, η χρησιμοποίηση ομοιόμορφων τραπεζογραμμάτων ενισχύει την ασφάλειά τους, καθώς μπορεί εύκολα να επαληθευτεί η γνησιότητά τους.

Ο Robert Kalina, σχεδιαστής των τραπεζογραμμάτων ευρώ, εν ώρα εργασίας στην κεντρική τράπεζα της Αυστρίας στη Βιέννη.

Η Ευρώπη απεικονίζεται στην οπίσθια όψη των τραπεζογραμμάτων. Τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα εμφανίζονται σε μικρά πλαίσια στο κάτω μέρος.

ΦΥΛΛΟ ΟΔΗΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΣΕΙΡΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ

– Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης –

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα επιθυμεί να προκηρύξει διαγωνισμό για τη σχεδίαση μιας σειράς τραπεζογραμμάτων που να αντανakλούν την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

I Σκοπός του φύλλου οδηγιών

Η δυσκολία της σχεδίασης τραπεζογραμμάτων συνίσταται στον ευρηματικό συνδυασμό χαρακτηριστικών ασφαλείας και καλλιτεχνικής απόδοσης.

Η δημιουργία τραπεζογραμμάτων ευρώ συνεπάγεται τους ίδιους προβληματισμούς που ισχύουν για τη σχεδίαση, την ανάπτυξη και την παραγωγή εθνικών τραπεζογραμμάτων.

Τα τραπεζογραμμάτια πρέπει να είναι:

- εύκολα αναγνωρίσιμα,
- ασφαλή έναντι της παραχάραξης,
- ελκυστικά από αισθητική άποψη.

Η εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων επηρεάζει και περιορίζει τη δημιουργική ελευθερία του σχεδιαστή τραπεζογραμμάτων.

Τα τραπεζογραμμάτια πρέπει να έχουν σαφή και αναγνωρίσιμο ευρωπαϊκό χαρακτήρα και να μεταδίδουν ένα πολιτιστικό και πολιτικό μήνυμα που να γίνεται εύκολα αποδεκτό από τους Ευρωπαίους πολίτες.

[...]

3 Γενική περιγραφή της διαδικασίας παραγωγής τραπεζογραμμάτων

Τα τραπεζογραμμάτια κατασκευάζονται από βαμβακερές ίνες και παράγονται με εκτύπωση όφσετ, χαλκογραφική εκτύπωση (μόνο στην πρόσθια όψη των τραπεζογραμμάτων), μεταξοτυπία (μόνο στην οπίσθια όψη) και τυπογραφική εκτύπωση (μόνο για τους αριθμούς των τραπεζογραμμάτων στην οπίσθια όψη).

Επιπροσθέτως, στην πρόσθια όψη ενσωματώνεται ένα έλασμα.

4 Χαρακτηριστικά του σχεδίου των τραπεζογραμμάτων

[...]

... είναι επιτακτική ανάγκη τα σχέδια να επιτυγχάνουν τη δέουσα ισορροπία μεταξύ ανδρών και γυναικών και να μην μεροληπτούν υπέρ συγκεκριμένων κρατών.

[...]

Κάθε προσωπογραφία πρέπει να εμφανίζεται στην πρόσθια όψη (Α) του τραπεζογραμμάτιου και εκτυπώνεται με χαλκογραφική εκτύπωση. Σε όλες τις προσωπογραφίες πρέπει να απεικονίζονται και τα δύο μάτια. Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία πρέπει να απεικονίζονται στην οπίσθια όψη (Β) του τραπεζογραμμάτιου.

Η σχετική θέση και οι διαστάσεις των χαρακτηριστικών ασφαλείας πρέπει να είναι ομοιόμορφες σε όλα τα τραπεζογραμμάτια (βλ. Παράρτημα 3 για περιγραφή των χαρακτηριστικών ασφαλείας). Τα χαρακτηριστικά ασφαλείας για το κοινό δεν πρέπει να είναι συγκεντρωμένα σε μία περιοχή αλλά να κατανέμονται σε ολόκληρη την επιφάνεια του τραπεζογραμμάτιου. Πρέπει να ενσωματώνονται στο γενικό σχέδιο και να αναγνωρίζονται εύκολα.

Το σχέδιο με εκτύπωση όφσετ στην οπίσθια όψη κάθε τραπεζογραμμάτιου πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένο «ευρωπαϊκό χαρακτηριστικό στοιχείο» το οποίο δεν καταλαμβάνει περισσότερο από 20% της επιφάνειας της όψης αυτής και είναι κατασκευασμένο κατά τρόπο που να καθιστά δυνατή την αντικατάστασή του από (τοπικά σχεδιασμένο) «εθνικό χαρακτηριστικό στοιχείο».

Το σύμβολο της ΕΕ με τα δώδεκα αστέρια πρέπει να περιλαμβάνεται στο σχέδιο της πρόσθιας όψης, ενώ μπορεί να εμφανίζεται και στην οπίσθια όψη

των τραπεζογραμμάτων (βλέπε Παράρτημα 4 για περιγραφή του συμβόλου των «δώδεκα αστεριών»).

[...]

5 Κυρίαρχα χρώματα

Τα τραπεζογραμμάτια θα σχεδιαστούν σε διαφορετικά κυρίαρχα χρώματα που ορίζονται στο Παράρτημα 3.

6 Θέση και μέγεθος των λέξεων και των αριθμών

Το όνομα του ενιαίου νομίσματος θα εμφανίζεται μία φορά σε κάθε όψη των τραπεζογραμμάτων, με το λατινικό και το ελληνικό αλφάβητο, δηλ. EURO και ΕΥΡΩ.

Οι αριθμοί που δηλώνουν την ονομαστική αξία πρέπει να εμφανίζονται τουλάχιστον δύο φορές σε κάθε όψη των τραπεζογραμμάτων. Πρέπει να είναι ευδιάκριτοι και ευκρινείς και να εμφανίζονται σε ανοιχτόχρωμο φόντο που να δημιουργεί αντίθεση ώστε να είναι πιο ευανάγνωστοι. Η περιοχή γύρω από τους αριθμούς αυτούς πρέπει να σχεδιάζεται κατά τρόπο που να καθιστά δυσκολότερη την αναβάθμιση της αξίας του τραπεζογραμμάτιου με την προσθήκη ενός ή περισσότερων μηδενικών, δηλ. ένα τραπεζογραμμάτιο των 5 ευρώ να μην μπορεί να γίνει τραπεζογραμμάτιο των 500 ευρώ. Οι αριθμοί πρέπει να τοποθετούνται στην ίδια θέση σε όλες τις ονομαστικές αξίες τόσο στην πρόσθια όσο και στην οπίσθια όψη των τραπεζογραμμάτων, σε σημείο που να διευκολύνει την τοποθέτηση των τραπεζογραμμάτων σε μηχανήμα με τη σωστή φορά.

[...]

7 Τεχνικές προδιαγραφές και χαρακτηριστικά ασφαλείας

[...]

Παράρτημα: Απόσπασμα από το φύλλο οδηγιών για τη σχεδίαση των τραπεζογραμμάτων ευρώ

Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα,
12 Φεβρουαρίου 1996

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Καθαρισμός πλάκας χαλκογραφικής εκτύπωσης. Τα πρότυπα ποιότητας για την εκτύπωση τραπεζογραμμάτων είναι πολύ υψηλά.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ «ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ» ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Οι περισσότερες μονάδες εκτύπωσης τραπεζογραμματίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχαν στην εκτύπωση των τραπεζογραμματίων ευρώ. Πολλές από αυτές μάλιστα παρήγαν και τις επτά ονομαστικές αξίες. Η ολοκλήρωση της μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή εντός του προβλεπόμενου χρονικού πλαισίου απαιτούσε τη συγκέντρωση σημαντικών εκτυπωτικών μέσων. Στην ουσία, οι περισσότερες εκτυπωτικές μονάδες λειτουργούσαν σε δύο ή τρεις βάρδιες.

Έπρεπε να τηρηθούν πολύ αυστηρές προδιαγραφές ώστε να διασφαλιστεί ότι τα τραπεζογραμμάτια της ίδιας ονομαστικής αξίας θα ήταν πανομοιότυπα. Η παραγωγή των εθνικών νομισμάτων γινόταν μόνο σε μία ή δύο τοποθεσίες και έτσι ήταν αρκετά εύκολο να επιτευχθεί όμοια εμφάνιση και να διασφαλιστεί ότι τα μηχανικώς αναγνώσιμα χαρακτηριστικά ασφαλείας αναγνωρίζονταν με τον ίδιο τρόπο. Αλλά για να συμβεί αυτό με 15 εκτυπωτικές μονάδες (συν εννέα εργοστάσια χαρτοποιίας και 20 περίπου προμηθευτές άλλων πρώτων υλών), ήταν σημαντικό να διενεργηθούν δοκιμές σε πρώιμο στάδιο. Δύο δοκιμαστικές σειρές ετοιμάστηκαν για τα τραπεζογραμμάτια: τα «δοκιμαστικά τραπεζογραμμάτια ή πρωτότυπα τραπεζογραμμάτια» και η «σειρά μηδενικής παραγωγής».

ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

Σκοπός της σειράς των δοκιμαστικών τραπεζογραμματίων ήταν να βεβαιωθεί κατά πόσον ήταν εφικτή η παραγωγή τραπεζογραμματίων επαρκώς ομοιόμορφης ποιότητας. Η εκτύπωση των πρωτοτύπων ξεκίνησε στις αρχές του 1997 προκειμένου να εντοπιστούν τα ενδεχόμενα προβλήματα όσο το δυνατόν νωρίτερα. Τα δοκιμαστικά τραπεζογραμμάτια περιλάμβαναν όλες τις τεχνικές παραγωγής που θα χρησιμοποιούνταν στη συνέχεια για την παραγωγή των τραπεζογραμματίων ευρώ. Επίσης, συμπεριλάμβαναν όλα τα χαρακτηριστικά ασφαλείας, αλλά είχαν διαφορετικά σχέδια (το σχέδιο των δοκιμαστικών τραπεζογραμματίων οριστικοποιήθηκε το 1996 πριν από την περάτωση του διαγωνισμού σχεδίου). Μια ομάδα εργασίας του ENI στην οποία συμμετείχαν

εμπειρογνώμονες από διάφορες ΕθνΚΤ και εκτυπωτικές μονάδες κλήθηκε να προετοιμάσει τα απαιτούμενα μέσα δοκιμών για την εκτύπωση.

Το κυρίαρχο χρώμα των δοκιμαστικών τραπεζογραμματίων ήταν καφέ και το μέγεθος ήταν παρόμοιο με το μέγεθος του τραπεζογραμματίου των 50 ευρώ (140 x 77 χιλ.). Για να αποφευχθεί κάθε σύγχυση με το τελικό σχέδιο, επιλέχθηκαν οι αριθμοί «00». Το βασικό θέμα ήταν μια προσωπογραφία που επανεμφανιζόταν στο υδατογράφημα. Δύο βασικά πρωτότυπα δημιουργήθηκαν: το ένα αφορούσε την προσομοίωση των τραπεζογραμματίων χαμηλής αξίας, με την ενσωμάτωση μιας ιριδίζουσας λωρίδας και μιας λωρίδας με ολόγραμμα. Το δεύτερο έφερε ένα τμήμα ελάσματος με ολόγραμμα που απεικόνιζε τη λέξη «TEST» και περιλάμβανε μελάνη μεταβλητού χρωματισμού στους αριθμούς της αξίας («00») στην οπίσθια όψη.

Δέκα εκτυπωτικές μονάδες και οκτώ εργοστάσια χαρτοποιίας συμμετείχαν στην παραγωγή των δοκιμαστικών τραπεζογραμματίων. Ορισμένες από τις εκτυπωτικές μονάδες χρησιμοποιούσαν για πρώτη φορά σε τραπεζογραμμάτια τη μελάνη μεταβλητού χρωματισμού με τη μέθοδο της μεταξοτυπίας και τα ολογράμματα με τη μέθοδο της θερμοτυπίας.

Τα οπτικά και μηχανικώς αναγνώσιμα χαρακτηριστικά όλων των δοκιμαστικών τραπεζογραμματίων υποβλήθηκαν σε εξονυχιστικούς εργαστηριακούς ελέγχους. Για παράδειγμα, ελέγχθηκε η χημική και φυσική αντοχή των τραπεζογραμματίων για να καθοριστεί η ανθεκτικότητά τους, καθώς τα τραπεζογραμμάτια φθείρονται και υπόκεινται φυσική καταπόνηση, όπως για παράδειγμα το δίπλωμα. Ορισμένες δεσμίδες τραπεζογραμματίων ελέγχθηκαν επίσης στα υψηλής ταχύτητας μηχανήματα διαλογής των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ). Αυτά χρησιμοποιούνται από τις υπηρεσίες επεξεργασίας τραπεζογραμματίων των ΕθνΚΤ για να εξακριβωθεί αν τα τραπεζογραμμάτια που καταθέτουν οι εμπορικές τράπεζες είναι γνήσια και κατάλληλα προς επανακυκλοφορία και αν κάθε δεσμίδα περιέχει το σωστό αριθμό τραπεζογραμματίων. Το μηχάνημα μπορεί να επεξεργαστεί μέχρι 40 τραπεζογραμμάτια ανά δευτερόλεπτο. Προκειμένου να αποφευχθούν διακοπές κατά τη διαλογή, τα μηχανήματα ελέγχθηκαν εκ των προτέρων και οι αισθητήρες προσαρμόστηκαν στα τραπεζογραμμάτια.

Οι ειδικοί σε θέματα τραπεζογραμμάτων διαπίστωσαν λιγότερες διαφορές μεταξύ των δοκιμαστικών τραπεζογραμμάτων που παρήχθησαν στις διάφορες τοποθεσίες από ό,τι περίμεναν. Οι διαφορές ελαχιστοποιήθηκαν περαιτέρω με την τροποποίηση των τεχνικών προδιαγραφών για τα τραπεζογραμμάτια και την προσαρμογή του εξοπλισμού παραγωγής των εκτυπωτικών μονάδων.

Τα δοκιμαστικά τραπεζογραμμάτια αξιολογήθηκαν επίσης από το κοινό. Άνθρωποι σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες ρωτήθηκαν αν μπορούσαν να διαπιστώσουν διαφορές μεταξύ των δοκιμαστικών τραπεζογραμμάτων που παρήχθησαν σε διαφορετικές εκτυπωτικές μονάδες. Η ετυμηγορία τους ήταν ότι η εμφάνιση των τραπεζογραμμάτων ήταν πανομοιότυπη.

Από τη στιγμή που ολοκληρώθηκε η διαδικασία των δοκιμαστικών τραπεζογραμμάτων, κάθε εκτυπωτική μονάδα γνώριζε πλέον πώς να χειριστεί τον υπάρχοντα εξοπλισμό και τι ήταν αναγκαίο για την παραγωγή των πραγματικών τραπεζογραμμάτων ευρώ. Αυτή η εμπειρία, σε συνδυασμό με τις λεπτομέρειες του τελικού σχεδίου που είχε μέχρι εκείνη τη στιγμή επιλεγεί, αποτέλεσε τη βάση για τις προκαταρκτικές γενικές προδιαγραφές των τραπεζογραμμάτων. Η τελική έκδοση των γενικών προδιαγραφών εκτεινόταν σε 80 σελίδες. Στην πραγματικότητα, τα αποτελέσματα των δύο δοκιμαστικών σειρών οδήγησαν σε αρκετές αναθεωρήσεις των προδιαγραφών, οι οποίες μάλιστα τροποποιήθηκαν ελαφρώς και κατά το στάδιο της πραγματικής παραγωγής μεγάλης κλίμακας.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΠΛΑΚΩΝ

Στον τομέα των τραπεζογραμμάτων, η «προπαρασκευαστική διαδικασία» αφορά την προετοιμασία εικόνων υψηλής ποιότητας και τη μετατροπή των σχεδίων σε εργαλεία παραγωγής, όπως οι εκτυπωτικές πλάκες και οι φόρμες (καλούπια) παραγωγής για τα διάφορα στάδια της παραγωγικής διεργασίας. Οι ειδικοί τεχνικοί στις μονάδες εκτύπωσης τραπεζογραμμάτων κατασκεύασαν τις εκτυπωτικές πλάκες και τις φόρμες παραγωγής με βάση τις προκαταρκτικές γενικές προδιαγραφές για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, οι οποίες καλύπτουν το σχέδιο, τα χαρακτηριστικά και την εμφάνιση των χαρακτηριστικών ασφαλείας.

Η φάση δημιουργίας των δοκιμαστικών τραπεζογραμμάτων συνέβαλε στη μεγαλύτερη συνειδητοποίηση της σημασίας τήρησης σαφών και αυστηρών διαδικασιών για την ανάπτυξη των αρχικών υλικών και, συγκεκριμένα, για την αποδοχή υλικών από διαφορετικούς προμηθευτές και τις ανταλλαγές των εγκεκριμένων υλικών (π.χ. εκτυπωτικές πλάκες) μεταξύ των εκτυπωτικών μονάδων. Επρόκειτο για μια πρόκληση όσον αφορά τον τρόπο εργασίας των περισσότερων εκτυπωτικών μονάδων, οι οποίες στο παρελθόν παρήγαν τέτοιου είδους υλικό για εθνικούς μόνο σκοπούς.

Το Φεβρουάριο του 1998, το Συμβούλιο του ΕΝΙ ενέκρινε τις γενικές προδιαγραφές των τραπεζογραμμάτων ευρώ. Βάσει αυτών, η προπαρασκευαστική διαδικασία για τις επτά ονομαστικές αξίες του νέου νομίσματος έπρεπε να ολοκληρωθεί εντός έξι μηνών. Το χρονοδιάγραμμα αυτό ήταν απαιτητικό, όχι μόνο λόγω του τεχνικού φόρτου εργασίας αλλά και λόγω της απαίτησης συντονισμού μεταξύ εκτυπωτικών μονάδων με διαφορετική νοοτροπία και διαδικασίες. Για τις περισσότερες ονομαστικές αξίες την ευθύνη παραγωγής έφεραν δύο διαφορετικές εκτυπωτικές μονάδες, μία για την πρόσθια όψη και μία για την οπίσθια.

Δέκα εκτυπωτικές μονάδες δέχτηκαν να συμμετάσχουν στη διαδικασία παραγωγής. Τα σχέδια των τραπεζογραμμάτων μετασχηματίστηκαν σε ένα σύνολο πρωτότυπων ψηφιακών αρχείων, φιλμ και πλακών που θα χρησιμοποιούνταν για την παραγωγή των υποδειγμάτων. Η κατασκευή των εκτυπωτικών πλακών για τη διαδικασία παραγωγής έγινε με την αναπαραγωγή αυτού του συνόλου πρωτότυπων στοιχείων. Φυσικά, όλες αυτές οι εργασίες συντονίστηκαν με τον σχεδιαστή. Ο καθορισμός των προτύπων ανταλλαγής των ψηφιακών πληροφοριών για τη δημιουργία των εκτυπωτικών πλακών αποδείχθηκε δύσκολος, κυρίως επειδή τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα δεν προέβλεπαν το βαθμό ακρίβειας που απαιτείται για τις εικόνες τραπεζογραμμάτων. Ωστόσο, όλα τα συμφωνηθέντα έγγραφα και υλικά παραδόθηκαν εγκαίρως τον Αύγουστο του 1998 και, έπειτα από διεξοδική ανάλυση, οι ονομαστικές αξίες έγιναν τελικά δεκτές από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στα μέσα Δεκεμβρίου 1998, απόφαση που άνοιξε το δρόμο για τη μαζική παραγωγή.

ΣΕΙΡΑ ΜΗΔΕΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η δεύτερη δοκιμαστική σειρά συνεπαγόταν την παραγωγή μικρού αριθμού τραπεζογραμμάτων με τα πλήρη σχέδια και όλα τα χαρακτηριστικά ασφαλείας σύμφωνα με τις γενικές προδιαγραφές. Από το Σεπτέμβριο του 1998, δύο τουλάχιστον εκτυπωτικές μονάδες παρήγαγαν καθεμία από τις επτά ονομαστικές αξίες με χρήση του τυπικού εξοπλισμού. Το τραπεζογραμμάτιο των 20 ευρώ, το οποίο αναμενόταν να είναι ένα από τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα τραπεζογραμμάτια, παρήχθη σε εννέα εκτυπωτικές μονάδες.

Ο στόχος της μηδενικής παραγωγής ήταν τετραπλός: ο έλεγχος συμμόρφωσης του δημιουργικού σκέλους με τις κοινές γενικές προδιαγραφές· ο επαναπροσδιορισμός των γενικών προδιαγραφών· η δημιουργία κοινής διαδικασίας αποδοχής· και η επιβεβαίωση ότι το σύστημα διαχείρισης ποιότητας θα εξασφάλιζε την ομοιογένεια της παραγωγής.

Μέχρι το Δεκέμβριο του 1998, η σειρά μηδενικής παραγωγής είχε ολοκληρωθεί για το μεγαλύτερο μέρος των ονομαστικών αξιών. Στη διάρκεια των επόμενων τριών μηνών, οι συμμετέχουσες ΕθνΚΤ και η ΕΚΤ διενέργησαν εκτεταμένους ελέγχους στα τραπεζογραμμάτια. Ελέγχθηκαν με γυμνό οφθαλμό και με μεγεθυντικό φακό για να διαπιστωθεί αν τα όρια ανοχών που είχαν οριστεί για καθένα από τα επιμέρους στοιχεία του τραπεζογραμματίου ήταν αποδεκτά. Επίσης υποβλήθηκαν σε εργαστηριακούς ελέγχους και ελέγχους σε μηχανήματα διαλογής υψηλής ταχύτητας.

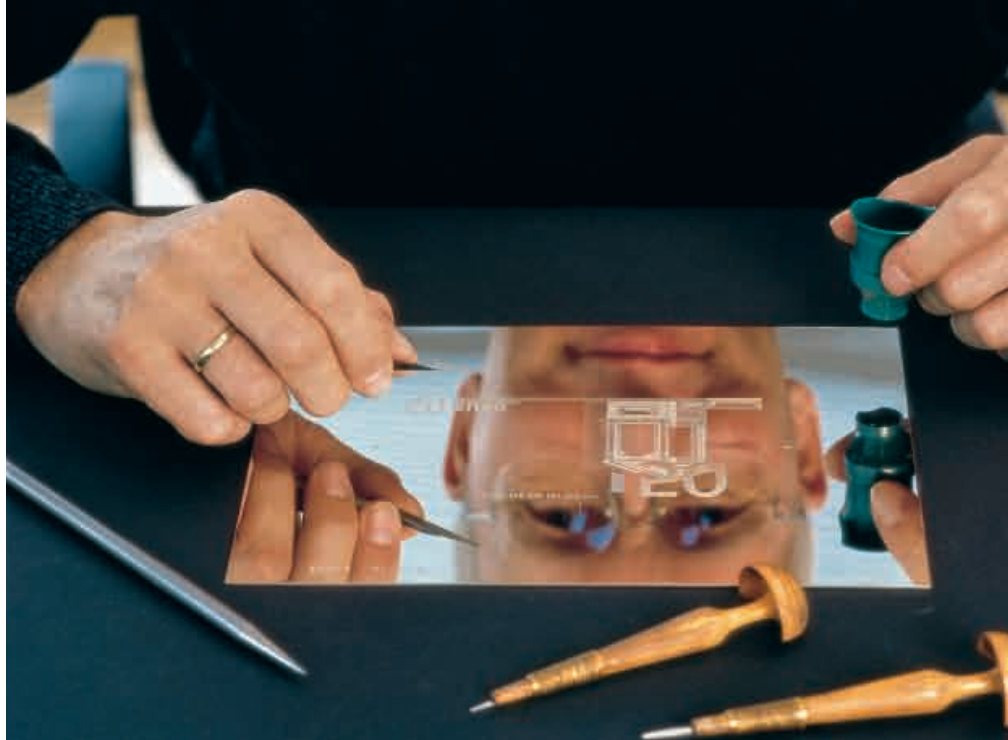
Έπειτα από εξαντλητική διαδικασία αποδοχής στις διάφορες εκτυπωτικές μονάδες, οργανώθηκε διαδικασία επαλήθευσης με εργαστήρια και τμήματα επεξεργασίας τραπεζογραμμάτων άλλων ΕθνΚΤ που έλεγχαν τα τραπεζογραμμάτια. Έντεκα εργαστήρια

αξιολόγησαν τις ιδιότητες 150.000 τραπεζογραμμάτων κάθε ονομαστικής αξίας από κάθε τοποθεσία παραγωγής.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, κατ' αρχήν, όλες οι εκτυπωτικές μονάδες μπορούσαν να παράγουν τραπεζογραμμάτια ευρώ βάσει των ίδιων προτύπων. Έπρεπε να πραγματοποιηθούν ορισμένες προσαρμογές των προδιαγραφών, π.χ. σε σχέση με τα όρια ανοχών των κρυφών και των εμφανών χαρακτηριστικών ασφαλείας. Η ταινία ασφαλείας έπρεπε να γίνει πιο στενή ώστε να διασφαλιστεί ότι θα μπορούσε να ενσωματωθεί κανονικά στο χαρτί από όλα τα εργοστάσια χαρτοποιίας. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, έπρεπε να τροποποιηθούν οι διαδικασίες παραγωγής των εκτυπωτικών μονάδων, οι οποίες είχαν ελεγχθεί υπό πραγματικές συνθήκες.

Παρήχθησαν φύλλα τραπεζογραμμάτων αναφοράς για κάθε ονομαστική αξία, και χρησιμοποιήθηκαν ως πρότυπα σετ για τη μετέπειτα μαζική παραγωγή. Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένας κατάλογος αποδεκτών και μη αποδεκτών τραπεζογραμμάτων (ελαττωματικά και οριακά δείγματα), ο οποίος έδειχνε τα ειδικά χαρακτηριστικά τους και χρησιμοποιήθηκε ως μέτρο αναφοράς στις εκτυπωτικές μονάδες.

Πριν από την έναρξη της παραγωγής σε μεγάλη κλίμακα το 1999, οι γενικές προδιαγραφές έγιναν οι «Τεχνικές Προδιαγραφές» για τις επτά ονομαστικές αξίες – καθεμία από τις οποίες αντιπροσώπευε ένα έγγραφο 200 σελίδων που περιλάμβανε στοιχεία, γραφικές παραστάσεις και σχέδια, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζογραμμάτων αναφοράς και των σειρών χημικών και φυσικών ελέγχων για την εξακρίβωση της ανθεκτικότητας των τραπεζογραμμάτων, π.χ. στο φως του ηλίου και τα απορρυπαντικά, καθώς και στο σχίσιμο, το δίπλωμα, το τσαλάκωμα, κ.λπ.

Χάραξη με το χέρι της πρωτότυπης χαλκογραφικής πλάκας. Η παραγωγή τραπεζογραμμάτων συνδυάζει τη δεξιοτεχνία με τις μεθόδους παραγωγής υψηλής τεχνολογίας.

Δοκιμαστικά τραπεζογραμμάτια που δείχνουν τα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων ευρώ.

Τελικός έλεγχος φύλλων
τραπεζογραμμάτων στην Ελλάδα.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Ένας πρόσθετος στόχος της σειράς μηδενικής παραγωγής ήταν η υλοποίηση του κοινού συστήματος διαχείρισης ποιότητας. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι η παραγωγή των τραπεζογραμμάτων ευρώ ήταν πιο απαιτητική από ό,τι η παραγωγή οποιουδήποτε εθνικού νομίσματος, λόγω του μεγάλου αριθμού εκτυπωτικών μονάδων, των πολυάριθμων προμηθευτών πρώτων υλών και της ποικιλίας του εξοπλισμού, των τεχνικών και των διαδικασιών που χρησιμοποιούσαν οι εκτυπωτικές μονάδες.

Η επίτευξη επαρκούς ποιότητας παραγωγής ήταν το επόμενο βήμα. Έπρεπε να καθοριστεί «Ποιοτικός έλεγχος για την αποδοχή των τραπεζογραμμάτων ευρώ», δηλαδή αναλυτικές διαδικασίες για την εποπτεία της παραγωγής στις εκτυπωτικές μονάδες. Αυτές οι διαδικασίες εφαρμόστηκαν από κάθε εκτυπωτική μονάδα και βασίζονταν σε διεθνή πρότυπα διαχείρισης ποιότητας και στατιστικού ελέγχου των δεσμίδων παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούσαν να εντοπιστούν τα τραπεζογραμμάτια που δεν τηρούσαν τις προδιαγραφές για καθεμία από τις επιλεχθείσες παραμέτρους.

Το σύστημα διαχείρισης ποιότητας στη συνέχεια τεκμηριώθηκε αναλυτικά βάσει αυτών των προτύπων ISO (Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης). Όλοι οι κατασκευαστές κλήθηκαν να προετοιμάσουν τα δικά τους εγχειρίδια ποιότητας κατά τρόπο ώστε να εκπληρώνονται οι βασικές απαιτήσεις. Έτσι, τα εγχειρίδια ποιότητας κάλυπταν όχι μόνο τα τελικά προϊόντα αλλά και τη διαδικασία αποδοχής για κάθε στάδιο της παραγωγής. Επίσης, μεταξύ των εκτυπωτικών μονάδων, των ΕθνΚΤ και της ΕΚΤ καθορίστηκε συγκεκριμένη δομή υποβολής εκθέσεων σχετικά με τους στατιστικούς ελέγχους.

Επιπλέον, για να εξασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ των διαφορετικών σταδίων της παραγωγής, η ΕΚΤ αξιολόγησε την οπτική εμφάνιση των πρώτων φύλλων παραγωγής – γνωστών ως φύλλων ελέγχου – κατά την έναρξη της εκτύπωσης κάθε ονομαστικής αξίας και για κάθε εκτυπωτική μονάδα, τα σύγκρινε με τα φύλλα τραπεζογραμμάτων αναφοράς και τελικά τα ενέκρινε. Από τη στιγμή που τα πρότυπα παραγωγής έγιναν αποδεκτά, δόθηκε το πράσινο φως για την εκτύπωση. Αυτή η διαδικασία ακολουθείται ακόμη στις τρέχουσες διαδικασίες εκτύπωσης.

ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Περίπου 40 εταιρείες συμμετείχαν στην παραγωγή των τραπεζογραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων προμηθευτών πρώτων υλών υψηλής ασφάλειας, όπως χαρτί τραπεζογραμμάτων, ειδικές εκτυπωτικές μελάνες, τμήματα και λωρίδες ελάσματος με ολόγραμμα. Μεταξύ άλλων, ελήφθησαν υπόψη ζητήματα δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας και μονοπωλιακής προμήθειας.

Πριν από την έναρξη της παραγωγής τραπεζογραμμάτων, υπεγράφησαν συμβάσεις που διασφάλιζαν ότι οι πρώτες ύλες μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τις εκτυπωτικές μονάδες χωρίς να παραβιάζονται τα ισχύοντα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας. Οι συμβατικές ρυθμίσεις εξασφάλιζαν επίσης τη συνέχεια της παράδοσης: στις περιπτώσεις που ένας μόνο προμηθευτής παρείχε ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό, καθορίζονταν ρυθμίσεις έκτακτης ανάγκης οι οποίες εξασφάλιζαν την προμήθεια, καθώς και ανώτατα όρια τιμών.

Τυπικά, η ΕΚΤ σύναψε με τις εταιρείες βασικές συμφωνίες προμήθειας και παραχώρησης δικαιωμάτων επί των προϊόντων τους. Οι ΕθνΚΤ βάσισαν τις επιμέρους συμβάσεις παραγγελιών σε αυτές τις συμφωνίες-πλαίσια.

Καθώς η σχεδίαση των τραπεζογραμμάτων ευρώ προχωρούσε και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας επιλέγονταν, έπρεπε να εξεταστούν πρακτικά μέτρα για την προστασία των αναλυτικών πληροφοριών σχετικά με τα σχέδια από τυχόν πρόωρη δημοσίευση

και των χαρακτηριστικών ασφαλείας από απώλεια ή κλοπή. Τυχόν δημοσιοποίηση πληροφοριών ή απώλεια ή κλοπή των χαρακτηριστικών ασφαλείας θα έδινε σε εγκληματίες την ευκαιρία να παραγάγουν πλαστά τραπεζογραμμάτια ευρώ προτού το κοινό εξοικειωθεί με αυτά, γεγονός που θα κλόνιζε την εμπιστοσύνη στο νέο νόμισμα.

Πρακτικά μέτρα ασφαλείας ελήφθησαν για να προστατεύσουν τόσο τις πληροφορίες όσο και τα χαρακτηριστικά κατά τις φάσεις ανάπτυξης, παραγωγής και μεταφοράς. Τα μέτρα αυτά αντανakλούσαν τις βέλτιστες πρακτικές ασφαλείας που χρησιμοποιούσαν οι ΕθνΚΤ για την προστασία των δικών τους νομισμάτων. Τα μέτρα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους που παρουσιάζονταν σε κάθε χώρα λόγω της εισαγωγής του κοινού νομίσματος. Με απλά λόγια, το έγκλημα, όπως άλλωστε και το ευρώ, δεν γνωρίζει σύνορα.

Αναπτύχθηκε ένα σύστημα επιθεωρήσεων για να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι κατασκευαστές χαρακτηριστικών ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων διέθεταν φυσικά μέτρα ασφαλείας και εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου που ανταποκρίνονταν σε αυτές τις απαιτήσεις ασφαλείας. Οι επιθεωρήσεις επαναλαμβάνονταν (και επαναλαμβάνονται) σε τακτά διαστήματα για να εξασφαλίσουν ότι τα μέτρα ασφαλείας συμβαδίζουν με το μεταβαλλόμενο περιβάλλον κινδύνου.

Το χαρτί των τραπεζογραμματίων ευρώ κατασκευάζεται από υπολείμματα βάμβακος από την κλωστοϋφαντουργία.

ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ

Το χαρτί των τραπεζογραμματίων ευρώ κατασκευάζεται από ίνες καθαρού βαμβακιού υψηλής ποιότητας. Αυτή η σύνθεση του δίνει μεγαλύτερη φυσική και μηχανική ανθεκτικότητα από ό,τι διαθέτουν τα προϊόντα από απλό χαρτί, χαρακτηριστικό με ιδιαίτερη σημασία αν σκεφτεί κανείς πόσο συχνά αλλάζουν χέρια τα τραπεζογραμμάρια και πώς ακριβώς τα μεταχειριζόμαστε.

Το πρώτο βήμα για την κατασκευή του χαρτιού των τραπεζογραμματίων είναι η λεύκανση των βαμβακερών ινών με καυστική σόδα και υπεροξείδιο του υδρογόνου υπό συνθήκες υψηλής πίεσης και υψηλής θερμοκρασίας. Για περιβαλλοντικούς λόγους, δεν χρησιμοποιείται χλώριο. Μετά τη λεύκανση των ινών, προστίθενται στον πολτό ινών χρωστικές ώστε το χαρτί να αποκτήσει την τελική του απόχρωση βάσει των προδιαγραφών.

Το δεύτερο βήμα είναι η «διύλιση» των ινών, που συνίσταται στην κοπή και την «τριβή» των βαμβακερών ινών για να βελτιωθούν οι μηχανικές και φυσικές ιδιότητες του τελικού χαρτιού. Πρέπει να επιτευχθεί μια προσεκτική ισορροπία μεταξύ της «βράχυνσης» και της «τριβής» των ινών. Οι πολύ κοντές ίνες παράγουν χαρτί με υψηλό ειδικό όγκο και καλές ιδιότητες «διαφάνειας», καθώς και καθαρό υδατογράφημα, αλλά με αδύναμα μηχανικά

χαρακτηριστικά. Οι ίνες που έχουν υποστεί μεγάλη τριβή παράγουν εξαιρετικά ανθεκτικό χαρτί αλλά με εξαιρετικά κακές ιδιότητες διαφάνειας και χαμηλή ποιότητα υδατογραφήματος.

Το τρίτο βήμα στη διαδικασία γίνεται στη μηχανή παραγωγής του χαρτιού. Οι μηχανές χαρτιού τραπεζογραμματίων διαφέρουν πολύ από τα τυπικά μηχανήματα παραγωγής χαρτιού, καθώς χρησιμοποιούν διαδικασία με ένα κυλινδρικό τύμπανο «καλουπιών», κατά την οποία ο «διυλισμένος» πολτός τροφοδοτείται σε μια δεξαμενή που περιλαμβάνει το μερικώς εμβαπτιζόμενο κυλινδρικό τύμπανο που καλύπτεται με μεταλλικό πλέγμα με οπές συγκεκριμένης διαμέτρου. Το κυλινδρικό τύμπανο περιστρέφεται συνεχώς και στην επιφάνειά του σχηματίζεται ένα στρώμα ινών ως εναπόθεση του πολτού, καθώς το νερό φιλτράρεται μέσα από τις οπές του πλέγματος του καλύμματος. Το στρώμα ινών στη συνέχεια μεταφέρεται στο κύριο τμήμα της μηχανής παραγωγής του χαρτιού. Το στρώμα ινών αποτελεί έναν χάρτινο ιστό που αφήνει την επιφάνεια του κυλίνδρου με περίπου 5% στερεών (ίνες και προσθετικές ουσίες) σε 95% νερού. Ο χάρτινος ιστός στη συνέχεια υφίσταται πίεση ενώ είναι υγρός, στεγνώνει, μορφοποιείται με χημική κόλλα, περνάει από μια τελική φάση στεγνώματος και πίεσης και στη συνέχεια τυλίγεται ως έτοιμο χαρτί με 5% νερό σε 95% στερεών σε ρολά βάρους μέχρι 2,5

τόνων το καθένα. Διαφορετικές χημικές προσθετικές ουσίες εφαρμόζονται στο υπόστρωμα του χαρτιού κατά τη φάση κατασκευής για να πληρούνται οι απαιτητικές φυσικές και χημικές προδιαγραφές των τραπεζογραμμάτων.

Το τελευταίο βήμα στη διαδικασία είναι η κοπή των ρολών χαρτιού σε φύλλα έτοιμα προς εκτύπωση. Τα φύλλα των τραπεζογραμμάτων ευρώ συσκευάζονται σε «πακέτα» (στοίβες των 500) στο μέγεθος που απαιτείται από τις εκτυπωτικές μονάδες, ώστε να χωρούν 24 με 60 τραπεζογραμμάτια σε κάθε φύλλο. Καθώς το βάρος του χαρτιού είναι 85 γραμμάρια ανά τετραγωνικό μέτρο, το βάρος μιας δεσμίδας κυμαίνεται από 10 έως 20 κιλά, ανάλογα με το πραγματικό μέγεθος.

Κατά την παραγωγή, διενεργούνται έλεγχοι ποιότητας υψηλών προδιαγραφών τόσο στα προϊόντα όσο και στις διαδικασίες, καθώς το χαρτί των τραπεζογραμμάτων παράγεται με περίπλοκη τεχνολογία. Χρησιμοποιούνται τα πιο πρόσφατα συστήματα κατασκευής και ελέγχου με τη βοήθεια υπολογιστή για να εξασφαλίσουν την τήρηση αυτών των προτύπων ποιότητας.

Η ασφάλεια είναι το άλλο βασικό χαρακτηριστικό του χαρτιού των τραπεζογραμμάτων ευρώ. Υδατογραφήματα, ίνες ασφαλείας, ταινίες ασφαλείας και ειδικές μελάνες είναι ορισμένα από τα χαρακτηριστικά ασφαλείας που ενσωματώνονται στο χαρτί των τραπεζογραμμάτων για να καταστήσουν την παραχάραξή τους όσο το δυνατόν δυσκολότερη. Τα υδατογραφήματα μπορούν εύκολα να διακριθούν ως αχνές εικόνες στο εσωτερικό του χαρτιού όταν το τραπεζογραμμάτιο παρατηρείται στο φως. Το κάλυμμα του κυλίνδρου που χρησιμοποιείται για το διαχωρισμό των ινών από τον πολτό φέρει αποτυπωμένες, σε τυποποιημένο σχήμα, μήτρες εικόνων που προκαλούν μια διαφοροποίηση της πυκνότητας του στρώματος ινών. Όταν το χαρτί στεγνώνει, η εικόνα που φέρει το κάλυμμα του κυλίνδρου έχει αναπαραχθεί με μοναδικό τρόπο.

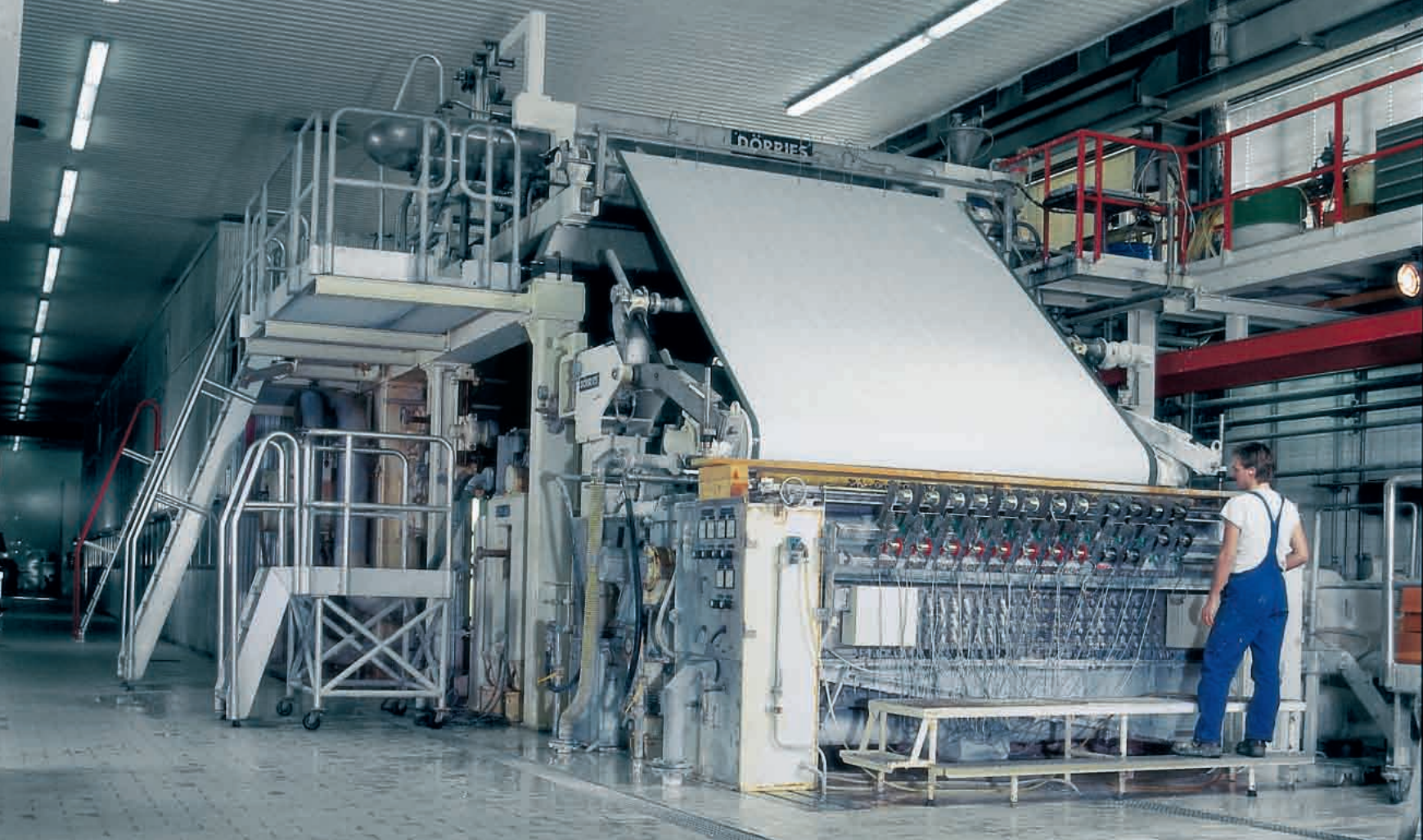
Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ περιλαμβάνουν δύο διαφορετικά είδη υδατογραφήματος προς χρήση από το κοινό. Το πρώτο δείχνει το βασικό

Βαμβακερές ίνες μετά τη διαδικασία λεύκανσης.

θέμα του τραπεζογραμματίου σε τρισδιάστατη πολυτονική εικόνα. Ακριβώς από κάτω, στο δεύτερο υδατογράφημα εμφανίζεται η ονομαστική αξία του τραπεζογραμματίου. Αυτή φαίνεται με καθαρούς χαρακτήρες όταν το τραπεζογραμμάτιο παρατηρείται στο φως. Η δημιουργία των υδατογραφημάτων είναι μια καλλιτεχνική διαδικασία που ενισχύεται με τη χρήση εφαρμογών σχεδίασης και κατασκευής με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Δύο άλλα χαρακτηριστικά ασφαλείας που συνήθως εφαρμόζονται στο χαρτί των τραπεζογραμμάτων χαμηλής αξίας κατά το στάδιο της παραγωγής του χαρτιού είναι η λωρίδα ελάσματος με ολόγραμμα και, στην οπίσθια όψη, η ιριδίζουσα λωρίδα. Η διαδικασία για την ενσωμάτωση αυτών των χαρακτηριστικών ασφαλείας δεν είναι μέρος της τυπικής διαδικασίας παραγωγής χαρτιού. Ωστόσο, καθώς είναι πιο αποτελεσματικό να γίνεται σε μηχανή ρολών προτού κοπούν τα ρολά σε φύλλα, αυτή η εργασία εκτελείται συνήθως από τους κατασκευαστές χαρτιού. Η λωρίδα με το ολόγραμμα επικολλάται στο χαρτί με τη μέθοδο της θερμοτυπίας, ενώ η ιριδίζουσα λωρίδα συνήθως τυπώνεται με τη μέθοδο της μεταξοτυπίας.

© Deutsche Bundesbank

Μηχανή παραγωγής χαρτιού με κυλινδρικό τύμπανο που παράγει χάρτινο ιστό.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ περιλαμβάνουν τέσσερις τεχνικές εκτύπωσης: όφσσετ, χαλκογραφική, μεταξοτυπία και τυπογραφική. Διαφορετικοί τύποι πλακών ή καλουπιών και ειδικών μελανών χρησιμοποιούνται για αυτές τις διαδικασίες.

Η εκτύπωση τραπεζογραμματιών υψηλής αξίας αρχίζει συνήθως με την εκτύπωση όφσσετ, που παρέχει το μοτίβο για το γραφικό δάπεδο του τραπεζογραμματίου (φόντο). Η εκτύπωση όφσσετ είναι μια τεχνική έμμεσης εκτύπωσης, καθώς οι μελάνες δεν εκτυπώνονται απευθείας από την πλάκα στο χαρτί. Αντιθέτως, πρώτα μεταφέρονται από τέσσερις εκτυπωτικές πλάκες (καθεμία από τις οποίες είναι προσαρτημένη σε έναν κύλινδρο εκτύπωσης) σε μια ελαστική επιφάνεια εκτύπωσης. Από εκεί, οι μελάνες μεταφέρονται στο χαρτί. Η ειδική διαμόρφωση των μηχανών όφσσετ που χρησιμοποιούνται για την εκτύπωση των τραπεζογραμματιών ευρώ συνεπάγεται ότι η πρόσθια και η οπίσθια όψη του τραπεζογραμματίου τυπώνονται

ταυτόχρονα. Αυτό επιτρέπει την ακριβή τοποθέτηση των εικόνων στις δύο όψεις, η οποία μπορεί να ελεγχθεί αν παρατηρήσει κανείς το ημιτελές σχέδιασμα (τα ακανόνιστα σημάδια και στις δύο όψεις τα οποία όταν συνδυάζονται σχηματίζουν τον αριθμό της αξίας εφόσον το τραπεζογραμμάτιο παρατηρείται στο φως).

Η χαλκογραφική εκτύπωση δίνει στα τραπεζογραμμάτια την ιδιαίτερη ανάγλυφη υφή τους. Τα αρχικά της ΕΚΤ στις πέντε γλωσσικές παραλλαγές, οι αριθμοί της αξίας και τα παράθυρα και οι πύλες γίνονται αισθητά με την αφή. Αυτά τα σχεδιαστικά στοιχεία χαράσσονται στην χαλκογραφική πλάκα και σχηματίζουν εσώγλυφες περιοχές. Βάσει πρωτότυπης πλάκας, που συνήθως φτιάχνεται από χαλκό, κατασκευάζονται με τη μέθοδο της γαλβανοπλαστικής οι εκτυπωτικές πλάκες. Η μελάνη που εφαρμόζεται στην εκτυπωτική πλάκα γεμίζει τις εγχαραγμένες περιοχές και η επιφάνεια (οι περιοχές χωρίς εικόνα) καθαρίζεται από τη μελάνη με κύλινδρο αντίθετης περιστροφής. Αυτός ο κύλινδρος

Κυλινδρικό τύμπανο για την παραγωγή του χαρτιού των τραπεζογραμμάτων των 5 ευρώ, που δείχνει τις εγχαραγμένες εικόνες για τα υδατογραφήματα.

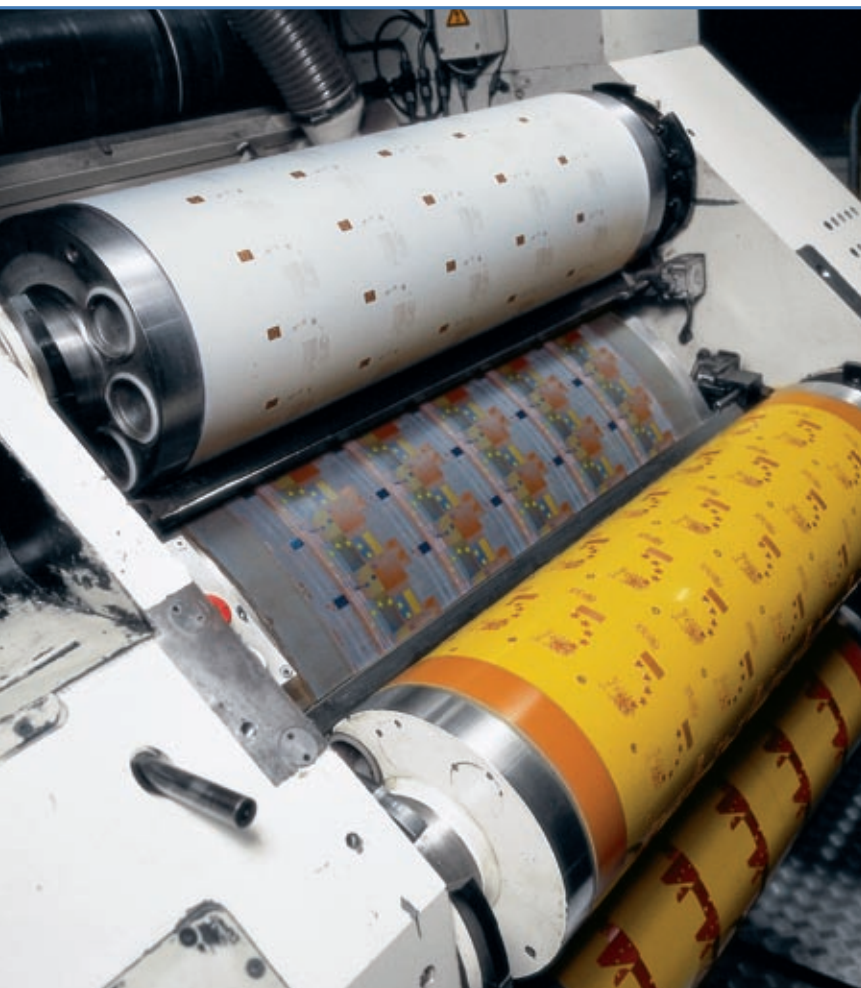

καθαρίζεται από τα υπολείμματα μελάνης με διαλυτικά και λεπίδα ακριβείας. Κατά την εκτύπωση, η μελάνη μεταφέρεται από την πλάκα, η οποία στερεώνεται σε έναν εκτυπωτικό κύλινδρο, στο χαρτί. Σε αυτήν τη διαδικασία, το χαρτί συμπιέζεται στις γεμάτες μελάνη εγχαράξεις, με αποτέλεσμα τη δημιουργία ανάγλυφου στην εκτύπωση του τραπεζογραμματίου. Για να επιτευχθεί το επιθυμητό ανάγλυφο, χρειάζεται πολύ υψηλή πίεση κατά την εκτύπωση, περίπου 30 τόνων.

Μετά τη χαλκογραφική εκτύπωση, ένα άλλο χαρακτηριστικό ασφαλείας τυπώνεται στην οπίσθια όψη: η μελάνη μεταβλητού χρωματισμού, με την οποία αναγράφεται ο αριθμός της αξίας στις μεγάλες ονομαστικές αξίες (για τις μικρές ονομαστικές αξίες, η ιριδίζουσα λωρίδα επικολλάται με την ίδια τεχνική εκτύπωσης στο εργοστάσιο χαρτοποιίας). Και οι δύο αυτές μελάνες επικολλούνται με τη μέθοδο της μεταξοτυπίας, που εξασφαλίζει στρώματα μελάνης με το απαραίτητο πάχος για την επίτευξη του πλήρους οπτικού αποτελέσματος αυτών των χαρακτηριστικών. Στη συνέχεια, το τμήμα ελάσματος με ολόγραμμα σφραγίζεται εν θερμώ στο χαρτί με τη μέθοδο της θερμοτυπίας (για τα τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας, μια συνεχής λωρίδα ελάσματος με ολόγραμμα εφαρμόζεται με παρόμοια διαδικασία). Για τη διαδικασία αυτή χρησιμοποιούνται μηχανές που μπορούν να επεξεργάζονται 8.000 φύλλα την ώρα.

Στη συνέχεια εφαρμόζονται οι αριθμοί με τη χρήση μιας εκτυπωτικής τεχνικής που ονομάζεται τυπογραφική εκτύπωση. Τα φύλλα τροφοδοτούνται σε ένα τυπογραφικό πιεστήριο, όπου οι αριθμοί των τραπεζογραμμάτων εφαρμόζονται στην οπίσθια όψη από δύο διαφορετικούς αριθμητήρες. Μετά την αρίθμηση, τα φύλλα αυτομάτως τεμαχίζονται σε τραπεζογραμμάτια και συσκευάζονται. Τα φύλλα τεμαχίζονται κατά μήκος και κατά πλάτος, παράγοντας δεσμίδες των 100 τραπεζογραμμάτων, που συσκευάζονται σε δέματα δέκα δεσμίδων. Στη συνέχεια, τα δέματα συσκευάζονται σε διαφανή πλαστική ταινία.

Τα φύλλα και η ποιότητα της εκτύπωσης ελέγχονται σε διάφορα στάδια της διαδικασίας παραγωγής. Αυτοί οι έλεγχοι γίνονται είτε πάνω στη μηχανή (ενώ τα φύλλα εκτυπώνονται) είτε εκτός εκτυπωτικής μηχανής (το δείγμα απομακρύνεται από την παραγωγή), σε πλήρη ή τυχαία βάση, ανάλογα με τις παραμέτρους που πρέπει να ελεγχθούν. Για παράδειγμα, οι εκτυπωτικές μονάδες έχουν θεσπίσει έναν τελικό αυτόματο έλεγχο ποιότητας των τραπεζογραμμάτων τους σε μηχανήματα επεξεργασίας υψηλής ταχύτητας στο τέλος της διαδικασίας παραγωγής. Τα ελαττωματικά τραπεζογραμμάτια είτε απομακρύνονται αυτόματως και στη συνέχεια καταστρέφονται είτε τεμαχίζονται αμέσως από τη μηχανή.

Κυλινδρικά τύμπανα για την εκτύπωση τραπεζογραμματίων των 50 ευρώ και ελαστική επιφάνεια εκτύπωσης σε μηχανή εκτύπωσης όφσετ.

Κυλινδρικά τύμπανα για την εκτύπωση τραπεζογραμματίων των 50 ευρώ σε μηχανή χαλκογραφικής εκτύπωσης.

Μηχανή εκτύπωσης με τη μέθοδο της μεταξοτυπίας για την εφαρμογή της μελάνης μεταβλητού χρωματισμού σε τραπεζογραμμάτια των 50 ευρώ.

Πιεστήριο αρίθμησης. Κάθε τραπεζογραμμάτιο φέρει μοναδικό σειριακό αριθμό.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ

Το 1996, το Συμβούλιο του ΕΝΙ αποφάσισε ότι όλες οι εκτυπωτικές μονάδες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρήγαν εθνικά τραπεζογραμμάτια θα έπρεπε να συμμετάσχουν στην παραγωγή του αρχικού αποθέματος τραπεζογραμμάτων ευρώ. Αυτό οφειλόταν στο ότι ήταν αναγκαία η παραγωγή τεράστιων ποσοτήτων σε ελάχιστο χρονικό διάστημα: τα 500 υποκαταστήματα των ΕθνΚΤ έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους επαρκή αποθέματα τραπεζογραμμάτων ευρώ αρκετούς μήνες πριν από την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή την 1η Ιανουαρίου 2002, ώστε να εφοδιάσουν εγκαίρως τις εμπορικές τράπεζες. Δύο σενάρια παραγωγής εξετάστηκαν:

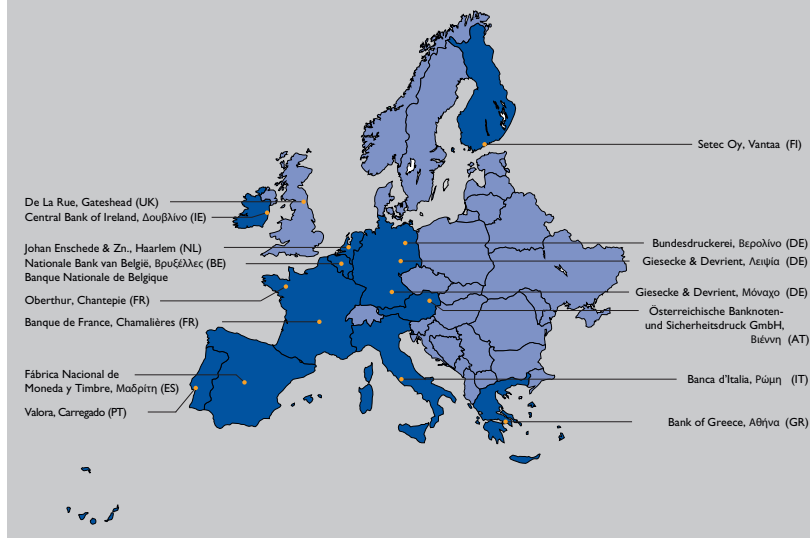
- η «μη συγκεντρωτική κατανομή», όπου κάθε ΕθνΚΤ θα ήταν υπεύθυνη για την παραγωγή των τραπεζογραμμάτων ευρώ που ήταν αναγκαία για την αντίστοιχη χώρα. Με άλλα λόγια, κάθε ΕθνΚΤ θα παρήγε όλες τις ονομαστικές αξίες, και
- η «συγκεντρωτική κατανομή», όπου κάθε ΕθνΚΤ θα παρήγε μόνο περιορισμένο αριθμό ονομαστικών αξιών, με σκοπό να καλυφθούν οι ανάγκες για τις συγκεκριμένες ονομαστικές αξίες σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ.

Η συγκεντρωτική κατανομή κρίθηκε πιο αποδοτική. Αν, παραδείγματος χάριν, όλα τα τραπεζογραμμάτια των 50 ευρώ επρόκειτο να παραχθούν από τέσσερις εκτυπωτικές μονάδες αντί για δεκαπέντε, η συγκέντρωση θα διασφάλιζε μεγαλύτερη ομοιομορφία των τραπεζογραμμάτων και μικρότερη ανάγκη συντονισμού. Ωστόσο, αυτά τα κέρδη παραγωγικότητας έπρεπε να συσχετιστούν με την προσπάθεια και το κόστος που θα συνεπαγόταν η διανομή της τεράστιας ποσότητας τραπεζογραμμάτων τα οποία ήταν αναγκαία για τη θέση σε κυκλοφορία.

Μια δυσκολία που παρουσίαζε η διαδικασία της συγκέντρωσης ήταν ότι δεν μπορούσε να ξεκινήσει πριν να γίνουν γνωστές οι χώρες που θα υιοθετούσαν το ευρώ. Ωστόσο, οι εκτυπωτικές μονάδες έπρεπε να παραγγείλουν τον εκτυπωτικό εξοπλισμό

ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Πού βρίσκονται οι εκτυπωτικές μονάδες στις οποίες παράγονται τα τραπεζογραμμάτια ευρώ

Χάρτης των τοποθεσιών παραγωγής τραπεζογραμμάτων όπου τυπώθηκαν οι αρχικές ποσότητες.

πριν από τη λήψη της απόφασης. Ευτυχώς, στο πλαίσιο της διαδικασίας παραγωγής δοκιμαστικών τραπεζογραμμάτων και της επακόλουθης σειράς μηδενικής παραγωγής, δεν διαπιστώθηκαν βάσιμοι τεχνικοί λόγοι συγκέντρωσης. Έτσι, αποφασίστηκε να εκτυπωθεί η αρχική ποσότητα σε αποκεντρωμένη βάση.

Φυσικά, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούσαν να κάνουν διμερείς συμφωνίες συγκέντρωσης μεταξύ τους. Αυτό ήταν πολύ χρήσιμο για την παραγωγή μικρών ποσοτήτων των υψηλών ονομαστικών αξιών, δηλ. των 200 και των 500 ευρώ. Ειδικά για κάποιες από τις μικρότερες χώρες, ήταν πιο αποτελεσματικό να μην παραγάγουν αυτές τις ονομαστικές αξίες αλλά να τις παραγγείλουν από τις μεγαλύτερες χώρες και να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας.

Αν και η ΕΚΤ ήταν υπεύθυνη για το συντονισμό του συνολικού σχεδίου, κάθε εθνική κεντρική τράπεζα ήταν αρμόδια για την προμήθεια των τραπεζογραμμάτων της από την επιλεγμένη εκτυπωτική μονάδα. Συνεπώς, δεν υπήρχε κεντρικά οργανωμένη παραγωγή. Αντιθέτως, υπήρξαν τελικά πάνω από 70 συνδυασμοί κεντρικής τράπεζας/εκτυπωτικής μονάδας/ονομαστικής αξίας για την παραγωγή τραπεζογραμμάτων το 2001.

Η μεγάλη κλίμακας παραγωγή του χαρτιού των τραπεζογραμμάτων ξεκίνησε στις αρχές του 1999 και η εκτύπωση άρχισε το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και την Ισπανία. Σταδιακά επεκτάθηκε και σε άλλες εκτυπωτικές μονάδες τους επόμενους μήνες. Οι εκτυπωτικές μονάδες που ξεκίνησαν πρώτες την παραγωγή κάθε ονομαστικής αξίας παρήγαγαν τα τραπεζογραμμάτια αναφοράς. Αφού αυτά εγκρίθηκαν από την ΕΚΤ, όλες οι εκτυπωτικές μονάδες έπρεπε να παράγουν τα τραπεζογραμμάτια τους βάσει των ίδιων προτύπων. Ορισμένες εκτυπωτικές μονάδες εξακολουθούσαν να παράγουν εθνικά τραπεζογραμμάτια και ξεκίνησαν την παραγωγή τραπεζογραμμάτων ευρώ αργότερα. Η Ελλάδα ξεκίνησε την εκτύπωση στα τέλη του 2000, καθώς εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ το 2001.

Προς το τέλος του κύκλου παραγωγής για την εισαγωγή του ευρώ, η απαιτούμενη συνολική παραγωγική ικανότητα ήταν ένα δισεκατομμύριο τραπεζογραμμάτια το μήνα, δηλαδή 33 εκατομμύρια την ημέρα, 1.400.000 την ώρα, 23.000 το λεπτό ή περίπου 400 το δευτερόλεπτο. Ορισμένες μονάδες παραγωγής δούλευαν νυχθημερόν, με τριπλές βάρδιες και σε επίσημες αργίες. Συνολικά 15 εκτυπωτικές μονάδες παρήγαγαν τα τραπεζογραμμάτια ευρώ για την εισαγωγή του νέου νομίσματος: τρεις στη Γερμανία, δύο στη Γαλλία, και μία σε καθεμία από τις υπόλοιπες χώρες της ζώνης του ευρώ, εκτός από το Λουξεμβούργο. Μια εκτυπωτική μονάδα βρισκόταν στο Ηνωμένο Βασίλειο, δηλαδή εκτός της ζώνης του ευρώ.

Μηχανή εκτύπωσης
όφσετ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Τα επτά τραπεζογραμμάτια ευρώ καθώς και τα υλικά της παραγωγής από όλες τις πηγές ελέγχθηκαν σύμφωνα με τους αυστηρότερους ευρωπαϊκούς κανονισμούς περί υγείας και ασφάλειας. Αυτοί οι έλεγχοι, που βασίστηκαν στο πρότυπο ISO 10993, διενεργήθηκαν από την Οργάνωση Εφαρμοσμένης Επιστημονικής Έρευνας των Κάτω Χωρών και επιβεβαίωσαν ότι τα τραπεζογραμμάτια ευρώ δεν προκαλούν προβλήματα υγείας κατά την κανονική τους χρήση.

€-day

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Επίσημη ημέρα κυκλοφορίας του ευρώ (€-day) στην Banque centrale du Luxembourg.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗ

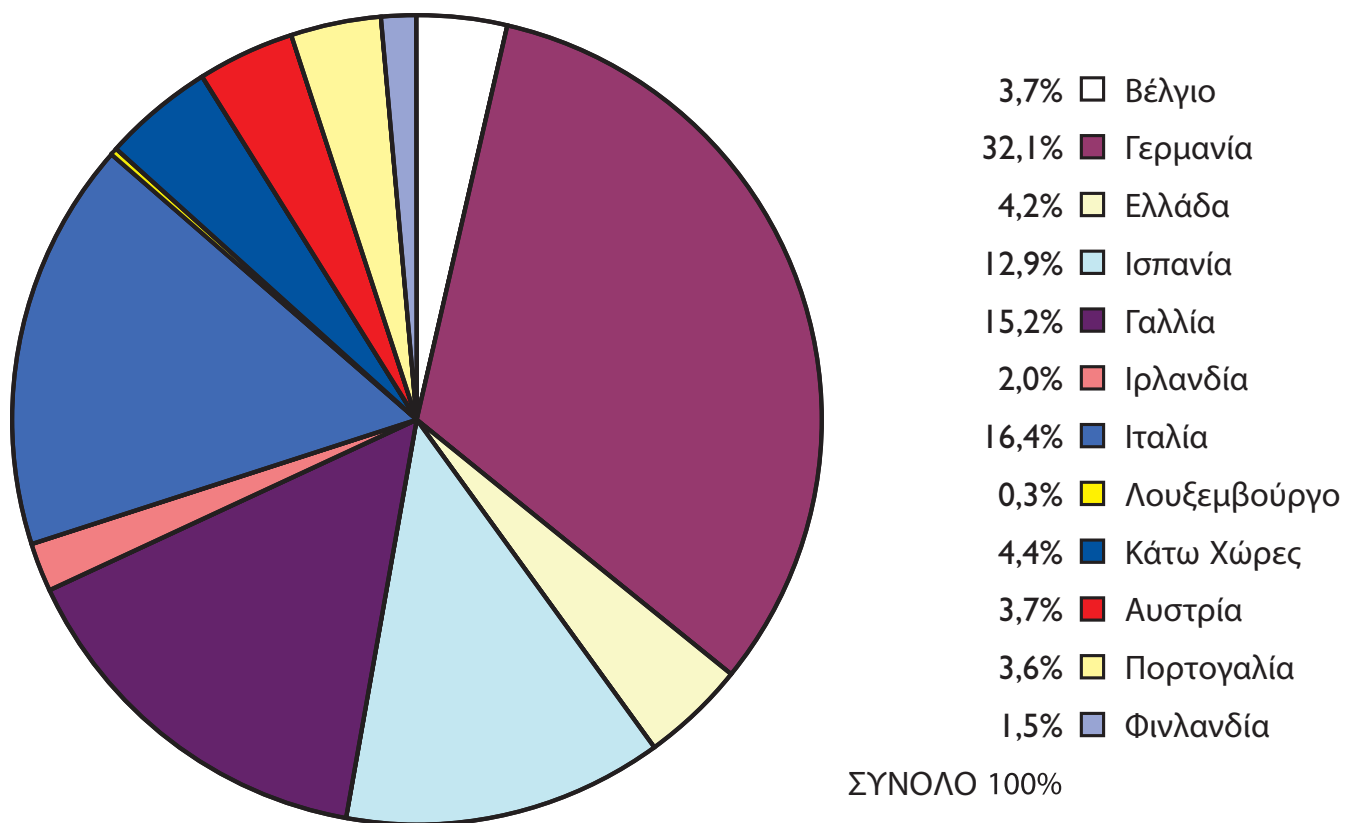
Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) προέβησαν σε εκτίμηση της ποσότητας τραπεζογραμμάτων που χρειάζονταν κατά την περίοδο εισαγωγής του ευρώ σε φυσική μορφή και στη διάρκεια του 2002. Η πρώτη εκτίμηση της ενδεχόμενης ζήτησης έγινε το 1998, αλλά κάθε χρόνο πραγματοποιούνταν αναθεωρήσεις, με αποτέλεσμα η προγραμματισμένη ποσότητα παραγωγής να προσαρμόζεται ανάλογα. Τους τελευταίους μήνες πριν από τη μετάβαση στο ευρώ, οι εμπορικές τράπεζες ζητούσαν περισσότερα τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας από ό,τι αναμενόταν και η ζήτηση αυτή έπρεπε να καλυφθεί.

Η αρχική παραγωγή τραπεζογραμμάτων αποτελείτο από τα «αρχικά αποθέματα», τα οποία αντικατέστησαν τα εθνικά τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία πριν από την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων ευρώ, και από «εφεδρικά αποθέματα», τα οποία διασφάλιζαν τον διαρκή εφοδιασμό με τραπεζογραμμάτια καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Δεν ήταν εύκολο για τις ΕθνΚΤ να εκτιμήσουν τη ζήτηση για κάθε ονομαστική αξία του ευρώ, καθώς οι αξίες των εθνικών τραπεζογραμμάτων ήταν διαφορετικές από τις ονομαστικές αξίες του ευρώ. Οι πιθανές συνέπειες που θα επέφερε η αντικατάσταση ορισμένων εθνικών υποδιαίρεσεων με κέρματα ευρώ και η εισαγωγή τραπεζογραμμάτων ευρώ μεγάλης ονομαστικής αξίας έπρεπε να αξιολογηθούν προσεκτικά.

Τέλος, έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ζήτηση από χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ. Ειδικότερα, τα τραπεζογραμμάτια σε γερμανικά μάρκα χρησιμοποιούνταν σε μεγάλο βαθμό εκτός Γερμανίας, ιδιαίτερα σε χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Είχε υπολογιστεί ότι περίπου το ένα τρίτο των τραπεζογραμμάτων σε γερμανικά μάρκα, η αξία των οποίων αντιστοιχούσε σε 32-45 δισεκατομμύρια ευρώ, κυκλοφορούσε εκτός Γερμανίας. Ήταν αδύνατον να καθοριστεί η ποσότητα των τραπεζογραμμάτων που θα ανταλλάσσονταν με ευρώ και σε ποιο βαθμό άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ που συνορεύουν με χώρες της Ανατολικής Ευρώπης θα αντάλλασσαν τα εν λόγω τραπεζογραμμάτια.

Η αρχική ποσότητα παραγωγής καθορίστηκε το 2001 στα 14,9 δισεκατομμύρια τραπεζογραμμάτια (η αξία των οποίων υπερέβαινε τα 633 δισεκατομμύρια ευρώ), εκ των οποίων εννέα με δέκα δισεκατομμύρια αποτελούσαν τα αρχικά αποθέματα, τα οποία αντικατέστησαν τα εθνικά τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία, και περίπου πέντε δισεκατομμύρια τραπεζογραμμάτια αποτελούσαν τα εφεδρικά αποθέματα. Η εκτίμηση για τα αρχικά αποθέματα βασίστηκε στα εθνικά τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία (11,7 δισεκατομμύρια τραπεζογραμμάτια στα τέλη του 2000), παρόλο που τελικά αποδείχθηκε ότι και μικρότερη ποσότητα θα ήταν επαρκής. Ένα χρόνο μετά την εισαγωγή τους, 8,2 δισεκατομμύρια τραπεζογραμμάτια ευρώ βρίσκονταν σε κυκλοφορία, τα οποία έως το τέλος του 2006 είχαν ανέλθει σε 11,3 δισεκατομμύρια.

Πέρα από τα αρχικά και εφεδρικά αποθέματα, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε στις αρχές του 2001 να δημιουργήσει ένα «κεντρικό απόθεμα» τραπεζογραμμάτων ευρώ για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων παραγωγής, ελλείψεων ως προς την ποσότητα και την ποιότητα ή/και απότομης αύξησης της ζήτησης για ορισμένες ονομαστικές αξίες. Το κεντρικό απόθεμα περιλάμβανε 1,9 δισεκατομμύρια τραπεζογραμμάτια, τα οποία αντιπροσώπευαν τις πλέον διαδεδομένες στις πληρωμές ονομαστικές αξίες, ιδίως τα τραπεζογραμμάτια των 5, 10, 20, 50 και 100 ευρώ. Την παραγωγή του αποθέματος αυτού ανέλαβε κυρίως μια κοινοπραξία ευρωπαϊκών εκτυπωτικών μονάδων οι οποίες είχαν ακόμη παραγωγική δυναμικότητα. Η ΕΚΤ προέβη στην παραγγελία και αγόρασε τα τραπεζογραμμάτια. Οι ΕθνΚΤ που χρειάζονταν τραπεζογραμμάτια από το κεντρικό απόθεμα έπρεπε να τα αγοράσουν από την ΕΚΤ. Περίπου 30% του αποθέματος αυτού χρησιμοποιήθηκε πριν από τη μετάβαση, αλλά και στη διάρκεια αυτής, ενώ τα υπόλοιπα τραπεζογραμμάτια μεταφέρθηκαν εξ ολοκλήρου στο Στρατηγικό Απόθεμα του Ευρωσυστήματος.

Αρχική ποσότητα παραγωγής από κάθε εθνική κεντρική τράπεζα (ποσοστό %).

Τραπεζογραμμάτια ευρώ σε παλέτες αποθηκευμένα στη Banco de España στη Μαδρίτη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Τα τραπεζογραμμάτια (και τα κέρματα) θεωρείται ότι βρίσκονται «σε κυκλοφορία» αφού εκδοθούν από μία εθνική κεντρική τράπεζα (ΕθνΚΤ) και παραδοθούν, συνήθως, σε εμπορικές τράπεζες. Η ποσότητα των τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία μειώνεται όταν τα τραπεζογραμμάτια επιστρέφονται στην ΕθνΚΤ. Με τον όρο «τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία» νοείται η διαφορά μεταξύ εκδοθέντων και επιστραφέντων τραπεζογραμμάτων. Τα τραπεζογραμμάτια βρίσκονται «σε κυκλοφορία» ακόμη κι αν δεν χρησιμοποιούνται σε πληρωμές, αλλά είναι αποθηκευμένα στις τράπεζες ή σε κουμπαραδες.

Οι ΕθνΚΤ αποθηκεύουν νέα και χρησιμοποιημένα τραπεζογραμμάτια. Αφού ελεγχθεί η καταλληλότητά τους -δηλαδή ότι είναι ακέραια- και η γνησιότητά τους, τα χρησιμοποιημένα τραπεζογραμμάτια μπορούν να τεθούν εκ νέου σε κυκλοφορία. Τα ακατάλληλα προς κυκλοφορία τραπεζογραμμάτια καταστρέφονται και τα πλαστά καταγγέλλονται στην αστυνομία. Το Ευρωσύστημα κατέχει δύο είδη αποθεμάτων τραπεζογραμμάτων: τα εφεδρικά και τα στρατηγικά.

Τα εφεδρικά αποθέματα είναι τα αποθέματα που χρησιμοποιούν οι ΕθνΚΤ για να καλύπτουν τη ζήτηση για τραπεζογραμμάτια υπό φυσιολογικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των περιόδων εποχικής αύξησης.

Τα αποθέματα αυτά είναι απαραίτητα:

- για την αντικατάσταση τραπεζογραμμάτων που είναι ακατάλληλα προς κυκλοφορία,
- για την αντιμετώπιση αναμενόμενων αυξήσεων της κυκλοφορίας,
- για την κάλυψη εποχικών διακυμάνσεων της ζήτησης,
- για τη βελτιστοποίηση της μεταφοράς τραπεζογραμμάτων μεταξύ των υποκαταστημάτων των ΕθνΚΤ.

Όσο μεγαλύτερο είναι το δίκτυο μιας ΕθνΚΤ τόσο μεγαλύτερα αποθέματα χρειάζονται, καθώς κάθε υποκατάστημα πρέπει να καλύπτει την ενδεχόμενη ζήτηση για όλες τις ονομαστικές αξίες ανά πάσα στιγμή.

Με την πάροδο του χρόνου, τα εφεδρικά αποθέματα κάποιας ΕθνΚΤ μπορεί να εμφανίσουν ανισορροπίες (πλεόνασμα ή έλλειμμα), καθώς όσοι ταξιδεύουν από μια χώρα της ζώνης του ευρώ σε άλλη μεταφέρουν μαζί τους τραπεζογραμμάτια ευρώ. Σε περίπτωση που μια ΕθνΚΤ έχει έλλειψη σε τραπεζογραμμάτια συγκεκριμένης ονομαστικής αξίας, θα απευθυνθεί στο Στρατηγικό Απόθεμα του Ευρωσυστήματος εάν τα πλεονάζοντα εφεδρικά αποθέματα των άλλων ΕθνΚΤ δεν επαρκούν.

Ένοπλη φρουρά κατά τη μεταφορά τραπεζογραμμάτων ευρώ στην εκτυπωτική μονάδα στο Carregado (Πορτογαλία).

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

Χάρη στην τακτική αναθεώρηση των σχεδίων παραγωγής τραπεζογραμμάτων των ΕθνΚΤ και τη δημιουργία του κεντρικού αποθέματος, θεωρήθηκε ότι το Ευρωσύστημα διέθετε επαρκή αποθέματα τραπεζογραμμάτων ευρώ πριν από τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή. Καθώς όμως πολύ μεγάλες ποσότητες τραπεζογραμμάτων μικρής ονομαστικής αξίας είχαν διατεθεί στις εμπορικές τράπεζες, λίγο καιρό πριν από τη μετάβαση υπήρξαν αμφιβολίες για το κατά πόσον τα αποθέματα κάθε ΕθνΚΤ θα ήταν πράγματι επαρκή για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες στις αρχές του 2002, ιδίως όσον αφορά τα τραπεζογραμμάτια των 5 ευρώ. Για το λόγο αυτό, το Ευρωσύστημα δημιούργησε ένα σύστημα διαχείρισης αποθεμάτων προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος περιφερειακών ελλειμμάτων.

Χάρη σε αυτό το σύστημα, οι ΕθνΚΤ που αντιμετώπιζαν ενδεχόμενο έλλειψης τραπεζογραμμάτων μπορούσαν να έχουν άμεση πρόσβαση στο κεντρικό απόθεμα. Επιπλέον, όλες οι ΕθνΚΤ δεσμεύτηκαν να αλληλοβοηθούνται θέτοντας η μία στη διάθεση της άλλης τυχόν πλεονάζοντα τραπεζογραμμάτια. Εάν μια ΕθνΚΤ είχε έλλειψη τραπεζογραμμάτων, έπρεπε πρώτα να προσφύγει στο κεντρικό απόθεμα. Στην περίπτωση που το κεντρικό απόθεμα δεν μπορούσε να ικανοποιήσει την ανάγκη αυτή, οι υπόλοιπες ΕθνΚΤ ήταν έτοιμες να μεταφέρουν επείγοντως όποια πλεονάσματα διέθεταν από τα εφεδρικά τους αποθέματα. Για το σκοπό αυτό, το Δεκέμβριο του

2001 οι ΕθνΚΤ επικαιροποίησαν τις προβλέψεις τους σχετικά με τις μέγιστες ποσότητες που θα χρειάζονταν έως τα τέλη Φεβρουαρίου του 2002 και παρείχαν επίσης στην ΕΚΤ λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τα επίπεδα αποθεμάτων τραπεζογραμμάτων που έκριναν αναγκαία για να διασφαλίσουν έναν ομαλό εφοδιασμό με τραπεζογραμμάτια. Οι πληροφορίες αυτές, σε συνδυασμό με τις καθημερινές επικαιροποιήσεις σχετικά με τον αριθμό των τραπεζογραμμάτων που τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002, επέτρεψαν στην ΕΚΤ να παρακολουθεί τη ζήτηση και τον εφοδιασμό με τραπεζογραμμάτια ευρώ στη διάρκεια των κρίσιμων ημερών της μετάβασης.

Από το Νοέμβριο του 2001 έως τον Ιανουάριο του 2002, ορισμένες ΕθνΚΤ ζήτησαν από το κεντρικό απόθεμα περισσότερα από 500 εκατομμύρια τραπεζογραμμάτια ονομαστικής αξίας 5 και 10 ευρώ. Το μεγαλύτερο όμως μέρος των εν λόγω τραπεζογραμμάτων δεν εκδόθηκαν κατά τη μεταβατική περίοδο, καθώς οι ποσότητες με τις οποίες αρχικά εφοδιάστηκαν οι τράπεζες αποδείχθηκαν τελικά επαρκείς για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Στη διάρκεια των πρώτων εβδομάδων του Ιανουαρίου του 2002, οι αναλήψεις που έκαναν οι τράπεζες από τις ΕθνΚΤ ήταν περιορισμένες. Ωστόσο, το σύστημα διαχείρισης αποθεμάτων συνέβαλε στην αποφυγή τυχόν αναστάτωσης και άνοιξε το δρόμο για ένα μόνιμο σύστημα διαχείρισης αποθεμάτων μετά τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή.

Διανομή τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ
σε σούπερ μάρκετ στην Αυστρία στα τέλη του 2001.

ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ

Τους τέσσερις τελευταίους μήνες του 2001, ενώ κυκλοφορούσαν ακόμη τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα των εθνικών νομισμάτων, οι επιχειρήσεις σε όλη τη ζώνη του ευρώ, ιδίως οι τράπεζες και τα καταστήματα, δημιούργησαν αποθέματα τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ σε δύο στάδια, γνωστά ως «προεφοδιασμός» και «υποπροεφοδιασμός». Στο πρώτο στάδιο, οι ΕθνΚΤ διέθεταν τραπεζογραμμάτια και κέρματα στις εμπορικές τράπεζες, οι οποίες με τη σειρά τους τα διένειμαν σε καταστήματα και υποκαταστήματα τραπεζών κ.λπ. Το νέο νόμισμα δεν αποτελούσε ακόμη νόμιμο χρήμα και η κυκλοφορία του απαγορευόταν. Χάρη όμως στον προεφοδιασμό και τον υποπροεφοδιασμό, τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ ήταν ευρέως διαθέσιμα εγκαίρως πριν από την 1η Ιανουαρίου 2002 και οι εταιρείες χρηματοποστολών μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα 7.600 οχήματα που διέθεταν πιο αποτελεσματικά προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος ανεπάρκειας μετρητών στα τέλη του 2001. Όφελος από την έγκαιρη διανομή μετρητών είχαν επίσης:

- οι τράπεζες που μπόρεσαν να εφοδιάσουν τα 200.000 μηχανήματα διάθεσης μετρητών με τραπεζογραμμάτια ευρώ·

- οι εμπορικές επιχειρήσεις που μπόρεσαν να προετοιμάσουν τις ταμειακές μηχανές τους·
- οι τράπεζες και οι χειριστές μηχανημάτων αυτόματης πώλησης που άρχισαν να εφοδιάζουν τα μηχανήματα με ευρώ.

Η έλλειψη νέων τραπεζογραμμάτων και κερμάτων στις αρχές του 2002 δεν θα ήταν μόνο δυσφήμιση για το νέο νόμισμα, αλλά θα παρέτεινε και την παράλληλη κυκλοφορία των εθνικών νομισμάτων και του ευρώ, η μέγιστη διάρκεια της οποίας είχε οριστεί σε οκτώ εβδομάδες. Για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση στο ευρώ και, επομένως, η διατήρηση και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης τόσο του κοινού όσο και των χρηματοπιστωτικών αγορών στο νέο νόμισμα, έπρεπε να διανεμηθούν εγκαίρως επαρκείς ποσότητες μετρητών. Όσον αφορά την ποσότητα, σχεδόν 80% της αρχικής ζήτησης τραπεζογραμμάτων και 97% των συνολικών αναγκών σε κέρματα (συμπεριλαμβανομένων των συσκευασιών εξοικείωσης με κέρματα για το κοινό) για τη μετάβαση στο ευρώ είχαν καλυφθεί έως τα τέλη του 2001.

Πελάτης αγοράζει συσκευασία εξοικείωσης με
κέρματα ευρώ σε τράπεζα στο Παρίσι.

Λόγω των διαφορετικών συνθηκών – το μέγεθος κάθε χώρας της ζώνης του ευρώ, η οικονομία της, η υποδομή εφοδιασμού με μετρητά και το εθνικό σχέδιο μετάβασης στο ευρώ – κάθε ΕθνΚΤ άρχισε τον προεφοδιασμό και τον υποπροεφοδιασμό σε διαφορετική χρονική στιγμή. Η περίοδος του προεφοδιασμού και του υποπροεφοδιασμού δεν μπορούσε να υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες, με σημείο εκκίνησης την 1η Σεπτεμβρίου 2001. Η περίοδος αυτή δεν θα μπορούσε να ξεκινήσει πιο πριν για υλικοτεχνικούς λόγους. Αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα αυξανόταν τόσο ο κίνδυνος που συνδέεται με την ασφάλεια όσο και ο κίνδυνος πρόωρης κυκλοφορίας τραπεζογραμμίων ευρώ. Συχνά, υπήρχαν διαφορετικά χρονοδιαγράμματα σχετικά με τον εφοδιασμό με τραπεζογραμμία και τον εφοδιασμό με κέρματα. Κατά γενικό κανόνα, τα κέρματα διανεμήθηκαν νωρίτερα καθώς ο φόρτος εργασίας -από υλικοτεχνική άποψη- που συνεπάγεται η μεταφορά κερμάτων ήταν μεγαλύτερος συγκριτικά με τη μεταφορά τραπεζογραμμίων, ενώ η ονομαστική τους αξία, άρα και ο κίνδυνος που συνδέεται με την ασφάλεια, ήταν μικρότερη.

Οι τράπεζες και οι εμπορικές επιχειρήσεις τις οποίες οι ΕθνΚΤ εφοδίαζαν με μετρητά είχαν τη νομική ή συμβατική υποχρέωση να μην τα διαθέσουν στους καταναλωτές πριν από την 1η Ιανουαρίου 2002. Τυχόν πρόωρη κυκλοφορία τραπεζογραμμίων και κερμάτων ευρώ θα παρακώλυε τα σχέδια και θα

δημιουργούσε σύγχυση. Οι τράπεζες υποχρεώθηκαν να συνάψουν ασφαλιστική σύμβαση για να καλυφθούν από τον κίνδυνο καταστροφής, κλοπής ή ληστείας, καθώς και από τον κίνδυνο πρόωρης χρήσης από το κοινό των τραπεζογραμμίων και κερμάτων του προεφοδιασμού. Τα τραπεζογραμμία ευρώ που διατέθηκαν στις τράπεζες παρέμειναν στην κυριότητα των κεντρικών τραπεζών έως τα μεσάνυχτα της 1ης Ιανουαρίου 2002 σε κάθε χώρα. Στην περίπτωση που οι ρυθμίσεις για τη διατήρηση της κυριότητας δεν ήταν εφικτές ή εκτελεστές βάσει της εθνικής νομοθεσίας, τα τραπεζογραμμία ευρώ του προεφοδιασμού έπρεπε να καλυφθούν με ασφάλεια.

Σε αντίθεση με τις τράπεζες, τα καταστήματα και άλλους οργανισμούς, το κοινό δεν έλαβε τραπεζογραμμία και κέρματα ευρώ πριν από την εισαγωγή του ευρώ, με μια σημαντική εξαίρεση: μπορούσε να προμηθευτεί συσκευασίες εξοικείωσης με κέρματα μετά τις 15 Δεκεμβρίου 2001 από τις τράπεζες ή απευθείας από τις ΕθνΚΤ. Οι συσκευασίες εξοικείωσης περιλάμβαναν μικρά ποσά, από 3,88 ευρώ (δηλ. 23 φινλανδικά μάρκα) έως 15,25 ευρώ (δηλ. 100 γαλλικά φράγκα). Η ιδέα ήταν να εξοικειωθεί το κοινό με τα κέρματα και να καταστεί ομαλότερη η μετάβαση. Τα κέρματα αυτά θα χρησιμοποιούνταν για πληρωμές στις αρχές του 2002, προκειμένου οι εμπορικές επιχειρήσεις να αποκτήσουν περισσότερα κέρματα μικρής αξίας τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν ως ρέστα.

Λήψη αυστηρών μέτρων ασφαλείας κατά την αναχώρηση χρηματοποστολής με τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ από υποκατάστημα της Banca d'Italia κοντά στη Ρώμη.

Στις εκστρατείες ενημέρωσης, οι ΕθνΚΤ ανέφεραν ότι σκοπός των συσκευασιών εξοικείωσης με κέρματα ήταν η χρήση τους και όχι η συλλογή τους. Αναπόφευκτα, όμως, κάποιοι καταναλωτές δεν θέλησαν να τις χρησιμοποιήσουν, προτιμώντας να τις κρατήσουν ως ενθύμιο του ιστορικού αυτού γεγονότος. Παρήχθησαν μόνο μικρές ποσότητες των εν λόγω συσκευασιών, οι οποίες, σε ορισμένες χώρες, εξαντλήθηκαν εντός 48 ωρών.

Γιατί όμως οι τράπεζες δέχθηκαν να δημιουργήσουν μεγάλα αποθέματα τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ πολύ πριν από την ημερομηνία εισαγωγής του ευρώ; Τα μετρητά δεν είναι τοκοφόρα και οι τράπεζες επιβαρύνονται με το αντίστοιχο κόστος. Το πρόσθετο αυτό κόστος έπρεπε να αντισταθμιστεί. Για να αποδεχθούν οι τράπεζες να εφοδιάζονται εκ των προτέρων με τραπεζογραμμάτια και κέρματα, συμφωνήθηκε ένα πρότυπο χρέωσης, το οποίο έπρεπε:

- να αντανakλά τα πρόσθετα ρευστά διαθέσιμα σε ευρώ που διακρατούν οι τράπεζες·
- να μπορεί να εφαρμοστεί απλά και εύκολα·
- να μην επηρεάζει τη σχέση τραπεζών-πελατών.

Σύμφωνα με το «γραμμικό πρότυπο χρέωσης», η χρέωση των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων δεν πραγματοποιήθηκε εφάπαξ στην αντίστοιχη τράπεζα, αλλά ένα τρίτο του ποσού χρεώθηκε στην ονομαστική

του αξία στις 2 Ιανουαρίου, ένα τρίτο στις 23 Ιανουαρίου και το υπόλοιπο στις 30 Ιανουαρίου 2002.

Οι ημερομηνίες αυτές λάμβαναν υπόψη τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, με τις οποίες η ΕΚΤ παρείχε στις αρχές του 2002 (και εξακολουθεί να παρέχει) ρευστότητα στις εμπορικές τράπεζες. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ συμφώνησε ότι το πρότυπο χρέωσης θα έπρεπε να παραμείνει το μόνο μέσο σε επίπεδο Ευρωσυστήματος το οποίο θα αντιστάθμιζε το κόστος που επιβάρυνε όσους συμμετείχαν στη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή. Σε εθνικό όμως επίπεδο, μπορούσαν να πραγματοποιηθούν περιορισμένες και ειδικές εξαιρέσεις, με την προϋπόθεση ότι τα προβλεπόμενα μέσα διευκόλυναν τη μετάβαση στο ευρώ. Για παράδειγμα, ορισμένες ΕθνΚΤ προσέφεραν οικονομικά κίνητρα σε όσες τράπεζες αποδέχθηκαν να εφοδιαστούν εκ των προτέρων με τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας ή οι οποίες επέστρεψαν νωρίς τα εθνικά νομίσματα.

Ο εκ των προτέρων εφοδιασμός με μετρητά πραγματοποιήθηκε, αν και σε μικρότερη έκταση, και εκτός της ζώνης του ευρώ όπου κυκλοφορούσε σημαντικός αριθμός τραπεζογραμμάτων που είχαν εκδώσει οι ΕθνΚΤ. Οι τράπεζες μπορούσαν να διανέμουν τραπεζογραμμάτια ευρώ στα υποκαταστήματα ή στα κεντρικά γραφεία τους εκτός της ζώνης του ευρώ. Επιπλέον, οι τράπεζες μπορούσαν να μεταφέρουν

Ένοπλες δυνάμεις ασφαλείας για την προστασία φορτηγού που μεταφέρει ευρώ κατά την έξοδο του από πλοίο της γραμμής στην Ελλάδα.

μετρητά στις θυγατρικές τους, καθώς και σε άλλες τράπεζες με έδρα ή/και δίκτυο υποκαταστημάτων εκτός της ζώνης του ευρώ.

Στη συνέχεια, η ΕΚΤ εξέδωσε νέα κατευθυντήρια γραμμή με την οποία επιτρεπόταν η εκ των προτέρων διάθεση τραπεζογραμμάτων ευρώ εκτός της ζώνης του ευρώ. Οι τράπεζες εκτός της ζώνης του ευρώ που ειδικεύονταν στη διανομή μεγάλων ποσοτήτων τραπεζογραμμάτων μπορούσαν να λαμβάνουν μετρητά από τις ΕθνΚΤ και να τα μεταφέρουν στις τράπεζες που ήταν πελάτες τους εκτός της ζώνης του ευρώ. Επιπλέον, οι ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ μπορούσαν να λαμβάνουν τραπεζογραμμάτια ευρώ και να τα διαθέτουν στις τράπεζες που υπάγονταν στη δικαιοδοσία τους. Η μεταφορά όμως μετρητών σε εμπορικές επιχειρήσεις, για παράδειγμα, δεν επιτρεπόταν εκτός της ζώνης του ευρώ.

Η διανομή τραπεζογραμμάτων ευρώ σε οποιοδήποτε μέρος εκτός της ζώνης του ευρώ ήταν δυνατή μόνο μετά την 1η Δεκεμβρίου 2001. Όσον αφορά την αξία, 4,1 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν σε ειδικευμένα πιστωτικά ιδρύματα και ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης του ευρώ. Η Bundesbank, η κεντρική τράπεζα της Γερμανίας, ήταν υπεύθυνη για το 78% της διανομής ενώ η κεντρική τράπεζα της Γαλλίας για το 12%. Στην Ανατολική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των δυτικών βαλκανικών χωρών και της Τουρκίας (όπου

η παράλληλη κυκλοφορία γερμανικών μάρκων ήταν αρκετά σημαντική) διανεμήθηκαν περισσότερα από τα μισά τραπεζογραμμάτια που διατέθηκαν συνολικά εκτός της ζώνης του ευρώ. Επίσης, μεγάλες ποσότητες μεταφέρθηκαν στη Βόρεια Αφρική και σε διεθνείς τράπεζες που προσφέρουν υπηρεσίες χονδρικής, για παράδειγμα στην Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

ΠΡΟΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΠΡΟΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ

Ο όρος «προεφοδιασμός» χρησιμοποιήθηκε για να περιγραφεί η υλική παράδοση τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ που πραγματοποιήσαν οι ΕθνΚΤ προς εμπορικές τράπεζες ή στους εξουσιοδοτημένους αντιπροσώπους τους (εταιρείες χρηματοπιστολών) από την 1η Σεπτεμβρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Η διάθεση των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων του προεφοδιασμού, που άρχισε την 1η Σεπτεμβρίου 2001, σε τρίτους, όπως καταστήματα, εστιατόρια καθώς και κατασκευαστές και ιδιοκτήτες μηχανημάτων αυτόματης πώλησης, ονομάστηκε «υποπροεφοδιασμός». Τα μέσα του προεφοδιασμού και του υποπροεφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένου του προτύπου χρέωσης για τα σχετικά ποσά, ρυθμιζόνταν από κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ.

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩ ΣΕ ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Πολλές εμπορικές επιχειρήσεις ανησυχούσαν ότι θα έπρεπε να διαθέτουν μεγάλες ποσότητες κερμάτων τις πρώτες ημέρες του 2002, δεδομένου ότι τα καταστήματα θα αποτελούσαν τη βασική δίοδο διανομής των νέων κερμάτων (σε αντίθεση με τα περισσότερα τραπεζογραμμάτια, η κυκλοφορία των οποίων θα γινόταν από τα μηχανήματα διάθεσης μετρητών). Σκοπός των συσκευασιών εξοικείωσης με κέρματα ήταν να αμβλύνουν τις ανησυχίες τους και, για το λόγο αυτό, οι τράπεζες προτρέπονταν να εφοδιάζουν τα μηχανήματα διάθεσης μετρητών με τραπεζογραμμάτια μικρής και όχι μεγάλης ονομαστικής αξίας. Επίσης, οι επίσημοι φορείς κλήθηκαν να πραγματοποιούν τις πληρωμές των ποσών που αντιστοιχούν σε κοινωνικές παροχές (οι οποίες συνήθως γίνονται σε μετρητά) με τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας.

Επίσης, το κοινό κλήθηκε να συνδράμει προς αυτήν την κατεύθυνση. Στο πλαίσιο της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002 του ζητήθηκε να ελαχιστοποιήσει τις μεικτές πληρωμές, δηλαδή τις πληρωμές σε εθνικό νόμισμα και σε ευρώ και να παρέχει το ακριβές αντίτιμο όπου ήταν δυνατό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

Η συνολική ποσότητα τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία τις πρώτες ημέρες της μετάβασης στο ευρώ ξεπέρασε κάθε πρόβλεψη. Τα τραπεζογραμμάτια που τέθηκαν σε κυκλοφορία θα μπορούσαν να παρομοιαστούν με τα νερά ενός ποταμού. Οι μεγάλες ποσότητες μετρητών που διατέθηκαν πριν από τη μετάβαση στο ευρώ εξασφάλιζαν τη συνεχή, και σε μερικές περιπτώσεις ορμητική, ροή του ποταμού. Η ικανότητα απόσυρσης των εθνικών τραπεζογραμμάτων, όπως άλλωστε και η ικανότητα απορρόφησης του νερού από το έδαφος σε περίπτωση υπερχειλίσσης, ήταν περιορισμένη, με αποτέλεσμα η απόσυρση των εθνικών νομισμάτων από την κυκλοφορία να γίνει με αργό ρυθμό.

Κατά τη μεταβατική περίοδο, η ΕΚΤ παρακολουθούσε την ποσότητα τραπεζογραμμάτων και κερμάτων ευρώ που εκδίδονταν και την ποσότητα εθνικών νομισμάτων που αποσύρονταν σε καθημερινή

βάση. Το διάγραμμα στη σελίδα 63 παρουσιάζει τον συνολικό αριθμό τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία μετά την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή. Καθώς όλα τα τραπεζογραμμάτια του προεφοδιασμού είχαν καταγραφεί σαν να ήταν «σε κυκλοφορία», την 1η Ιανουαρίου 2002 η αξία των τραπεζογραμμάτων που κυκλοφορούσαν ανήλθε σε 403 εκατομμύρια ευρώ, υπερβαίνοντας κατά 6% τα τραπεζογραμμάτια που ήταν σε κυκλοφορία το ίδιο διάστημα το 2001.

Ο συνολικός αριθμός τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία μειωνόταν μέρα με τη μέρα, καθώς η ποσότητα των εθνικών τραπεζογραμμάτων που αποσύρονταν ήταν πάντα μεγαλύτερη από την ποσότητα τραπεζογραμμάτων ευρώ που εκδίδονταν. Η κατάσταση αυτή ανατράπηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2002, όταν τα τραπεζογραμμάτια ευρώ που εκδόθηκαν ήταν περισσότερα από τα εθνικά τραπεζογραμμάτια που αποσύρθηκαν. Εκείνη την ημέρα, η συνολική αξία των τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία ανήλθε σε 285,1 δισεκατομμύρια ευρώ, μειώθηκε δηλαδή κατά 25% περίπου σε σύγκριση με τις 28 Φεβρουαρίου 2001.

Η ζήτηση για τραπεζογραμμάτια των 5 και 10 ευρώ ήταν εξαιρετικά υψηλή στις αρχές της περιόδου μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή, καθώς το Ευρωσύστημα είχε προτρέψει τις τράπεζες να διαθέσουν κυρίως τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας. Μετά τις πρώτες ημέρες της μετάβασης, η κυκλοφορία των εν λόγω τραπεζογραμμάτων μικρής ονομαστικής αξίας μειώθηκε ταχύτατα: πάνω από 30% για τα τραπεζογραμμάτια των 5 ευρώ και σχεδόν 20% για τα τραπεζογραμμάτια των 10 ευρώ σε ένα μόνο μήνα. Αντίθετα, η ζήτηση για τραπεζογραμμάτια μεγάλης ονομαστικής αξίας αυξήθηκε σταθερά. Το γεγονός αυτό αντανακλάται στη μέση αξία ενός τραπεζογραμματίου ευρώ σε κυκλοφορία, η οποία αυξήθηκε από 28 ευρώ τον Ιανουάριο 2002 σε 44 ευρώ στα τέλη του ίδιου έτους. Το Δεκέμβριο του 2006, η μέση αξία ενός τραπεζογραμματίου ευρώ σε κυκλοφορία ήταν 55 ευρώ.

Το ποσοστό των πληρωμών σε μετρητά επί της συνολικής ποσότητας των πληρωμών αυξήθηκε στις περισσότερες χώρες της ζώνης του ευρώ τις δύο πρώτες εβδομάδες του Ιανουαρίου, καθώς το κοινό χρησιμοποίησε όλα τα εθνικά του νομίσματα και εξοικειώθηκε με το ευρώ. Η κατάσταση αυτή εξομαλύνθηκε κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου. Το ποσοστό του ευρώ στο σύνολο των πληρωμών σε μετρητά ανήλθε, κατά μέσο όρο, σε 75% στις 7 Ιανουαρίου ενώ στα μέσα του Ιανουαρίου υπερέβη το 90%.

1η Ιανουαρίου 2002, λίγα λεπτά μετά τα μεσάνυχτα: προσεκτική εξέταση των ολοκαίνουριων τραπεζογραμμάτων ευρώ στο Μάαστριχτ.

ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ

Οι περισσότερες εθνικές αρχές προσπάθησαν εκ των προτέρων να μειώσουν το φόρτο εργασίας για τις τράπεζες, τις εμπορικές επιχειρήσεις και τις εταιρείες χρηματοποστολών κατά τη μεταβατική περίοδο, προτρέποντας το κοινό να καταθέσει στις τράπεζες τα εθνικά του νομίσματα πολύ πριν από τον Ιανουάριο του 2002. Επιπλέον, διοργανώθηκαν εκστρατείες από φιλανθρωπικά ιδρύματα με σκοπό να παρακινήσουν τους πολίτες να δωρίσουν τα «παλιά» τους κέρματα. Η συνολική αξία των εθνικών κερμάτων σε κυκλοφορία μειώθηκε κατά 9% το 2001: από 17,9 δισεκατομμύρια ευρώ στο τέλος του 2000 σε 16,3 δισεκατομμύρια ευρώ δώδεκα μήνες αργότερα. Όσον αφορά την ποσότητα, 107,5 δισεκατομμύρια εθνικά κέρματα ήταν ακόμη σε κυκλοφορία στο τέλος του 2001, δηλαδή πάνω από δύο φορές η συνολική ποσότητα των κερμάτων που παρήχθησαν για την εισαγωγή του ευρώ.

Η διαφορά αυτή εξηγείται από τη στάση που κρατούσαν ορισμένοι χρήστες κερμάτων ως προς τα αποθέματα που είχαν στην κατοχή τους. Ειδικότερα, τα κέρματα χαμηλής αξίας συλλέγονται συχνά για μακροχρόνια περίοδο (π.χ. σε κουμπάρδες) κι έτσι εξαφανίζονται από την κυκλοφορία. Επιπλέον, μπορεί να βρίσκονται στην κατοχή συλλεκτών, οι οποίοι δεν δίνουν ιδιαίτερη σημασία στη συνολική τους αξία. Τα κέρματα αυτά χρησιμοποιούνται για πληρωμές σε μικρό μόνο βαθμό και τα ρέστα που προκύπτουν δεν δαπανώνται απαραίτητα σε άλλες αγορές. Επιπρόσθετα, οι εμπορικές τράπεζες δεν ανταλλάσσουν τα κέρματα που οι τουρίστες φέρνουν από τα ταξίδια στην πατρίδα τους κι έτσι και αυτά τα κέρματα «χάνονται». Λόγω των αποθεμάτων και των απωλειών, είναι απαραίτητο να τίθενται συνεχώς σε κυκλοφορία νέα κέρματα, γεγονός που αυξάνει τον αριθμό κερμάτων σε κυκλοφορία.

Όσον αφορά την αξία, στα τέλη Φεβρουαρίου του 2002 περίπου το ένα τρίτο των εθνικών κερμάτων

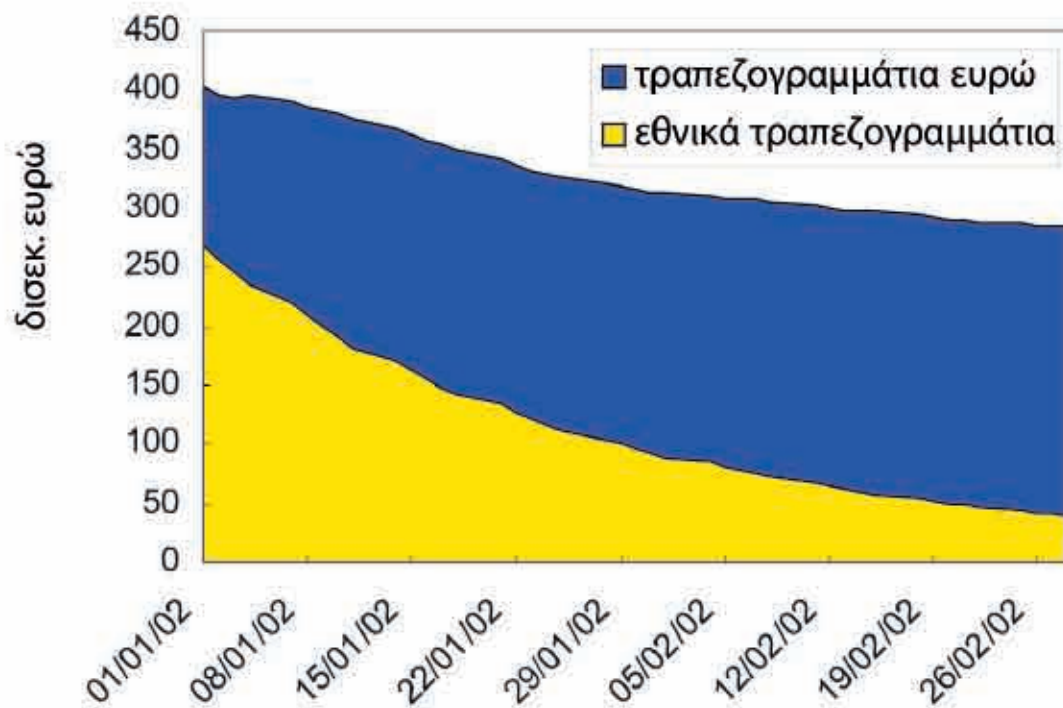
αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία και έτσι η ποσότητα κερμάτων σε κυκλοφορία μειώθηκε από 16,3 δισεκατομμύρια ευρώ σε 11,3 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το 2001, η αξία των εθνικών τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία ανήλθε σε 270 δισεκατομμύρια ευρώ, σημειώνοντας πτώση σχεδόν κατά ένα τρίτο. Η πτώση συνεχίστηκε, και μάλιστα έγινε εντονότερη, μετά τις 2 Ιανουαρίου 2002. Κάθε ημέρα, τα τραπεζογραμμάτια που επιστρέφονταν στις ΕθνΚΤ αντιστοιχούσαν σε 4-6% των εθνικών τραπεζογραμμάτων που εξακολουθούσαν να κυκλοφορούν. Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2002, η αξία μειώθηκε σε 53,8 δισεκατομμύρια ευρώ. Στα τέλη του 2002, σε όρους αξίας, 95,1% των εθνικών τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία είχαν επιστραφεί.

Καθώς η ανταλλαγή των παλαιών εθνικών τραπεζογραμμάτων με ευρώ είναι ακόμη δυνατή για πολύ μεγάλο, ή και απεριόριστο, χρονικό διάστημα στις ΕθνΚΤ που τα έχουν εκδώσει, οι εναπομένουσες ποσότητες τραπεζογραμμάτων θα παραμείνουν «σε κυκλοφορία». Άλλωστε, είναι πιθανό ότι ορισμένα εθνικά τραπεζογραμμάτια και κέρματα κρατούνται για συναισθηματικούς λόγους ή ως συλλεκτικά αντικείμενα.

Προκειμένου να μειωθεί η πιθανότητα κλοπής, από την 1η Ιανουαρίου 2002 εφαρμόστηκαν στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία «σχέδια σήμανσης» των εθνικών τραπεζογραμμάτων. Τα τραπεζογραμμάτια ακυρώθηκαν με διάτρηση ή αποκοπή μιας γωνίας τους, ούτως ώστε να μην είναι πλέον δυνατή η ανταλλαγή τους ή η χρήση τους για πληρωμές. Ως εκ τούτου, μειώθηκαν τα ασφάλιστρα που κατέβαλλαν οι τράπεζες και τα ταχυδρομεία για τη μεταφορά μετρητών, κι έτσι η οικονομική τους επιβάρυνση ήταν μικρότερη.

Η αξία των τραπεζογραμμάτων σε κυκλοφορία από
1ης Ιανουαρίου έως 28 Φεβρουαρίου 2002

Η αύξηση των νέων τραπεζογραμμάτων (μπλε ζώνη) και η
μείωση των παλαιών (κίτρινη ζώνη) στις αρχές του 2002.

Τεχνικός μηχανημάτων διάθεσης μετρητών ελέγχει τα κέρματα ευρώ που προέρχονται από διάφορα νομισματοκοπεία σε χώρο της Deutsche Bundesbank κοντά στη Φραγκφούρτη.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ

Τα μηχανήματα διάθεσης μετρητών αντιπροσωπεύουν συνήθως το 70% περίπου των αναλήψεων τραπεζογραμμίων από τραπεζικούς λογαριασμούς. Στις πρώτες όμως δέκα ημέρες της μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή τον Ιανουάριο του 2002, το κοινό χρησιμοποίησε πολύ περισσότερο τα ταμεία των 218.000 τραπεζών και ταχυδρομείων για τις αναλήψεις τραπεζογραμμίων ευρώ ή για την ανταλλαγή εθνικών νομισμάτων. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Γερμανία και η Ισπανία, όπου οι τράπεζες ήταν ανοικτές για το κοινό την 1η Ιανουαρίου, η ποσότητα μετρητών που διατέθηκε στο κοινό από τα ταμεία ήταν μάλιστα μεγαλύτερη από την ποσότητα που ελήφθη μέσω των μηχανημάτων διάθεσης μετρητών.

Με προτροπή του Ευρωσυστήματος για έγκαιρη και ταχεία μετατροπή των μηχανημάτων διάθεσης μετρητών, τα περισσότερα από αυτά προσαρμόστηκαν ώστε από την 1η Ιανουαρίου 2002 να διαθέτουν μόνο τραπεζογραμμία ευρώ (και όχι εθνικά νομίσματα).

Οι εταιρείες που χρειάστηκε να προσαρμόσουν τα μηχανήματά τους (π.χ. μηχανήματα διάθεσης μετρητών και μηχανήματα αυτόματης πώλησης) είχαν τη δυνατότητα να ελέγξουν τα νέα τραπεζογραμμία πολύ πριν από τη μετάβαση στο ευρώ. Καθώς αυξανόταν η

παραγωγή τραπεζογραμμίων, οι εκτυπωτικές μονάδες διέθεταν ολοένα και περισσότερα τραπεζογραμμία διαφορετικής ονομαστικής αξίας για τους ελέγχους, οι οποίοι πραγματοποιήθηκαν σε τρία στάδια:

- Το Μάιο και το Σεπτέμβριο του 2000, διοργανώθηκαν δύο σειρές κεντρικών ελέγχων για τους κατασκευαστές τέτοιου είδους μηχανημάτων, στους οποίους συμμετείχαν 54 συνολικά εταιρείες από χώρες εντός και εκτός ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων της Ιαπωνίας και των Ηνωμένων Πολιτειών). Οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν σε ασφαλή χώρο που ανήκει στη Deutsche Bundesbank κοντά στη Φραγκφούρτη, υπό την εποπτεία της ΕΚΤ. Κάθε εταιρεία είχε στη διάθεσή της ένα μικρό θάλαμο ελέγχου στον οποίο μπορούσε να εξετάσει τα τραπεζογραμμία με το δικό της εξοπλισμό. Οι εταιρείες καθόρισαν τα χαρακτηριστικά τα οποία μπορούσαν να ελέγξουν οι αισθητήρες τους για να εξακριβώσουν τη γνησιότητα ενός τραπεζογραμματίου, χάρη σε έναν γενικό ενημερωτικό φάκελο σχετικά με τις προδιαγραφές των τραπεζογραμμίων ευρώ, στον οποίο αναφέρονταν η θέση και τα βασικά στοιχεία των χαρακτηριστικών ασφαλείας.
- Από το Μάρτιο του 2001, οι εν λόγω έλεγχοι - στους οποίους συμμετείχαν περισσότερα από 150

Τεχνικοί μηχανημάτων μετρητών ελέγχουν
τραπεζογραμμάτια ευρώ σε χώρο της Deutsche
Bundesbank κοντά στη Φραγκφούρτη.

ιδρύματα - άρχισαν να διοργανώνονται στις 12 χώρες της ζώνης του ευρώ και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή τη φορά, προσκλήθηκαν επίσης οι φορείς παροχής υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών που συντηρούν μηχανήματα διάθεσης μετρητών) και οι τράπεζες.

- Από την 1η Σεπτεμβρίου 2001, οι εταιρείες άρχισαν να διενεργούν στις εγκαταστάσεις τους εργαστηριακούς ελέγχους στις πρώτες χρηματοποστολές τραπεζογραμματίων. Για να μην αδικηθούν οι κατασκευαστές τέτοιου είδους μηχανημάτων που προέρχονταν από χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ, οι οποίοι δεν είχαν το δικαίωμα να λάβουν τραπεζογραμμάτια ευρώ, οι εν λόγω εταιρείες είχαν τη δυνατότητα να αγοράσουν τραπεζογραμμάτια ευρώ από την Deutsche Bundesbank.

Μετά την εκτενή προετοιμασία των κατασκευαστών και των φορέων εκμετάλλευσης μηχανημάτων διάθεσης μετρητών, καθώς και των τραπεζών, η μετατροπή του εξοπλισμού αυτού έγινε με ταχύτατο ρυθμό σε όλη τη ζώνη του ευρώ: 90% των μηχανημάτων ήταν έτοιμα στις 2 Ιανουαρίου 2002 και σχεδόν 100% δύο ημέρες αργότερα. Ο αριθμός των αναλήψεων από τα μηχανήματα διάθεσης μετρητών ήταν πολύ μεγάλος την πρώτη εβδομάδα του Ιανουαρίου του 2002, αντανακλώντας τον ενθουσιασμό

και την περιέργεια του κοινού για το νέο νόμισμα. Στις Κάτω Χώρες, για παράδειγμα, πέντε εκατομμύρια αναλήψεις πραγματοποιήθηκαν μέσω μηχανημάτων διάθεσης μετρητών τις πρώτες δύο ημέρες του νέου έτους. Ο αριθμός των αναλήψεων παρέμεινε υψηλός μέχρι τα μέσα της δεύτερης εβδομάδας, όταν άρχισε να επανέρχεται στα φυσιολογικά επίπεδα.

Η μετατροπή των μηχανημάτων αποδοχής μετρητών πραγματοποιήθηκε με κάπως βραδύτερο ρυθμό σε σχέση με άλλους τομείς κατά τη μετάβαση στο ευρώ. Το γεγονός αυτό δεν προκάλεσε έκπληξη εάν ληφθεί υπόψη ο μεγάλος αριθμός μηχανημάτων (δέκα εκατομμύρια μηχανές που λειτουργούσαν με κέρματα, εκ των οποίων ορισμένες δέχονταν και τραπεζογραμμάτια) που έπρεπε να προσαρμοστούν και ο περιορισμένος αριθμός εξειδικευμένου προσωπικού που μπορούσαν να φέρουν εις πέρας αυτήν την εργασία σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, από την κατάσταση αυτή ωφελήθηκαν όσοι ζούσαν σε χώρες στις οποίες τα μηχανήματα δεν δέχονταν μετρητά σε ευρώ και η προσαρμογή διήρκεσε περισσότερο: δεν προβλεπόταν η επιβολή προστίμου σε περίπτωση που δεν μπορούσαν να πληρώσουν ορισμένες υπηρεσίες, π.χ. στάθμευση, μετακινήσεις. Όλα όμως τα αρχικά προβλήματα ξεπεράστηκαν μετά τις πρώτες εβδομάδες.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΣΤΗΝ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΞΙΑ

Τα εθνικά τραπεζογραμμάτια και κέρματα των χωρών της ζώνης του ευρώ έγιναν, από νομική άποψη, υποδιαιρέσεις του ευρώ, όταν την 1η Ιανουαρίου 1999 οι συναλλαγματικές τους ισοτιμίες καθορίστηκαν αμετάκλητα. Μετά την ημερομηνία αυτή, κάποιοι που έμενε στην Πορτογαλία, για παράδειγμα, είχε τη δυνατότητα να αποστέλλει χρήματα σε ευρώ μέσω τραπεζικού εμβάσματος σε τραπεζικό λογαριασμό στις Κάτω Χώρες. Δεν μπορούσε όμως να χρησιμοποιήσει τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ για τον απλούστατο λόγο ότι η εισαγωγή τους έγινε το 2002.

Προκειμένου να αντανakλάται ο αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και για να επιτευχθεί σε ορισμένο βαθμό η ανταλλαξιμότητα μεταξύ των εθνικών τραπεζογραμμάτων των χωρών της ζώνης του ευρώ κατά την τριετή μεταβατική περίοδο, οι ΕθνΚΤ αποφάσισαν να ανταλλάσσουν τα εθνικά τραπεζογραμμάτια χωρίς επιβάρυνση. Οι περισσότερες ΕθνΚΤ προσέφεραν την εν λόγω υπηρεσία στο κοινό σε όλα τους τα υποκαταστήματα, και έτσι 500 υποκαταστήματα ΕθνΚΤ συμμετείχαν συνολικά σε αυτήν τη διαδικασία. Η επαγγελματική πελατεία – εμπορικές τράπεζες και ανταλλακτήρια

συναλλάγματος – είχε τη δυνατότητα στις περισσότερες χώρες να ανταλλάσσει τα εθνικά της τραπεζογραμμάτια σε ένα μόνο μέρος. Τα κέρματα δεν γίνονταν δεκτά καθώς η αποστολή τους στη χώρα στην οποία είχαν εκδοθεί θα προκαλούσε υλικοτεχνικά προβλήματα λόγω βάρους και όγκου. Η Deutsche Bundesbank στη Γερμανία επέστρεψε τον μεγαλύτερο αριθμό ξένων τραπεζογραμμάτων (661 εκατομμύρια) στις χώρες στις οποίες είχαν εκδοθεί. Τη δεύτερη και τρίτη θέση κατείχαν η Banque de France και η Banque centrale du Luxembourg, οι οποίες επέστρεψαν 93 και 27 εκατομμύρια τραπεζογραμμάτια αντιστοίχως.

Αρχικά, η ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων στην ονομαστική τους αξία είχε προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2001 με την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ. Ωστόσο, για να γίνει η μετάβαση στο ευρώ πιο ομαλά, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε να επιτρέψει την ανταλλαγή εθνικών τραπεζογραμμάτων μέχρι τις 31 Μαρτίου 2002, ημέρα κατά την οποία τα τραπεζογραμμάτια ευρώ είχαν αντικαταστήσει σχεδόν όλα τα εθνικά τραπεζογραμμάτια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Πρωτοσέλιδα εφημερίδων την ημέρα εισαγωγής του νέου νομίσματος στο Λουξεμβούργο.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ ΣΕ ΦΥΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ

Η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή ήταν ένα σύνθετο και φιλόδοξο εγχείρημα, το οποίο απαιτούσε προσπάθειες οργανωτικής, υλικοτεχνικής, τεχνικής, χρηματοοικονομικής και διοικητικής φύσεως από όλους τους άμεσα εμπλεκόμενους, συμπεριλαμβανομένων φυσικά των πολιτών. Η συμμετοχή των τραπεζών, των εμπορικών επιχειρήσεων, των εταιρειών χρηματοποστολών, των επιχειρήσεων μηχανημάτων αυτόματης πώλησης και ο συντονισμός των προπαρασκευαστικών εργασιών ήταν κεφαλαιώδους σημασίας. Σε πολλές χώρες συστήθηκαν επιτροπές μετάβασης, στις οποίες συμμετείχαν υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης και επιχειρηματικές ενώσεις. Από το 1997 διεξάγονταν συζητήσεις και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Για παράδειγμα, το ΕΝΙ και η ΕΚΤ που το διαδέχθηκε διοργάνωναν σε τακτά χρονικά διαστήματα συναντήσεις με εμπειρογνώμονες των εθνικών κυβερνήσεων για να συζητήσουν πολλά και ποικίλα θέματα όπως η νομοθεσία, η διπλή αναγραφή των τιμών, η στρογγυλοποίηση των τιμών προς τα πάνω και προς τα κάτω, λογιστικά θέματα, ο ΦΠΑ και άλλα φορολογικά θέματα. Το ΕΝΙ και η ΕΚΤ διοργάνωσαν συναντήσεις με «τρίτους» σε ευρωπαϊκό επίπεδο για να συζητήσουν ζητήματα που αφορούσαν τη μετάβαση στο νέο νόμισμα σε φυσική μορφή.

Η αρχική πρόθεση της ΕΚΤ ήταν να μην γνωστοποιήσει τα σχέδια και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων ευρώ πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 2001, όταν θα ξεκινούσε η διανομή μετρητών και θα αποκαλύπτονταν τα χαρακτηριστικά ασφαλείας. Ωστόσο, δεδομένου του αριθμού των ατόμων που κατ' επάγγελμα χειρίζονται μετρητά (π.χ. πωλητές,

ταμίες, κ.λπ.) και που θα έπρεπε να εκπαιδευτούν, οι επιχειρήσεις έκριναν ότι τέσσερις μήνες δεν θα επαρκούσαν για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών σεμιναρίων, καθώς πρώτα θα έπρεπε να εκπαιδευτούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτές. Έτσι, η διεξαγωγή σεμιναρίων που απευθύνονταν στους εκπαιδευτές ξεκίνησε στα υποκαταστήματα των ΕθνΚΤ τον Ιανουάριο του 2001, αν και η διανομή ειδικού εκπαιδευτικού υλικού δεν ξεκίνησε παρά μόνο μετά την παρουσίαση των χαρακτηριστικών ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων ευρώ στις 30 Αυγούστου του 2001.

Η ΕΚΤ συνειδητοποίησε ότι τα άτομα με προβλήματα όρασης και άλλες ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού έπρεπε να ενημερωθούν για το νέο νόμισμα σε πρώιμο στάδιο. Από το Μάρτιο του 2001, στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Το Ευρώ χωρίς δυσκολία», η ΕΚΤ διένειμε για εκπαιδευτικούς σκοπούς 30.000 συσκευασίες δειγμάτων τραπεζογραμμάτων σε οργανώσεις τυφλών. Τέτοιου είδους συσκευασίες διατέθηκαν και για την εκπαίδευση ατόμων με άλλες αναπηρίες.

Τα δείγματα τραπεζογραμμάτων είχαν την «υφή» των πραγματικών τραπεζογραμμάτων ευρώ, αφού εκτυπώθηκαν σε ειδικό χαρτί και έφεραν ανάγλυφη εκτύπωση. Προκειμένου να εξαιρεθεί ο κίνδυνος τα δείγματα τραπεζογραμμάτων να εκληφθούν ως γνήσια τραπεζογραμμάτια, η οπίσθια όψη τους αφέρθηκε κενή και στην πρόσθια όψη αναγράφηκε η φράση «ΧΩΡΙΣ ΑΞΙΑ». Απομιμήσεις των σχεδίων, όχι τα τελικά σχέδια, εκτυπώθηκαν με τη μέθοδο όφσετ.

Αποκαλυπτήρια γιγαντιαίων τραπεζογραμμάτων ευρώ στην έδρα της ΕΚΤ, το κτίριο Eurotower στη Φραγκφούρτη, στις 30 Αυγούστου 2001.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΥΡΩ 2002

Στη διάρκεια της τεχνικής και υλικοτεχνικής προετοιμασίας για τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή κατέστη σαφές ότι το κοινό έπρεπε να ενημερωθεί για το νέο νόμισμα. Αν και είχαν ήδη δημοσιοποιηθεί στοιχεία σχετικά με τα οφέλη της ζώνης κοινού νομίσματος και τις τιμές μετατροπής, το κοινό εξακολουθούσε να χρειάζεται εκτενείς πρακτικές συμβουλές σχετικά με τη μετάβαση.

Η ΕΚΤ αποφάσισε να αναλάβει μια ευρεία πρωτοβουλία ενημέρωσης του κοινού για τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα. Το Νοέμβριο του 1999 επελέγη με δημόσιο διαγωνισμό διεθνής διαφημιστική εταιρεία για να συνδράμει την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ στη διεξαγωγή της «Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002».

Η εν λόγω εκστρατεία επικεντρώθηκε στα ακόλουθα σημεία:

- την εμφάνιση των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ,
- τις ονομαστικές αξίες τους,
- τα χαρακτηριστικά ασφαλείας τους και
- τη μετάβαση στο νέο νόμισμα σε φυσική μορφή.

Η στρατηγική περιλάμβανε μια ολοκληρωμένη εκστρατεία επικοινωνίας, η οποία προέβλεπε τη μετάδοση των ίδιων μηνυμάτων από διαφορετικά μέσα ενημέρωσης. Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε από την αρχή ήταν η χρησιμοποίηση «πολλαπλασιαστών» με σκοπό την καλύτερη δυνατή κατανομή των διαθέσιμων πόρων και την ευρύτερη δυνατή μετάδοση των πληροφοριών, με το σκεπτικό ότι κάθε ομάδα-στόχος θα μετέφερε πληροφορίες σε άλλες πληθυσμιακές ομάδες (π.χ. διάθεση ενημερωτικών φυλλαδίων από τις εμπορικές επιχειρήσεις στους πελάτες τους), ενώ προοδευτικά θα διευρυνόταν το κοινό στο οποίο απευθυνόταν η εκστρατεία.

Γενικός στόχος της εκστρατείας ήταν η ενημέρωση όλων των πολιτών της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, συγκεκριμένες ομάδες – εθνικές αρχές (π.χ. αστυνομία), άτομα που κατ' επάγγελμα χειρίζονται μετρητά (π.χ. πωλητές και υπάλληλοι τραπεζών), ταξιδιωτικοί και τουριστικοί οργανισμοί, εκπαιδευτικά ιδρύματα, μέσα ενημέρωσης, ευπαθείς ομάδες (συμπεριλαμβανομένων

των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση) – έπρεπε να λάβουν πληροφορίες κατάλληλα προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Η εκστρατεία περιλάμβανε:

- πρόγραμμα συνεργασίας με τη συμμετοχή οργανισμών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα,
- διαφημιστική εκστρατεία το φθινόπωρο του 2001,
- περιεκτικό δικτυακό τόπο, ο οποίος περιλάμβανε ζώνη που απευθυνόταν σε παιδιά, και
- ετήσιο πρόγραμμα δημοσίων σχέσεων και Τύπου με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού, την παροχή πληροφοριών και την ενθάρρυνση του κοινού να ενημερωθεί για το νέο νόμισμα.

Ποικίλο ενημερωτικό υλικό δημιουργήθηκε για την κάλυψη διαφορετικών αναγκών. Δεδομένου ότι η εκστρατεία θα εκτεινόταν σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, αποφασίστηκε όλο το υλικό της εκστρατείας να παραχθεί κεντρικά και στη συνέχεια να προσαρμοστεί για χρήση στις επιμέρους χώρες. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίστηκε η συνέπεια των μηνυμάτων και του ύφους. Η κεντρική παραγωγή του υλικού συνεπαγόταν ότι, μετά την οριστικοποίηση του σχεδιασμού, το υλικό έπρεπε να προσαρμοσθεί στα δεδομένα της κάθε χώρας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό σήμαινε απλώς τη μετάφραση του κειμένου, αλλά σε άλλες περιπτώσεις έπρεπε να ληφθούν υπόψη εθνικές παράμετροι, π.χ. η έκταση της περιόδου μετάβασης. Όλο το υλικό της εκστρατείας ενημέρωσης δημοσιεύθηκε στις τότε 11 επίσημες γλώσσες της ΕΕ, ενώ ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό δημοσιεύθηκε σε 23 γλώσσες. Μέρος του ενημερωτικού υλικού μεταφράστηκε σε ακόμη περισσότερες γλώσσες. Στην Ισπανία, για παράδειγμα, μέρος του ενημερωτικού υλικού μεταφράστηκε στις επίσης επίσημες γλώσσες των Βαλεαρίδων Νήσων, της χώρας των Βάσκων, της Καταλονίας, της Γαλικίας και της Βαλένθια, ενώ στην Ιρλανδία δημοσιεύθηκαν μεταφράσεις στην ιρλανδική γλώσσα.

Μια σειρά από διλήμματα που διατυπώθηκαν στην αρχή της εκστρατείας έπρεπε να επιλυθούν. Το κυριότερο αφορούσε τα χαρακτηριστικά ασφαλείας

Το λογότυπο του προγράμματος συνεργασίας.

των τραπεζογραμμάτων ευρώ. Αφενός το κοινό έπρεπε να είναι σε θέση να τα αναγνωρίζει, αφετέρου δεν έπρεπε να αποκαλυφθούν πολύ νωρίς, ώστε να μην δοθεί επαρκής χρόνος στους παραχαράκτες να προετοιμαστούν. Έτσι, στο πλαίσιο της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002 δημιουργήθηκαν δύο κατηγορίες ενημερωτικού υλικού: μία με εικόνες των τραπεζογραμμάτων ευρώ χωρίς τα χαρακτηριστικά ασφαλείας τους (απομιμήσεις σχεδίων) και μία με τις πραγματικές εικόνες των τραπεζογραμμάτων ευρώ.

Το σύνολο του προϋπολογισμού που διέθεσε η ΕΚΤ για την εν λόγω εκστρατεία ήταν 80 εκατομμύρια ευρώ. Τελικά εκτυπώθηκαν πάνω από 30 διαφορετικές εκδόσεις, σε ποσότητες που κυμαίνονταν από ένα πρωτότυπο έως πάνω από 17 εκατομμύρια αντίτυπα (ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό) σε διάφορες γλώσσες, και διανεμήθηκαν σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ αλλά και πέρα από τα σύνορά της.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το πρόγραμμα συνεργασίας, το οποίο αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο της εκστρατείας, προέκυψε από την ιδέα να χρησιμοποιηθούν συνεργάτες για τη μετάδοση

πληροφοριών σε άλλες ομάδες του πληθυσμού. Οι επίσημοι συνεργάτες είχαν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα, τις οποίες μπορούσαν να μεταφέρουν στο προσωπικό, τους πελάτες τους και το ευρύ κοινό. Οι συνεργάτες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ενημερωτικό υλικό στο οποίο μπορούσαν να προσθέσουν το δικό τους λογότυπο δίπλα στο λογότυπο της ΕΚΤ ή της οικείας εθνικής κεντρικής τράπεζας κάτω από το λογότυπο του προγράμματος συνεργασίας.

Η επιτυχία τόσο των εθνικών όσο και των διεθνών προγραμμάτων συνεργασίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι συνεργάτες αναγνώριζαν την αξία της άμεσης και ακριβούς ενημέρωσης. Ενημερώνονταν για τις εξελίξεις καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας μέσω ενημερωτικών δελτίων, συναντήσεων και εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Μόνο μέσω των εκπαιδευτικών σεμιναρίων, οι συνεργάτες που συμμετείχαν στο διεθνές πρόγραμμα μετέδωσαν πληροφορίες σε 300.000 ταμίες. Πρόσθετες ειδήσεις, παραδείγματα βέλτιστης πρακτικής και υλικό προς λήψη ήταν διαθέσιμα σε ειδικό τμήμα του δικτυακού τόπου της εκστρατείας. Μέχρι τη λήξη της εκστρατείας, το πρόγραμμα συνεργασίας αριθμούσε πάνω από 2.400 συνεργάτες σε εθνικό επίπεδο και 100 συνεργάτες σε διεθνές επίπεδο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002 επικεντρώθηκε σε θέματα καθολικού ενδιαφέροντος: τις ονομαστικές αξίες, την εμφάνιση και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ. Επιπλέον, δόθηκαν γενικές πληροφορίες σχετικά με τη μετάβαση, χωρίς πολλές λεπτομέρειες.

Παράλληλα με την Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002 κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ διεξήγαγε συμπληρωματικές δραστηριότητες επικοινωνίας σε εθνικό επίπεδο. Δύο συγκεκριμένα για κάθε χώρα στοιχεία έπρεπε να μεταδοθούν:

- οι εθνικές ρυθμίσεις για τη μετάβαση στο νέο νόμισμα σε φυσική μορφή, και
- η καθορισμένη τιμή μετατροπής του εθνικού νομίσματος σε ευρώ.

Γενικά, η εθνική κεντρική τράπεζα, το υπουργείο οικονομικών και η κυβέρνηση στο σύνολό της διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο σε κάθε χώρα. Τα εμπορικά επιμελητήρια, ο τραπεζικός και ο εμπορικός κλάδος επίσης διαδραμάτισαν κάποιο ρόλο. Οι ρυθμίσεις για τη μετάβαση στο νέο νόμισμα σε φυσική μορφή διέφεραν σημαντικά από χώρα σε χώρα λόγω πολιτιστικών διαφορών και ιδιαιτεροτήτων που συνδέονταν με την υποδομή εφοδιασμού με μετρητά. Δεν ορίστηκαν κοινές ημερομηνίες για την εκ των προτέρων διάθεση μετρητών, ενώ η σύνθεση των συσκευασιών εξοικείωσης με τα κέρματα ευρώ ήταν στη διακριτική ευχέρεια της κάθε χώρας. Σε ορισμένες χώρες η περίοδος μετάβασης ήταν πολύ σύντομη ή ακόμη και ανύπαρκτη (π.χ. στη Γερμανία). Σε άλλες, είχε τη μέγιστη διάρκεια των οκτώ εβδομάδων. Υπήρχε, και σε ορισμένες περιπτώσεις εξακολουθεί να υπάρχει, η δυνατότητα ανταλλαγής εθνικών νομισμάτων με ευρώ από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και από εμπορικές τράπεζες.

Το πρόγραμμα δημοσίων σχέσεων και Τύπου αποτέλεσε κυρίαρχο τμήμα των δραστηριοτήτων επικοινωνίας και περιλάμβανε ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από δελτία και συνεντεύξεις Τύπου έως ενημερωτικό υλικό ειδικά

σχεδιασμένο για συγκεκριμένους κλάδους, όπως οι τράπεζες και οι εμπορικές επιχειρήσεις που συνιστούσαν σημαντικούς διαύλους για την εισαγωγή του νέου νομίσματος. Ειδικά τηλεφωνικά κέντρα και δικτυακοί τόποι συνέβαλαν στις επικοινωνιακές προσπάθειες σε κάθε χώρα, ενώ πολλές εθνικές κεντρικές τράπεζες επέλεξαν η Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002 να συνοδευτεί από σχετικά διαφημιστικά μηνύματα στην τηλεόραση και τον Τύπο.

Σε πολλές χώρες είχε διατυπωθεί η ανησυχία ότι κατά την περίοδο μετάβασης θα δημιουργούνταν μεγάλες ουρές στις τράπεζες εξαιτίας των αποθεμάτων των νοικοκυριών σε κέρματα. Για το λόγο αυτό οργανώθηκαν διάφορες εκστρατείες με σκοπό να παροτρύνουν τα νοικοκυριά να επιστρέψουν νωρίς τα κέρματά τους. Στο Βέλγιο, για παράδειγμα, η «Επιχείρηση Κουμπάρας» προβλήθηκε στην τηλεόραση, τον Τύπο και τα σχολεία με το σκεπτικό ότι τα παιδιά θα ενθάρρυναν τις οικογένειές τους να ανταλλάξουν τα βελγικά φράγκα που διατηρούσαν με ευρώ. Εκστρατείες για την προσέλκυση των συσσωρευμένων κερμάτων διεξήχθησαν επίσης στην Αυστρία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία και τη Φινλανδία.

Οι τιμές μετατροπής για τις 11 από τις 12 χώρες συμφωνήθηκαν στις 31 Δεκεμβρίου 1998 και τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1999. Σε ορισμένες χώρες η μετατροπή ήταν απλή (π.χ. 1 ευρώ ισοδυναμούσε με 2 γερμανικά μάρκα). Σε άλλες, ωστόσο, όπως στην Ελλάδα που εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2001, η μετατροπή ήταν λίγο πιο πολύπλοκη: 1 ευρώ ισοδυναμούσε με 340,75 δραχμές. Έτσι, κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ παρήγαγε ενημερωτικό υλικό για τη μετατροπή του εθνικού νομίσματος σε ευρώ. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια σε μέγεθος πιστωτικής κάρτας τα οποία ήταν ανθεκτικά στα σχισίματα και τη φθορά και έδειχναν την αξία διαφορετικών ποσών σε ευρώ και φράγκα. Στην Ιρλανδία, σε κάθε νοικοκυριό διανεμήθηκαν ένα κομπιουτεράκι και ένα ενημερωτικό φυλλάδιο.

Φοιτητές διαφημίζουν το νέο νόμισμα σε εμπορικό κέντρο στο Δουβλίνο.

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

Από την αρχή, η αποτελεσματικότητα της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002 δοκιμάστηκε στο πλαίσιο τόσο ποιοτικής έρευνας για τον προσδιορισμό του δημιουργικού ύφους της εκστρατείας όσο και ποσοτικής έρευνας για τον εντοπισμό των κενών πληροφόρησης που έπρεπε να πληρωθούν, καθώς και την ανίχνευση της στάσης του κοινού απέναντι στη μετάβαση και τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα. Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνθηκε η προσαρμογή όλων των επιμέρους στοιχείων της στρατηγικής με σκοπό τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της εκστρατείας. Δεδομένης της σπουδαιότητας αυτής της πρωτοφανούς εκστρατείας, η έρευνα προφανώς αποτελούσε ζωτικό τμήμα της. Άλλωστε, σε περίπτωση αποτυχημένης μετάδοσης των επιθυμητών μηνυμάτων στο ευρύ κοινό, δεν θα υπήρχε χρόνος για τον εκ νέου σχεδιασμό και την επανεκκίνηση της εκστρατείας.

Στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας που ξεκίνησε αμέσως, ελέγχθηκαν ιδέες που θα εφαρμόζονταν στο σύνολο του υλικού της εκστρατείας. Δεδομένου ότι το εν λόγω υλικό θα χρησιμοποιούνταν σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, θα έπρεπε να απευθύνεται σε ανθρώπους από πολύ διαφορετικές χώρες, από τη Φινλανδία ως την Πορτογαλία, από την Ιρλανδία ως την Ελλάδα. Έπρεπε να βρεθούν θέματα που θα προσέλκυαν την προσοχή του μεγαλύτερου δυνατού κοινού χωρίς να αποκλείουν κανέναν.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η έρευνα διενεργήθηκε με ομάδες εστίασης: ολιγομελείς ομάδες ενηλίκων, ηλικιωμένων, παιδιών και διευθυντών μικρών επιχειρήσεων κλήθηκαν να απαντήσουν σε σχετικά ερωτήματα. Από τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν από όλες αυτές τις ομάδες προέκυψε ότι η εκστρατεία έπρεπε να εξάπτει πολύ περισσότερο το ενδιαφέρον του κοινού. Επιπλέον, τα μηνύματα έπρεπε να διατηρηθούν απλά και να χρησιμοποιείται μόνο ένα σε κάθε διαφήμιση, είτε στην τηλεόραση είτε στον Τύπο, για την αποφυγή σύγχυσης.

Αυτές οι διαπιστώσεις ενσωματώθηκαν στη διαδικασία του σχεδιασμού και μια δεύτερη φάση ερευνών ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2000. Η δεύτερη αυτή φάση έδειξε ότι το υλικό της εκστρατείας είχε βελτιωθεί

αισθητά. Παράλληλα, ωστόσο, κατέστη σαφές ότι εξακολουθούσε να λείπει μια πιο ανθρώπινη πινελιά, με ανθρώπους να κοιτάζουν ή να χρησιμοποιούν τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, και γενικά πιο έντονα ηχητικά μηνύματα και εικόνες που θα προσέδιδαν στην εκστρατεία περισσότερο δυναμισμό.

Το τελικό υλικό περιλάμβανε το σύνθημα της εκστρατείας: «ΕΥΡΩ. Το ΔΙΚΟ ΜΑΣ νόμισμα», το οποίο επίσης αποτέλεσε αντικείμενο της ποιοτικής έρευνας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της εκστρατείας. Η ευρύτερη αίσθηση ήταν ότι η απλότητα του συνθήματος μετέδιδε το μήνυμα ότι τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ «ανήκουν» στους απλούς πολίτες.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής έρευνας αξιολογήθηκαν οι γνώσεις και η στάση των πολιτών της ζώνης του ευρώ απέναντι στην εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή, ιδίως όσον αφορά τις πρακτικές πτυχές της μετάβασης. Η ποσοτική έρευνα που διενεργήθηκε από το Σεπτέμβριο του 2000 έως το Φεβρουάριο του 2002 περιλάμβανε τέσσερις φάσεις. Σκοπός της πρώτης φάσης ήταν να λειτουργήσει ως σημείο εκκίνησης της εκστρατείας. Ακολούθησε μια ενδιάμεση επανεξέταση το Φεβρουάριο του 2001, ενώ η τρίτη φάση που διενεργήθηκε το Νοέμβριο του 2001 λειτούργησε πρωτίστως ως σημειακός έλεγχος πριν από την εισαγωγή του νέου νομίσματος, αλλά και ως μερική αξιολόγηση της εκστρατείας. Το Φεβρουάριο του 2002, κατά την τελική φάση της έρευνας, αξιολογήθηκε τόσο η εκστρατεία συνολικά όσο και η μετάβαση.

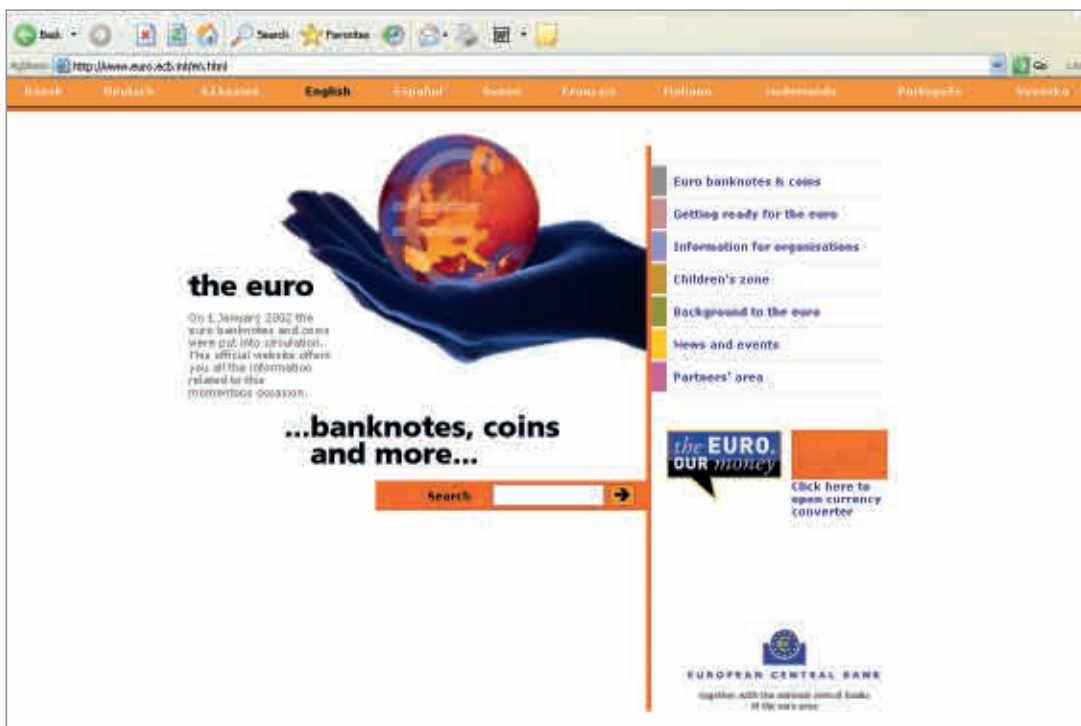
Κάθε φάση έρευνας περιλάμβανε επιτόπια εργασία σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Σε κάθε χώρα επιλέχθηκαν τυχαία 500 άτομα – ενήλικες, παιδιά και ταμίες – και πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συνεντεύξεις. Σκοπός των πρώτων τριών φάσεων της έρευνας ήταν να διαπιστωθεί πόσα γνώριζαν οι άνθρωποι για το νέο νόμισμα. Για παράδειγμα, μετά το τέλος της τρίτης φάσης ο αριθμός των ενηλίκων και των διευθυντών μικρών επιχειρήσεων που γνώριζαν τα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων είχε αυξηθεί κατά 12% και 17% αντιστοίχως.

the EURO. OUR *money*

Το σύνθημα της εκστρατείας, το οποίο μεταφράστηκε σε 23 γλώσσες.

Ειδικοί της Publicis, της εταιρείας που επέλεξε η ΕΚΤ για τη διοργάνωση της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002, ετοιμάζουν διαφημιστικό υλικό.

Αρχική σελίδα του δικτυακού τόπου που δημιουργήθηκε ειδικά για την Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002.

Ο ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

Ο δικτυακός τόπος που δημιουργήθηκε ειδικά για την Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002 τέθηκε σε λειτουργία την 1η Μαρτίου 2001. Παρείχε πληροφορίες για το ευρώ, τονίζοντας ειδικότερα τα βασικά μηνύματα της εκστρατείας. Επιπλέον, ο εν λόγω δικτυακός τόπος περιλάμβανε τμήματα που απευθύνονταν σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως τα μέσα ενημέρωσης, τα μέλη του προγράμματος συνεργασίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και τα παιδιά. Ο δικτυακός τόπος χωριζόταν σε επτά διαφορετικές ενότητες που είχαν τα χρώματα των επτά τραπεζογραμμίων ευρώ. Όπως και το υπόλοιπο ενημερωτικό υλικό της εκστρατείας, ο δικτυακός τόπος είχε μεταφραστεί στις τότε 11 επίσημες γλώσσες της ΕΕ, ενώ περιείχε συνδέσεις με τους δικτυακούς τόπους των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Κάθε ενότητα επικεντρωνόταν σε συγκεκριμένο θέμα. Η ενότητα «Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ» περιείχε τις σημαντικότερες πληροφορίες για την εκστρατεία: την εμφάνιση, τις ονομαστικές αξίες και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας του νέου νομίσματος. Η ενότητα «Η προετοιμασία για το ευρώ» αφορούσε τις διαφορετικές ρυθμίσεις για τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή και περιλάμβανε μια υπο-ενότητα με τον τίτλο «Ταξιδεύοντας στη ζωή του ευρώ».

Τρεις ενότητες απευθύνονταν σε συγκεκριμένο κοινό. Η ενότητα «Πληροφορίες για οργανισμούς» παρείχε πληροφορίες σε επιχειρήσεις αναφορικά με την προετοιμασία του προσωπικού και την πρώτη παραλαβή μετρητών, ενώ προσέφερε και τη δυνατότητα λήψης επικοινωνιακού υλικού. Η ενότητα «Ειδήσεις και εκδηλώσεις» απευθυνόταν κυρίως σε δημοσιογράφους και παρείχε δελτία Τύπου, ενημερωτικούς φακέλους και συνδέσμους με μέσα ενημέρωσης, καθώς και μια επισκόπηση της εκστρατείας. Η «Παιδική ζώνη» φιλοξενούσε ένα παιχνίδι που βοηθούσε τα παιδιά να μάθουν για τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα, καθώς και έναν διαγωνισμό για παιδιά ηλικίας 8-12 ετών με τίτλο «Γίνε Αστέρι του Ευρώ».

Ο βαθμός επισκεψιμότητας του δικτυακού τόπου ήταν σταθερός την περίοδο πριν από τη μετάβαση, ενώ ο μέγιστος αριθμός επισκέψεων – πάνω από ένα εκατομμύριο – σημειώθηκε το Δεκέμβριο του 2001 και τον Ιανουάριο του 2002. Η συμβολή του δικτυακού τόπου στην εκστρατεία ήταν ζωτικής σημασίας, ιδίως όσον αφορά το πρόγραμμα συνεργασίας, για το οποίο λειτούργησε ως ένας δίαυλος επικοινωνίας χαμηλού κόστους, πέρα από το πρόγραμμα δημοσίων σχέσεων και Τύπου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα δημοσίων σχέσεων και Τύπου, βασικό σκέλος της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002, περιλάμβανε συντονισμένες δραστηριότητες για τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση τόσο του Τύπου όσο και του κοινού για τα νέα τραπεζογραμμάτια και κέρματα.

Καταρτίστηκε ένα χρονοδιάγραμμα «αντίστροφης μέτρησης» για να παράσχει στα μέσα μαζικής ενημέρωσης έγκυρες πληροφορίες σε συγκεκριμένες ημερομηνίες. Επίσης, δημιουργήθηκαν ενημερωτικοί φάκελοι για επτά ημερομηνίες-σταθμούς με πρώτη ημερομηνία την 1η Ιανουαρίου 2001 (365 μέρες πριν από την εισαγωγή του ευρώ) και τελευταία την 31η Δεκεμβρίου 2001 (μία ημέρα πριν από την εισαγωγή του ευρώ). Κάθε φάκελος περιλάμβανε ενημερωτικό υλικό, όπως φυλλάδια και CD-Rom, με αποδέκτες 300 εθνικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης κυρίως στη ζώνη του ευρώ.

Επιπλέον, σε 11 από τις 12 χώρες της ζώνης του ευρώ πραγματοποιήθηκαν ημερίδες για την εκστρατεία. Οι ημερίδες έφεραν σε επαφή τους ενδιαφερόμενους εθνικούς φορείς με σκοπό να επιστηθεί η προσοχή στις εθνικές πτυχές της μετάβασης στο ευρώ σε φυσική μορφή και στην προετοιμασία βασικών κλάδων, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των εμπορικών επιχειρήσεων και των ταξιδιωτικών οργανισμών. Κάθε ημερίδα προσέλκυσε σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης, εν μέρει χάρη στη συμμετοχή μιας σειράς γνωστών προσωπικοτήτων, και αποδείχθηκε ένας αποτελεσματικός δίαυλος επικοινωνίας.

Μια δραστηριότητα δημοσίων σχέσεων επικεντρώθηκε σε παιδιά ηλικίας 8-12 ετών, όχι μόνο επειδή έπρεπε να μάθουν για το νέο νόμισμα, αλλά και επειδή μπορούσαν να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο μεταφέροντας πληροφορίες στους γονείς τους και σε άλλα μέλη της οικογένειας. Οι νικητές των βραβείων, 24 «Αστέρια του Ευρώ», κλήθηκαν σε τελετή απονομής στην έδρα της ΕΚΤ στη Φραγκφούρτη στις 31 Δεκεμβρίου 2001. Έλαβαν έναν ειδικό «κουμπαρά» με ένα σετ τραπεζογραμμάτων ευρώ και έναν φορητό υπολογιστή από τον τότε Πρόεδρο της ΕΚΤ, Willem F. Duisenberg, μετά την παρουσίαση μιας μουσικής παράστασης στην οποία εμφανίζονταν οι χαρακτήρες της αφίσας του διαγωνισμού «Γίνε Αστέρι του Ευρώ».

Πέρα από την εκδήλωση «Αστέρι του Ευρώ», η οποία περιλάμβανε ειδική συνέντευξη Τύπου την παραμονή της μετάβασης, η ΕΚΤ πραγματοποίησε δύο ακόμη εκδηλώσεις. Η πρώτη ήταν μια συνέντευξη Τύπου την 1η Μαρτίου 2001 για την παρουσίαση των βασικών θεμάτων και του συνθήματος της εκστρατείας. Η δεύτερη εκδήλωση ήταν και πάλι μια συνέντευξη Τύπου η οποία έλαβε χώρα στις 30 Αυγούστου 2001 και αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερα εκτεταμένης κάλυψης. Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ αποκάλυψε για πρώτη φορά τα πραγματικά τραπεζογραμμάτια ευρώ. Δεδομένου ότι μέχρι εκείνη τη στιγμή τα χαρακτηριστικά ασφαλείας αποτελούσαν επτασφράγιστο μυστικό, η συνέντευξη Τύπου παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον και συγκέντρωσε πάνω από 500 δημοσιογράφους και 39 τηλεοπτικά συνεργεία, ενώ πολλοί τηλεοπτικοί σταθμοί μετέδιδαν ζωντανά την εκδήλωση από τη Neue Oper της Φραγκφούρτης. Δύο εικόνες από την εκδήλωση έκαναν τον γύρο του κόσμου μέσα από τις εφημερίδες: στη μία εμφανίζεται ο Willem F. Duisenberg να κρατά ένα αστέρι με τα τραπεζογραμμάτια ευρώ και στην άλλη απεικονίζεται ένα πανό με τα τραπεζογραμμάτια ευρώ γύρω από το Eurotower, την έδρα της ΕΚΤ.

Αφίσα του παιδικού διαγωνισμού «Γίνε Αστέρι του Ευρώ».

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αυτό ήταν το πλέον ορατό κομμάτι της εκστρατείας ενημέρωσης για το ευρώ και περιλάμβανε τρία βασικά στοιχεία: διαφήμιση στο διαδίκτυο και εκστρατείες ενημέρωσης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στόχος ήταν να διασφαλιστεί ότι τουλάχιστον το 80% του πληθυσμού της ζώνης του ευρώ θα έβλεπε κάθε διαφήμιση τουλάχιστον 2,5 φορές, ενώ επιπλέον προσοχή δόθηκε στις νοικοκυρές και τους ηλικιωμένους.

Η στρατηγική αφορούσε τη σταδιακή ενίσχυση των γνώσεων των πολιτών μέσα από μια σειρά διαφημιστικών «κυμάτων», τα οποία περιλάμβαναν επτά τηλεοπτικές και οκτώ έντυπες διαφημίσεις που πρωτοεμφανίστηκαν στο τέλος Σεπτεμβρίου 2001. Το τελευταίο κύμα έντυπων διαφημίσεων, το οποίο επικεντρώθηκε εκ νέου στα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων και σήμανε και τη λήξη της εκστρατείας, πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2002. Συνολικά, οι τηλεοπτικές διαφημίσεις μεταδόθηκαν πάνω από 10.000 φορές, ενώ την περίοδο μεταξύ Σεπτεμβρίου 2001 και Φεβρουαρίου 2002 έγιναν σχεδόν 800 δημοσιεύσεις στον Τύπο σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ.

Πέρα από την εκστρατεία μαζικής επικοινωνίας στη ζώνη του ευρώ, μια διεθνής εκστρατεία επικεντρώθηκε σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στην Ασία, τη Βόρειο Αμερική και τη Λατινική Αμερική. Σε κάθε περιοχή, στόχος ήταν τα τμήματα του πληθυσμού με το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και εισόδημα (10-20% του πληθυσμού), καθώς και δυνητικοί ταξιδιώτες στη ζώνη του ευρώ. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, δημοσιεύθηκαν διαφημίσεις σε διεθνείς εφημερίδες και περιοδικά όπως οι Financial Times και το Time. Επίσης, τοποθετήθηκαν αφίσες σε αεροδρόμια στη ζώνη του ευρώ, καθώς και στο αεροδρόμιο Heathrow του Λονδίνου, σε συνδυασμό με πληροφορίες κατά την πτήση τόσο σε ηλεκτρονική όσο και σε έντυπη μορφή.

Η εκστρατεία περιλάμβανε ποικίλο ενημερωτικό υλικό, όπως:

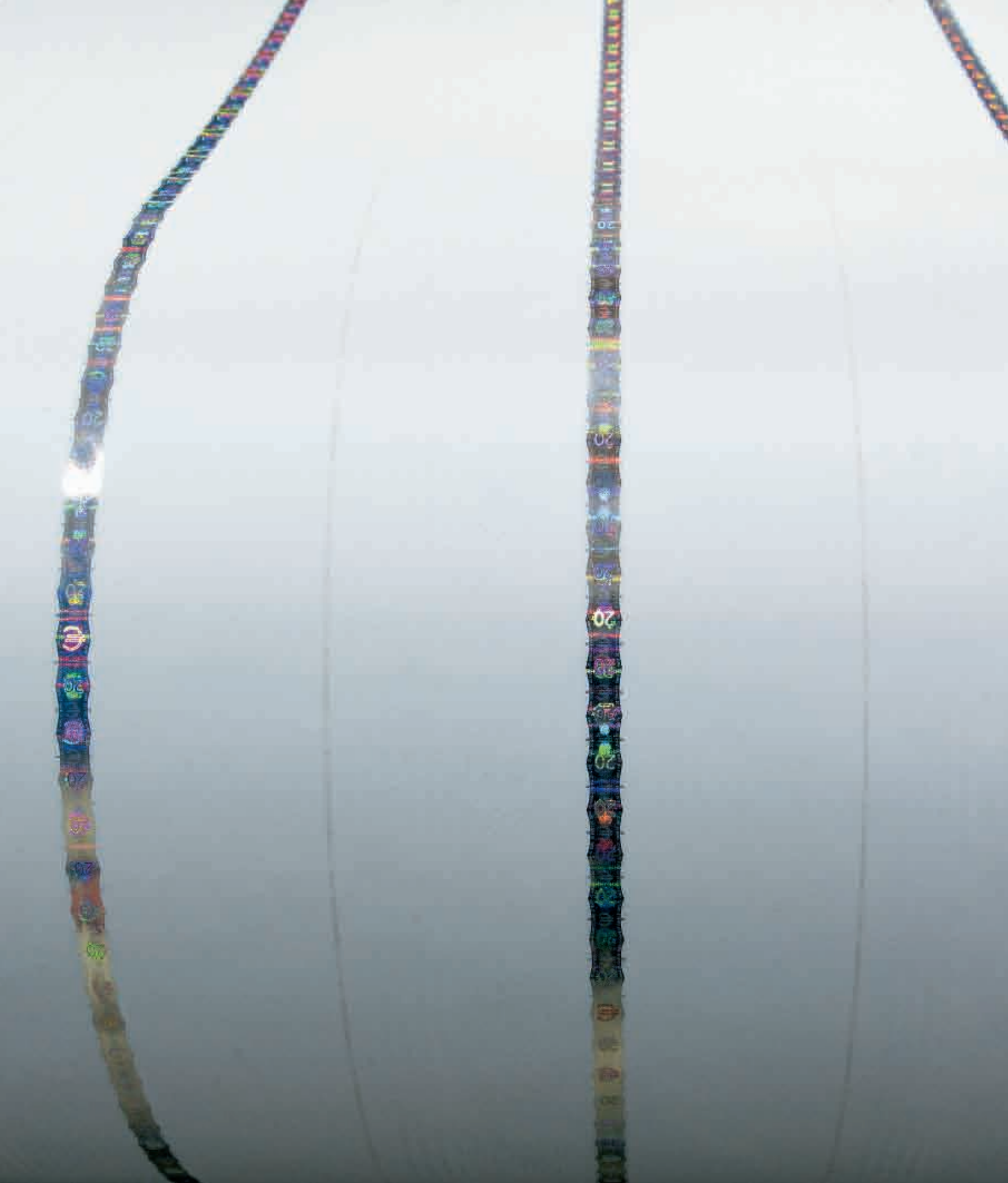
- Έναν ενημερωτικό φάκελο για τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ ο οποίος απευθυνόταν στο ευρύ κοινό και περιλάμβανε στοιχεία σχετικά με την εμφάνιση και τις ονομαστικές αξίες του νέου νομίσματος, καθώς και λεπτομέρειες σχετικά με τη μετάβαση.
- Εκπαιδευτικό υλικό για την κατάρτιση ταμιών, πωλητών κ.λπ. Κάθε φάκελος περιείχε ένα αλληλεπιδραστικό CD-Rom, ένα φυλλάδιο και ένα βίντεο με λεπτομερή στοιχεία για την αναγνώριση των γνήσιων τραπεζογραμμάτων ευρώ.
- Μια σειρά έντυπων διαφημίσεων που παρείχαν πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση του ολογράμματος και του υδατογραφήματος στα τραπεζογραμμάτια ευρώ.
- Ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό που διανεμήθηκε στα περισσότερα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ. Συνολικά εκτυπώθηκαν 17 εκατομμύρια αντίτυπα, σε 18 διαφορετικές εκδόσεις, καθώς και πρωτότυπα σε επιπλέον 12 γλώσσες για άτομα εκτός της ζώνης του ευρώ.

Ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό – στα Αγγλικά και τα Κινεζικά.

Αφίσες της εκστρατείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩ

Ολογράμματα σε λωρίδες ελάσματος που επικολλούνται σε χαρτί
τραπεζογραμμάτων ευρώ.

Η εμφάνιση των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ κατείχε σημαντική θέση στην Εκστρατεία Ενημέρωσης Ευρώ 2002. Χάρη στη μεγάλη προβολή τους, το κοινό μπόρεσε γρήγορα να διακρίνει τις διάφορες ονομαστικές αξίες με μια ματιά. Επίσης, η εκστρατεία επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στα χαρακτηριστικά ασφαλείας των τραπεζογραμμάτων. Τόσο το ευρύ κοινό όσο και οι φορείς που κατ'επάγγελμα χειρίζονται μετρητά έπρεπε να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά αυτά, ούτως ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν ένα γνήσιο τραπεζογραμμάτιο.

Τα τραπεζογραμμάτια παράγονται με χρήση προηγμένης τεχνολογίας εκτύπωσης και, χάρη στα χαρακτηριστικά ασφαλείας τους, διακρίνονται εύκολα από τα πλαστά. Ο έλεγχος των τραπεζογραμμάτων ευρώ μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους. Ορισμένοι χρήστες ελέγχουν τα χαρακτηριστικά που είναι ορατά με γυμνό μάτι, όπως το υδατογράφημα. Άλλοι πάλι, ιδίως στις συναλλαγές τους με μετρητά σε καταστήματα, ελέγχουν κατά πόσο το χαρτί του τραπεζογραμματίου είναι κολλαριστό και η εκτύπωση ανάγλυφη σε ορισμένα σημεία.

Οι ταμίες και οι πωλητές μπορούν να ελέγξουν και άλλα χαρακτηριστικά χρησιμοποιώντας λάμπες υπεριώδους ακτινοβολίας. Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ ενσωματώνουν επίσης διάφορα κρυφά χαρακτηριστικά, τα οποία είναι ανιχνεύσιμα από τους αισθητήρες των μηχανημάτων αυτόματης πώλησης και των μηχανημάτων διαλογής τραπεζογραμμάτων μεγάλης ταχύτητας των κεντρικών τραπεζών. Τα πιο προηγμένα κρυφά χαρακτηριστικά μπορούν να ελεγχθούν μόνο με αισθητήρες υψηλής τεχνολογίας, τους οποίους διαθέτουν αποκλειστικά οι κεντρικές τράπεζες και γνωρίζουν λίγοι κατασκευαστές αισθητήρων. Επομένως, είναι σχεδόν απίθανο οι κεντρικές τράπεζες να θέσουν εκ νέου σε κυκλοφορία, κατά λάθος, πλαστά τραπεζογραμμάτια που έχουν λάβει από τράπεζες ή εμπορικές επιχειρήσεις.

Τα χαρακτηριστικά ασφαλείας διαφέρουν ανάλογα με το τραπεζογραμμάτιο: τα τραπεζογραμμάτια μικρής ονομαστικής αξίας (5, 10 και 20 ευρώ) περιλαμβάνουν στην πρόσθια όψη τους ολόγραμμα σε λωρίδα ελάσματος και μια ιριδίζουσα λωρίδα στην οπίσθια όψη, ενώ τα τραπεζογραμμάτια μεγάλης ονομαστικής αξίας (50, 100, 200 και 500 ευρώ) διαθέτουν ολόγραμμα σε τμήμα ελάσματος στην πρόσθια όψη τους και αριθμό που αλλάζει χρώμα στην οπίσθια.

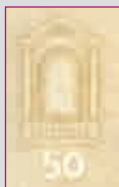
Καθώς οι παραχαράκτες συνήθως επικεντρώνονται, όχι πάντα με την ίδια επιτυχία, σε ορισμένα μόνο χαρακτηριστικά ενός τραπεζογραμματίου, οι χρήστες θα πρέπει πάντα να εξετάζουν διάφορα χαρακτηριστικά ασφαλείας πραγματοποιώντας έλεγχο με την αφή, οπτικό έλεγχο και εξέταση υπό γωνία των τραπεζογραμμάτων. Ο έλεγχος με την αφή αφορά τα χαρακτηριστικά που μπορεί κανείς να ψηλαφίσει. Ο οπτικός έλεγχος αφορά τα χαρακτηριστικά που γίνονται ορατά όταν το τραπεζογραμμάτιο παρατηρείται στο φως. Η εξέταση υπό γωνία καλύπτει τα χαρακτηριστικά που αλλάζουν «θέση» ή χρώμα. Οι ταμίες μπορούν να ελέγξουν περισσότερα χαρακτηριστικά με τη βοήθεια απλών συσκευών. Στη συνέχεια αναφέρονται όλα τα χαρακτηριστικά ασφαλείας που έχουν δημοσιοποιηθεί.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΗ

- *Χαρτί*
Ψηλαφίστε το χαρτί του τραπεζογραμματίου που είναι κολλαριστό.
- *Ανάγλυφη εκτύπωση*
Ψηλαφίστε την ανάγλυφη εκτύπωση.

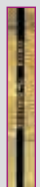
Υδατογράφημα

Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, θα δείτε να εμφανίζεται μια αμυδρή εικόνα μαζί με τον αριθμό της αξίας.

Ταινία ασφαλείας

Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, θα δείτε να εμφανίζεται μια σκούρα γραμμή σε όλο το πλάτος του τραπεζογραμματίου.

Υφή του χαρτιού

Ψηλαφίστε το χαρτί του τραπεζογραμματίου. Είναι κολλαριστό. Ψηλαφίστε την πρόσθια όψη του τραπεζογραμματίου. Η μελάνη δημιουργεί ανάγλυφο σε ορισμένα σημεία.

Ολόγραμμα

Αν παρατηρήσετε τα τραπεζογραμμάτια υπό γωνία, στα τραπεζογραμμάτια των 50, 100, 200 και 500 ευρώ, εμφανίζεται ένα ολόγραμμα που δείχνει την αξία του τραπεζογραμματίου και ένα παράθυρο ή μια πύλη.

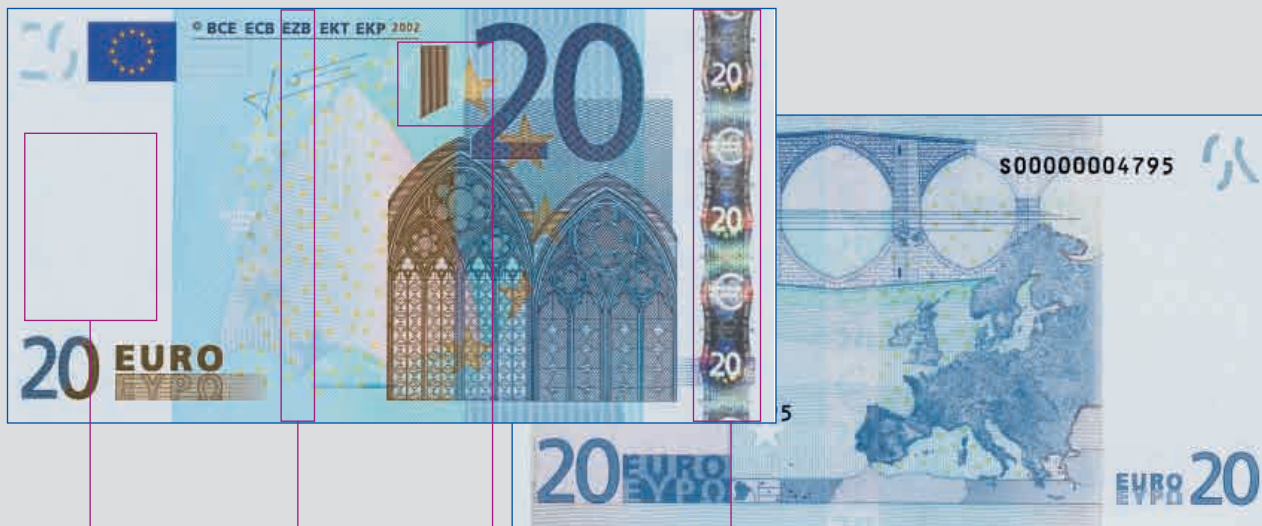
Αριθμός που αλλάζει χρώμα

Αν παρατηρήσετε τα τραπεζογραμμάτια των 50, 100, 200 και 500 ευρώ υπό γωνία, ο αριθμός αλλάζει χρώμα από μωβ σε λαδί ή καφέ.

ΟΠΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

- **Υδατογράφημα**
Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, θα δείτε να εμφανίζεται το υδατογράφημα. Αν τοποθετήσετε το τραπεζογραμμάτιο σε μια σκούρα επιφάνεια, τα ανοιχτόχρωμα σημεία του σκουραίνουν. Αυτό φαίνεται καλύτερα στο υδατογράφημα που αντιπροσωπεύει την αξία.
- **Ταινία ασφαλείας**
Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, η ταινία εμφανίζεται ως σκούρα λωρίδα. Πάνω σε αυτήν είναι τυπωμένη η λέξη "EURO" και ο αριθμός της αξίας.
- **Ημιτελής αριθμός**
Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, τα ημιτελή σχέδια που είναι εκτυπωμένα στην επάνω γωνία και στις δύο όψεις του τραπεζογραμματίου αλληλοσυμπληρώνονται και σχηματίζουν τον αριθμό της αξίας.
- **Διάτρητο σχέδιασμα**
Κρατήστε το τραπεζογραμμάτιο στο φως και θα διακρίνετε στο τμήμα ή στη λωρίδα ελάσματος που φέρει το ολόγραμμα μια σειρά από μικρές οπές που εμφανίζονται σαν κουκκίδες και σχηματίζουν το σύμβολο του ευρώ (€).

Υδατο-γράφημα

Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, θα δείτε να εμφανίζεται μια αμυδρή εικόνα μαζί με τον αριθμό της αξίας.

Ταινία ασφαλείας

Αν κρατήσετε το τραπεζογραμμάτιο στο φως, θα δείτε να εμφανίζεται μια σκούρα γραμμή σε όλο το πλάτος του τραπεζογραμματίου.

Υφή του χαρτιού

Ψηλαφίστε το χαρτί του τραπεζογραμματίου. Είναι κολλαριστό. Ψηλαφίστε την πρόσθια όψη του τραπεζογραμματίου. Η μελάνη δημιουργεί ανάγλυφο σε ορισμένα σημεία.

Ολόγραμμα

Αν παρατηρήσετε τα τραπεζογραμμάτια υπό γωνία, στα τραπεζογραμμάτια των 5, 10 και 20 ευρώ εμφανίζεται ένα ολόγραμμα που δείχνει την αξία του τραπεζογραμματίου και το σύμβολο του ευρώ (€).

ΕΞΕΤΑΣΗ ΥΠΟ ΓΩΝΙΑ

- Ολόγραμμα σε τμήμα ελάσματος (τραπεζογραμμάτια των 50, 100, 200 και 500 ευρώ)
Αν παρατηρήσετε το τραπεζογραμμάτιο υπό γωνία, η εικόνα του ολογράμματος αλλάζει και αντί για τον αριθμό της αξίας εμφανίζεται ένα παράθυρο ή μια πύλη.
- Ολόγραμμα σε λωρίδα ελάσματος (τραπεζογραμμάτια των 5, 10 και 20 ευρώ)
Αν παρατηρήσετε το τραπεζογραμμάτιο υπό γωνία, η εικόνα του ολογράμματος αλλάζει και αντί για τον αριθμό της αξίας εμφανίζεται το σύμβολο του ευρώ (€). Στις άκρες, γράμματα μικρού μεγέθους δηλώνουν την αξία.

- Αριθμός που αλλάζει χρώμα (τραπεζογραμμάτια των 50, 100, 200 και 500 ευρώ)
Αν παρατηρήσετε το τραπεζογραμμάτιο υπό γωνία, ο αριθμός της αξίας αλλάζει χρώμα από μωβ σε λαδί ή καφέ.
- Ιριδίζουσα λωρίδα (τραπεζογραμμάτια των 5, 10 και 20 ευρώ)
Αν παρατηρήσετε το τραπεζογραμμάτιο υπό γωνία, εμφανίζεται μια λωρίδα χρώματος χρυσαφί, πάνω στην οποία απεικονίζονται ο αριθμός της αξίας και το σύμβολο του ευρώ (€).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΛΑΜΠΑ ΥΠΕΡΙΩΔΟΥΣ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑΣ

- Υπεριώδης φθορισμός
Αν χρησιμοποιήσετε υπεριώδες φως,
 - το χαρτί δεν φωσφορίζει,
 - οι ίνες που είναι ενσωματωμένες στο χαρτί φαίνονται κόκκινες, μπλε και πράσινες,
 - η σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται πράσινη με πορτοκαλί αστέρια,
 - η υπογραφή του Προέδρου της ΕΚΤ γίνεται πράσινη,
 - στην πρόσθια όψη τα μεγάλα αστέρια και οι μικροί κύκλοι φωσφορίζουν. Το ίδιο συμβαίνει με το χάρτη, τη γέφυρα και τον αριθμό της αξίας στην πίσω πλευρά.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΜΕΓΕΘΥΝΤΙΚΟ ΦΑΚΟ

- Μικροτυπογραφικά στοιχεία
Τα μικροτυπογραφικά στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί σε διάφορα σημεία στο τραπεζογραμμάτιο και γίνονται ορατά με μεγεθυντικό φακό. Τα μικροτυπογραφικά στοιχεία είναι ευκρινή και όχι θολά.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ...

- Ορισμένες ιδιότητες των τραπεζογραμμάτων μπορεί να αλλοιωθούν, εάν ο χειρισμός τους δεν είναι ο ενδεδειγμένος. Για παράδειγμα, το χαρτί ενός πλυμένου εκ παραδρομής τραπεζογραμμάτιου μπορεί να φωσφορίζει εάν τοποθετηθεί κάτω από λάμπα υπεριώδους ακτινοβολίας. Για να βεβαιωθείτε για τη γνησιότητα ενός τραπεζογραμμάτιου, διενεργήστε τον έλεγχο με την αφή, τον οπτικό έλεγχο και την εξέταση υπό γωνία.
- Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ φέρουν την υπογραφή του Willem F. Duisenberg, πρώτου Προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ή του Jean-Claude Trichet, ο οποίος τον διαδέχθηκε την 1η Νοεμβρίου 2003. Όλα τα τραπεζογραμμάτια είναι γνήσια είτε φέρουν τη μία υπογραφή είτε την άλλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Η κυκλοφορία των τραπεζογραμμάτων ευρώ αυξήθηκε σημαντικά από την ημέρα της εισαγωγής τους στις αρχές του 2002, τόσο όσον αφορά τον αριθμό όσο και την αξία τους, και υπάρχουν ενδείξεις ότι στο τέλος του 2006 σημαντικό ποσοστό – που αντιστοιχεί σε 15% της συνολικής αξίας των τραπεζογραμμάτων ευρώ σε κυκλοφορία – κυκλοφορούσε εκτός της ζώνης του ευρώ. Καθώς η έλλειψη εμπιστοσύνης του κοινού στα τραπεζογραμμάτια ευρώ θα μπορούσε να βλάψει τη λειτουργία τους ως μέσου πληρωμών, η ΕΚΤ παρακολουθεί από την αρχή την παροχή μετρητών και την εξέλιξη της κυκλοφορίας τραπεζογραμμάτων, τόσο όσον αφορά την ποσότητα όσο και την ποιότητα των τραπεζογραμμάτων. Παρακολουθώντας το επίπεδο των αποθεμάτων των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ) και συντονίζοντας τις διασυννοριακές μαζικές μεταφορές από τις ΕθνΚΤ με πλεονάζοντα αποθέματα στις ΕθνΚΤ με χαμηλά επίπεδα αποθεμάτων, η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η ζήτηση τραπεζογραμμάτων καλύπτεται ικανοποιητικά σε κάθε μέρος και οποιαδήποτε στιγμή εντός και εκτός ζώνης ευρώ.

Το Ευρωσύστημα εξασφαλίζει όχι μόνο ότι η ποιότητα των νέων τραπεζογραμμάτων είναι υψηλή και ομοιόμορφη, αλλά και ότι τα τραπεζογραμμάτια παραμένουν σε καλή κατάσταση αφού «εγκαταλείψουν» τα θησαυροφυλάκια των κεντρικών τραπεζών. Σε περίπτωση που τα τραπεζογραμμάτια φθαρούν ή λερωθούν αφού έχουν τεθεί σε κυκλοφορία και, κατά συνέπεια, επηρεαστεί η ποιότητά τους, ενδέχεται, για παράδειγμα, να μην γίνονται δεκτά στα μηχανήματα αυτόματης πώλησης. Εάν τα εν λόγω τραπεζογραμμάτια δεν αποσύρονταν, θα ήταν επίσης πιο δύσκολο να εντοπιστούν τα πλαστά.

Αντιστοίχως, έχουν καθοριστεί κοινά ελάχιστα πρότυπα για την ποιότητα έκδοσης των τραπεζογραμμάτων ευρώ που αφορούν την επεξεργασία τους από τα μηχανήματα διαλογής μεγάλης ταχύτητας των ΕθνΚΤ, τα οποία μπορούν να εξακριβώσουν τη γνησιότητα και να ελέγξουν την κατάσταση ενός τραπεζογραμματίου σε κλάσματα δευτερολέπτου. Όπου ήταν αναγκαίο, οι ΕθνΚΤ έλαβαν μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα τραπεζογραμμάτια ορισμένων ονομαστικών αξιών επιστρέφονται συχνότερα στα υποκαταστήματά τους, προκειμένου να αποσύρουν από την κυκλοφορία όσα έχουν υποστεί φθορά. Το Ευρωσύστημα παρακολουθεί επίσης προσεκτικά τις νέες εξελίξεις στην οργάνωση του κύκλου ζωής των μετρητών, οι οποίες προκαλούνται από τις εμπορικές τράπεζες. Το 2002, κατόπιν συμφωνίας με τους κατασκευαστές μηχανημάτων ανακύκλωσης μετρητών και τις ευρωπαϊκές ενώσεις του πιστωτικού

τομέα, καταρτίστηκαν κοινοί ελάχιστοι όροι αναφοράς σχετικά με την ποιότητα και τη γνησιότητα των τραπεζογραμμάτων. Τα μηχανήματα ανακύκλωσης μετρητών είναι αυτόνομες συσκευές που τις χειρίζονται οι ίδιοι οι πελάτες και οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να δέχονται, να επεξεργάζονται και να διαθέτουν τραπεζογραμμάτια με πλήρως αυτοματοποιημένο τρόπο. Οι όροι αναφοράς διασφαλίζουν ότι τα τραπεζογραμμάτια ελέγχονται με αξιόπιστο τρόπο ως προς τη γνησιότητά τους και την καταλληλότητά τους προς κυκλοφορία προτού διανεμηθούν. Από το Δεκέμβριο του 2004 οι όροι αναφοράς περιλαμβάνουν επίσης το «Πλαίσιο για τον εντοπισμό πλαστών τραπεζογραμμάτων και τη διαλογή κατάλληλων προς κυκλοφορία τραπεζογραμμάτων ευρώ από πιστωτικά ιδρύματα και λοιπούς φορείς που κατ' επάγγελμα χειρίζονται μετρητά». Το πλαίσιο καθορίζει απαιτήσεις με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται οι τράπεζες και οι εταιρείες μεταφοράς μετρητών όταν θέτουν εκ νέου σε κυκλοφορία τραπεζογραμμάτια που έχουν λάβει από τους πελάτες τους – είτε μέσω μηχανημάτων ανακύκλωσης μετρητών είτε μέσω μηχανημάτων επεξεργασίας τραπεζογραμμάτων που χειρίζονται υπάλληλοι. Το νέο πλαίσιο ελαχιστοποιεί περαιτέρω τον κίνδυνο που διατρέχουν οι τράπεζες να διανέμουν εκ παραδρομής πλαστά τραπεζογραμμάτια. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να επιτρέπεται στις τράπεζες και τις εταιρείες μεταφοράς μετρητών να χειρίζονται μόνο μηχανήματα ανακύκλωσης μετρητών και επεξεργασίας τραπεζογραμμάτων τα οποία έχουν ελεγχθεί επιτυχώς από μια κεντρική τράπεζα.

Το ευρώ ακολουθεί εξελικτική πορεία και το Ευρωσύστημα έχει αποκτήσει σημαντική εμπειρία από την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων και των κερμάτων ευρώ και τη διαχείριση της κυκλοφορίας τους. Η εμπειρία αυτή θα χρησιμεύσει για την εισαγωγή του ευρώ στα νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από το 2007 και έπειτα, το ευρώ θα αντικαταστήσει σταδιακά τα εθνικά νομίσματα των 12 χωρών που έχουν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την 1η Μαΐου 2004: Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λεττονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία. Η πρώτη από τις 12 αυτές χώρες που εντάχθηκε στη ζώνη του ευρώ ήταν η Σλοβενία τον Ιανουάριο του 2007.

Το ευρώ αποτελεί ελκυστικό στόχο για τους παραχαράκτες, επειδή είναι ένα ισχυρό και ευρέως χρησιμοποιούμενο νόμισμα. Ωστόσο, τα πλαστά τραπεζογραμμάτια αντιπροσωπεύουν ένα ελάχιστο ποσοστό των 11 δισεκατομμυρίων περίπου τραπεζογραμμάτων ευρώ σε κυκλοφορία. Για να έχει το

Σε μια συμβολική πράξη, ο Jean-Claude Trichet, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καλωσορίζει τα δέκα νέα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα το 2004.

προβάδισμα έναντι των παραχαράκτων, το Ευρωσύστημα παρακολουθεί αδιάκοπα την κατάσταση όσον αφορά την παραχάραξη του ευρώ και την τεχνολογική πρόοδο στον τομέα της εκτύπωσης και της αναπαραγωγής, ενώ παράλληλα αναπτύσσει νέα χαρακτηριστικά ασφαλείας και νέες τεχνικές παραγωγής τραπεζογραμμάτων.

Ένα χαρακτηριστικό ασφαλείας αρχίζει να «παλιώνει» από τη στιγμή που εκδίδεται μια σειρά τραπεζογραμμάτων – προφανώς, με το πέρασμα του χρόνου οι παραχαράκτες αποκτούν περισσότερες γνώσεις όσον αφορά τα χαρακτηριστικά ασφαλείας. Επομένως, οι αρχές έκδοσης συνήθως αναβαθμίζουν, δηλαδή βελτιώνουν, τις σειρές των τραπεζογραμμάτων που βρίσκονται σε κυκλοφορία για μερικά χρόνια.

Ο σχεδιασμός νέας σειράς τραπεζογραμμάτων ευρώ βρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο. Η σειρά αυτή θα ενσωματώνει νέα χαρακτηριστικά ασφαλείας αλλά, κατά τα άλλα, θα αποτελεί συνέχεια της σειράς που κυκλοφορεί σήμερα: τα τραπεζογραμμάτια θα έχουν τις ίδιες ονομαστικές αξίες – από 5 έως 500 ευρώ – και θα βασίζονται στο σημερινό σχέδιο, «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης», για να μπορεί το κοινό να τα αναγνωρίζει αμέσως.

Το πρώτο βήμα για τη δημιουργία της νέας σειράς ήταν η κατάρτιση ενός καταλόγου κριτηρίων ασφαλείας. Ζητήθηκε η γνώμη διαφόρων ομάδων χρηστών τραπεζογραμμάτων με σκοπό τη δημιουργία τραπεζογραμμάτων που να είναι εύχρηστα, προκειμένου να διευκολύνονται οι συναλλαγές σε καταστήματα και άλλα μέρη, και να ελέγχονται εύκολα με γυμνό μάτι ή με αισθητήρες μηχανημάτων. Στη συνέχεια επιβεβαιώνεται κατά πόσον είναι εφικτή, από τεχνική άποψη, η παραγωγή, φάση κατά την οποία γίνεται έλεγχος των χαρακτηριστικών ασφαλείας όσον αφορά την αντοχή τους στη φθορά και άλλους ποιοτικούς παράγοντες, καθώς και την καταλληλότητά τους για παραγωγή μεγάλης κλίμακας.

Θα χρειαστεί κάποιος χρόνος για να ολοκληρωθεί η δημιουργία και να αρχίσουν να παράγονται τα νέα τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα οποία θα τεθούν σε κυκλοφορία σταδιακά, στη διάρκεια μερικών ετών. Το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής τους θα εξαρτηθεί από τη διαθεσιμότητα νέων χαρακτηριστικών ασφαλείας και την κατάσταση όσον αφορά την παραχάραξη του ευρώ. Το πρώτο νέο τραπεζογραμμάτιο αναμένεται να κάνει την εμφάνισή του προς το τέλος της δεκαετίας.

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2007

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Germany

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΘΥΡΙΔΑ
Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Germany

ΤΗΛΕΦΩΝΟ
+ 49 69 1344 0

ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ
<http://www.ecb.europa.eu>

ΦΑΞ
+49 69 1344 6000

ΤΕΛΕΞ
411 144 ecb d

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
Deutsche Bundesbank
Ευρωπαϊκή Κοινότητα
Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ISBN: 978-92-899-0324-0 (ηλεκτρονική μορφή)

